

Meerjarenbegroting 2018-2021

INHOUDSOPGAVE

Algemeen	2
Voorwoord	2
Leeswijzer	3
Hoofdpijnen	5
Programma's	6
0. Bestuur en ondersteuning	7
1. Veiligheid	13
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	17
3. Economie	22
4. Onderwijs	27
5. Sport, cultuur en recreatie	32
6. Sociaal domein	37
7. Volksgezondheid en duurzaamheid	45
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	50
Paragrafen	55
Lokale heffingen	56
Weerstandsvermogen	63
Onderhoud kapitaalgoederen	71
Financiering	76
Bedrijfsvoering	81
Verbonden partijen	86
Grondbeleid	99
Financien	105
Algemeen	106
Financieel meerjarenbeeld	108
Overzicht baten en lasten	109
Algemene dekkingsmiddelen, vennootschapsbelasting en onvoorzien	111
Overzicht incidentele baten en lasten	112
Overzicht beoogde structurele mutaties reserves	113
Uiteenzetting financiële positie	114
Bijlagen	119
Beleidsindicatoren	120
Reserves en voorzieningen	122
Meerjareninvesteringsplan	126

ALGEMEEN

VOORWOORD

Sterke stad en krachtige kernen

Voor u ligt de meerjarenbegroting 2018-2021 van de nieuwe gemeente Zevenaar. Een gefuseerde gemeente waarbij wij het concept van stad en ommelanden zien als één van de kernkwaliteiten. Daarin staat de sterke stad Zevenaar centraal met daaromheen een gevarieerd ommeland van landelijk gebied met krachtige kernen. Stad en ommeland staan in een goed evenwicht tot elkaar. Gemeente en de inwoners ervan voelen zich verantwoordelijk voor de leefbaarheid van die kernen en proberen samen een bij de schaal van die kern passend voorzieningenniveau in stand te houden.

Digitaal en toegankelijk

Deze programmabegroting is de eerste begroting van de nieuwe gemeente Zevenaar. En ook de begroting heeft een nieuw uiterlijk gekregen. Deze wordt voor het eerst geheel digitaal aangeboden en daarnaast presenteren we de "begroting in 1 oogopslag". Daarmee willen we dit document van de gemeente toegankelijker maken voor onze inwoners, bedrijven en instellingen. In de herindelingsvisie, die door de beide gemeenteraden in mei 2016 is vastgesteld, is aangegeven dat wij onze dienstverlening zoveel mogelijk digitaal aanbieden en daarnaast persoonlijk contact hebben waar dit nodig is. Deze begroting is een voorbeeld van deze nieuwe aanpak.

Beleidsarme begroting

Op 31 oktober 2017 heeft de Stuurgroep een Financieel Startdocument (FSD) vastgesteld, dat inzicht gaf in de startpositie van de nieuwe gemeente. De nu voorliggende begroting is opgesteld op basis van dit FSD en de meerjarenbegrotingen 2017-2020 van de gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden. In de nieuwe begroting is nog geen nieuw beleid meegenomen. Ook het coalitieakkoord is hierin nog niet verwerkt. Deze begroting is de optelsom van de beide gemeenten. Autonome ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld algemene prijs- en loonbijstellingen zijn wel opgenomen. Tevens zijn besluiten die ter voorbereiding op de herindeling zijn genomen meegenomen. De integrale afweging voor nieuwe investeringen zullen in de kadernota 2019-2022 in mei 2018 aan de raad voorgelegd worden. Hierin zullen ook investeringen voor het jaar 2018 meegenomen worden.

Positieve meerjarenbegroting

We zijn verheugd dat we een sluitende begroting kunnen presenteren. Niet alleen voor 2018, maar ook voor de jaren daarna. We hebben voldoende buffers in deze begroting opgenomen om risico's op te kunnen vangen.

LEESWIJZER

Inleiding

De meerjarenbegroting is het hulpmiddel voor u als raad om de kaderstellende en controlerende rol uit te kunnen voeren en te kunnen sturen op hoofdlijnen.

De meerjarenbegroting bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting is opgebouwd uit de verschillende programma's en de paragrafen. In de programma's is ons gemeentelijke beleid op hoofdlijnen opgenomen. De paragrafen richten zich op het beleid ten aanzien van relevante beheersaspecten, zoals de bedrijfsvoering, het weerstandsvermogen, onze kapitaalgoederen en de lokale heffingen. De financiële begroting gaat vooral in op de financiële positie van onze gemeente.

Met betrekking tot de indeling van de programma's is er voor gekozen om de standaard indeling van de VNG te gebruiken. Dat is ook de reden dat er sprake is van een programma "o". De gekozen indeling is in de verschillende gremia binnen de gemeente besproken en uiteindelijk vastgesteld.

Dit is de eerste digitale begroting van de gemeente. Door de mogelijkheden van het internet kunnen wij nu meer informatie op een eenvoudigere manier beschikbaar stellen. Bovendien kunt u door de menustructuur gemakkelijker zelf de keuze maken welke informatie u tot u neemt en hoeft u niet eerst een boekwerk door te bladeren.

Programma's

Bij de programma's komen de zogenaamde 3 W-vragen terug: Wat willen we? Wat doen we? en Wat kost het? Wij hebben gekozen voor een indeling van de subdoelstellingen op basis van de taakvelden. Hoewel wij voor alle taakvelden natuurlijk (reguliere) activiteiten uitvoeren is het niet zo dat wij voor alle taakvelden concrete subdoelstellingen en activiteiten hebben benoemd. Veel taakvelden betreffen reguliere taken die wij al jaren (verplicht) uitvoeren en waar u als raad niet specifiek op hoeft te sturen.

De indicatoren vragen in deze begroting een aparte toelichting. Wij hebben een voorzichtige gestart gemaakt met de opzet hiervan. De komende jaren zal een doorontwikkeling van de indicatoren plaatsvinden. Hierbij denken wij aan meerjarige presentatie, trendmatige informatie en een duidelijke koppeling met doelstellingen (beleidsindicatoren) en activiteiten (kengetallen). Wij hebben nu de volgende indicatoren opgenomen:

1. Verplichte beleidsindicatoren - op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording dienen wij een verplichte set van 39 beleidsindicatoren op te nemen. Doordat de gegevens voor de nieuwe gemeente nog niet beschikbaar zijn presenteren wij hier de, op basis van de inwonertallen per 1 januari 2017, omgerekende resultaten van Rijnwaarden en Zevenaar samen. Wij hebben hierbij ook een link naar 'Waarstaatjegemeente?' opgenomen. Hier kunt u de (grafische) informatie vergelijken met andere gemeenten in Nederland.
2. Eigen beleidsindicatoren - dit is een beperkte set van onze eigen beleidsindicatoren.
3. Kengetallen - deze geven informatie over de activiteiten.

Paragrafen

Het BBV schrijft voor dat in de paragrafen de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. De begroting bevat de volgende paragrafen:

- Lokale heffingen

In deze paragraaf geven wij de ontwikkelingen met betrekking tot ons belastinggebied weer. Per heffing geven wij aan wat het beleid is en op welke wijze het tarief tot stand is gekomen. Ook geven wij inzicht in de (geraamde) opbrengsten.

- **Weerstandsvermogen**
In deze paragraaf brengen wij onze risico's in beeld. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële gezondheid van de gemeente. Het geeft aan in welke mate de gemeente in staat is om financiële risico's op te vangen.
- **Onderhoud kapitaalgoederen**
Deze paragraaf geeft inzicht in onze kapitaalgoederen. De kosten van het onderhoud van onze wegen, openbare verlichting, riolering en water, groen en gebouwen vormen een substantieel deel van de begroting.
- **Financiering**
In de financieringsparagraaf bespreken wij de specifieke beleidsvoornemens respectievelijk de uitvoering van het beleid op het gebied van treasury.
- **Bedrijfsvoering**
De bedrijfsvoering betreft de processen binnen onze gemeentelijke organisatie om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren, sturen en beheersen. Bedrijfsvoering bestaat uit de onderdelen personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie en financiën.
- **Verbonden partijen**
De gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als deze samenwerking in een bestuurlijke en financiële vorm wordt gegoten, spreken we van een verbonden partij. In deze paragraaf lichten wij deze partijen, hun beleidsdoelstellingen en activiteiten en de hiermee gemoeide gemeentelijke bijdragen nader toe.
- **Grondbeleid**
Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van doelstellingen op het gebied van Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, Verkeer en Vervoer, Cultuur, Sport en Recreatie en Economische Zaken. Het gaat om grote belangen in diverse disciplines. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. De resultaten op grondexploitaties zijn dan ook van groot belang voor de financiële positie van onze gemeente.

Financiën

Hier schetsen wij de financiële ontwikkelingen, kaders en uitgangspunten. Ook geven wij inzicht in het financiële beeld voor de komende jaren. Bovendien nemen wij de op grond van de BBV verplichte onderdelen, zoals de balans, het overzicht van de baten en lasten, de incidentele baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie hier op.

Tot slot presenteren wij een aantal **bijlagen**.

HOOFDLIJNEN

FINANCIELE HOOFDLIJNEN

Inleiding

Hieronder worden de belangrijkste aspecten van de financiële begroting gepresenteerd. Dat betekent dat er naast het begrotingssaldo aandacht wordt besteed aan het weerstandsvermogen.

Begrotingssaldo

Het begrotingssaldo kent een structureel voordelig resultaat:

Meerjarenbegroting 2018-2021	2018	2019	2020	2021
Resultaat (bedragen x € 1.000)	1.979	1.530	1.870	1.982

Het bovenstaande resultaat biedt financiële ruimte voor nieuw beleid. Een belangrijke ontwikkeling die buiten het meerjarenbeeld valt, zijn de wegvallende precario opbrengsten. Deze zorgen voor € 943.000 aan structurele dekking in de begroting. Deze opbrengsten zullen in 2022 verdwijnen. Stel 2022 kent hetzelfde saldo als 2021, dan resteert in 2022 dus circa € 1.000.000.

De kadernota biedt het eerste moment om nieuwe beleidsvoornemens integraal af te wegen. Ontwikkelingen zoals de omgevingswet, sociaal domein, infrastructurele projecten (A15/A12 en onderliggend wegennet) komen dan onder andere aan de orde.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van de gemeente Zevenaar kan als ruim voldoende worden gekenmerkt. De ratio weerstandsvermogen bedraagt 1,5. De ratio moet tenminste 1,0 zijn. Dit betekent dat de financiële risico's ruim voldoende afgedekt worden:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{32.781}{22.000} = 1,5$$

In de paragraaf weerstandsvermogen vindt u meer informatie over de weerstandscapaciteit en risico's.

PROGRAMMA'S

o. BESTUUR EN ONDERSTEUNING

ALGEMEEN

Doelstelling

De gemeente wil een goede, betrouwbare en betrokken dienstverlener zijn. In de dienstverlening staat gastvrijheid met net dat beetje extra centraal. Goed besturen vraagt om een goede bestuurscultuur. Dit houdt in een integere en respectvolle wijze van besturen waarbij transparantie en openheid hoog in het vaandel staan.

Beleidskaders

Herindelingsadvies

Besturingsfilosofie

Dienstverleningsvisie

Inkoop- en aanbestedingenbeleid 2017 Liemerse gemeenten en SDL

WAT WILLEN WE?

Subdoelstellingen

o.1 Bestuur

Bij het goed besturen hanteert de gemeente Zevenaar een aantal uitgangspunten. Het bestuur is open en integer en maakt duidelijk wat daaronder verstaan wordt. Het bestuur verantwoordt zich ten opzichte van de omgeving en stimuleert een bestuurscultuur met oprechte aandacht voor elkaar, gericht op inhoud en niet op de persoon. Dit geldt zowel intern als extern. Het bestuur weet wat er leeft in de maatschappij. Doelen van de organisatie worden bekend gemaakt en er worden maatregelen genomen om de gestelde doelen te behalen. Hierbij houdt het bestuur zich aan de geldende wet- en regelgeving. Het bestuur verbetert de prestaties en die van de organisatie door middel van reflectie en richt de organisatie daarop in. Daarbij zoekt het bestuur naar vernieuwende manieren van werken gericht op maatwerk.

o.2 Dienstverlening

De dienstverlening wordt de komende jaren verder vorm gegeven en versterkt. In 2018 ligt de nadruk op het continueren van de noodzakelijke dienstverlening.

De versterking van de dienstverlening geschiedt aan de hand van de drie focuspunten: service op maat, verbindend en gastvrij, zoals verwoord in de dienstverleningsvisie 2018-2022.

Service op maat:

Wij stimuleren digitale dienstverlening en zorgen voor persoonlijk contact waar nodig. De persoonlijke contacten zijn niet beperkt tot de balies in het gemeentehuis, maar wij zijn ook te vinden in de wijk, bij u thuis en bij ondernemers. Voor onze klanten denken wij in oplossingen en leveren maatwerk waar mogelijk.

Verbindend:

De rol van Zevenaar verandert van "zorgen voor" naar "zorgen dat". Individuele verantwoordelijkheid, versterking van eigen kracht en initiatieven uit de samenleving vormen steeds meer het vertrekpunt van het handelen. Wij faciliteren participatie en laten de uitvoering waar mogelijk en wenselijk aan de inwoner over.

Gastvrij:

Als gemeente kiezen we voor een persoonlijke benadering. We voelen ons verantwoordelijk, doen wat we beloven en zijn duidelijk en transparant in onze communicatie.

Het motto is: "U ontvangt van ons service op maat, waarbij wij gastvrij en verbindend werken!"

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Waar staat je gemeente?	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Apparaatskosten (in € per inwoner)	Niet van toepassing	2018	N.n.b.	468,00	468,00
Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)	Niet van toepassing	2018	N.n.b.	5,36	5,36
Externe inhuur (kosten in % totale loonsom en inhuur externen)	Niet van toepassing	2018	N.n.b.	7,14	7,14
Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)	Niet van toepassing	2018	N.n.b.	6,76	6,76
Overhead (in % van totale lasten)	Niet van toepassing	2018	N.n.b.	11,37	11,37

WAT DOEN WE?

Activiteit

o.1.1 Goed besturen

Uitvoering geven aan de uitgangspunten van goed besturen.

o.2.1 Uitbreiden digitale beschikbaarheid

Digitale selfservice waar het kan, persoonlijk waar het moet. We versterken service op maat door zoveel mogelijk producten en diensten digitaal beschikbaar te stellen. We bieden meer selfservice door uitbreiding van het aantal e-formulieren en een app voor het digitaal melden van ongenoegen in de openbare ruimte, zoals het melden van een losse stoeptegel. Voor het aanvragen van een product of dienst is er een identificatie voor inwoners middels DigiD. Er komt nu ook een identificatie voor ondernemers (de landelijk ingevoerde E-herkenning), waarmee ondernemers digitaal een aanvraag doen om bijvoorbeeld een wijziging van een parkeervergunning door te geven.

o.2.2 Vergroten bereikbaarheid

We zijn beter bereikbaar voor goede service op maat. Inwoners en ondernemers kunnen ons op verschillende manieren en momenten bereiken: onze website 24 uur per dag, telefonie tijdens kantoor tijden en persoonlijk op afspraak in het gemeentehuis of bij u thuis. De openingstijden voor baliebezoek worden uitgebreid met een tweede avondopenstelling. Vanaf 1 januari 2018 zijn wij open op maandag- en woensdagavond. Onze telefonische bereikbaarheid zullen we monitoren en waar mogelijk verbeteren.

o.2.3 Versterken van goed gastheerschap

We versterken de dienstverlening met gastvrijheid door het stimuleren van oprechte aandacht en verantwoordelijkheidsgevoel. Dit vraagt aandacht voor houding en gedrag en afspraken hierover. Wij hechten belang aan kwaliteit en continuïteit bij de ingezette verbetermethoden; we borgen kwaliteit door het ontwikkelen van goede voorbeelden, opleiding en training en het goede gesprek.

o.2.4 Ontwikkelen monitor systeem

De focuspunten in de Dienstverleningsvisie gaan we meten en verbeteren. We ontwikkelen een monitoringssysteem om de dienstverlening te meten. In 2018 brengen we de huidige dienstverlening in kaart, meten we de dienstverlening via onze systemen en onderzoeken ook bij inwoners en ondernemers de mate van tevredenheid over onze dienstverlening en onze hostmanship. Er komt een intern dashboard dienstverlening, wat leidt tot verbeteracties. Er komt ook een kwaliteitshandvest voor onze inwoners, waarin we de beloften over dienstverlening aan onze inwoners weergeven.

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2018
Samenwerking De Liemers	Het uitvoeren van de ICT (RID), sociale dienst (RSD) en de inkoop voor de deelnemende gemeenten: Duiven, Rijnwaarden, Westervoort en Zevenaar. Samenwerking is het, met behoud van de huidige bestuurlijke zelfstandigheid, vergroten van de gemeentelijk slagkracht door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.	4.445
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg	Het Streekarchivariaat heeft als doel het beheren van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten en het bevorderen van publicaties over de streek.	120
Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen	Orgaan voor de gemeenten in de regio Arnhem en Nijmegen voor overleg en afstemming op de beleidsterreinen economie, mobiliteit en wonen. Voor de stimulering van de economische ontwikkelingen van de regio is een triple helix samenwerking tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden opgericht in de vorm van de Stichting Economic Board.	66
Euregio Rijn-Waal	De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.	11
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	De B.N.G. is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Alliander N.V.	De primaire taak van Alliander is het onderhouden en beheren van de elektriciteits- en gas(distributie)netten in het verzorgingsgebied. Deze taken zijn wettelijk bepaald omdat de maatschappij sterk afhankelijk is van een betrouwbare aanvoer van (duurzame) energie.	
Vitens N.V.	Vitens verzorgt drinkwater en daaraan gerelateerde producten aan 5,5 miljoen zakelijke en particuliere klanten. Ook helpt Vitens in het project "water for life" mee aan het verbeteren van de watervoorziening in ontwikkelingslanden over de hele wereld. Vitens is een publiek bedrijf. De aandelen van de NV zijn in handen van provincies en gemeenten.	

WAT KOST HET?

Financieel meerjarenbeeld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			19.442	19.429	19.238	19.238
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			2.032	2.052	1.986	2.154
2. Autonome ontwikkelingen			334	662	547	450
<i>Intensivering bestaand beleid</i>						
Uitbreiding griffie met 0,4 fte			31	31	31	31
Totaal mutaties primitieve begroting			2.397	2.745	2.564	2.635
Totaal Lasten			21.840	22.174	21.803	21.873
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			78.423	78.239	78.123	78.123
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			2.423	2.703	2.699	2.695
2. Autonome ontwikkelingen			229	217	206	173
Totaal mutaties primitieve begroting			2.652	2.920	2.905	2.868
Totaal Baten			81.074	81.159	81.028	80.991
Saldo voor bestemming			59.235	59.017	59.225	59.117
Mutaties reserves						
Onttrekkingen			110	247	247	247
Toevoegingen			-1.602	-1.607	-1.607	-1.607
Saldo mutaties			-1.491	-1.360	-1.360	-1.360
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			57.743	57.658	57.866	57.758

Overzicht van baten en lasten op taakveld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			-11	-11	-11	-11
Beheer overige gebouwen en gronden			1.352	1.324	1.322	1.320
Belastingen Overig			227	227	228	211
Bestuur			1.979	2.030	2.028	2.026
Burgerzaken			816	944	825	825
Overhead			16.773	16.980	16.682	16.724
Overige baten en lasten			341	317	366	416
OZB woningen			358	358	358	358
Parkeerbelasting			-1	-1	-1	-1
Treasury			6	6	6	6
Totaal Lasten			21.840	22.174	21.803	21.874
Baten						
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			61.763	61.750	61.605	61.600
Beheer overige gebouwen en gronden			391	391	391	391
Belastingen Overig			2.700	2.701	2.701	2.701
Burgerzaken			782	809	809	809
Overhead			3.960	3.938	3.922	3.890
Overige baten en lasten			260	260	260	260
OZB niet-woningen			3.841	3.860	3.876	3.876
OZB woningen			6.132	6.218	6.239	6.239
Parkeerbelasting			1.221	1.221	1.221	1.221
Treasury			24	10	3	3
Totaal Baten			81.074	81.158	81.027	80.990
Saldo						
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			61.774	61.761	61.616	61.611
Beheer overige gebouwen en gronden			-961	-934	-931	-929
Belastingen Overig			2.473	2.474	2.473	2.490
Bestuur			-1.979	-2.030	-2.028	-2.026
Burgerzaken			-34	-135	-16	-16
Overhead			-12.813	-13.041	-12.759	-12.834
Overige baten en lasten			-81	-57	-106	-156
OZB niet-woningen			3.841	3.860	3.876	3.876
OZB woningen			5.774	5.860	5.881	5.881
Parkeerbelasting			1.222	1.222	1.222	1.222
Treasury			18	4	-3	-3
Totaal Saldo voor bestemming			59.234	58.984	59.225	59.116
Mutaties reserves						
Onttrekkingen			110	279	247	247
Toevoegingen			-1.602	-1.607	-1.607	-1.607
Saldo mutaties			-1.491	-1.328	-1.360	-1.360
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			57.743	57.658	57.866	57.758

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Incidentele lasten					
Coll van burgemeester en wethouders	Wachtgeld voormalige wethouders Zevenaar	74			
Gemeentehuis	Afwikkeling verkoop gemeentehuis Rijnwaarden		65		
Verkiezingen, referenda	In 2019 zijn er 3 verkiezingen (Provinciale Staten en Waterschappen en Europees parlement)		119		
Totaal Incidentele lasten		74	184		
Incidentele baten					
Afdeling Ruimtelijke ontwikkeling	Provinciale subsidie JOGG 2018	3			
Totaal Incidentele baten		3			
Totaal Incidentele lasten en baten		-71	-184		

1. VEILIGHEID

ALGEMEEN

Doelstelling

Met inwoners, bedrijven, politie en brandweer en andere hulpverleningsorganisaties en maatschappelijke instellingen dragen wij verantwoordelijkheid voor een veilig woon- en leefklimaat. We ondersteunen en stimuleren initiatieven hiertoe vanuit de samenleving. We nemen de regie daar waar het gaat om de handhaving van de openbare orde en wij bewaken de veiligheid.

Beleidskaders

Begroting VGGM 2018-2021

Kadernota Integrale Veiligheid gemeente Zevenaar 2016-2019

Handhavingsnota "een zaak van afwegen" Zevenaar

Handhavingsbeleid Rijnwaarden

WAT WILLEN WE?

Subdoelstellingen

1.1. Beperken en bestrijden van branden, rampen en zware ongevallen

Deze taken bevatten brandbestrijding, preventieve maatregelen ten behoeve van de fysieke veiligheid, rampenbestrijding en zware ongevallen. Voor de uitvoering van deze taken is de gemeente aangesloten bij de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM). In de begroting van de VGGM zijn de beleidsdoelstellingen verwoord.

1.2. Bewaken van de openbare orde en veiligheid

Onze gemeente moet veilig zijn en de inwoners moeten zich veilig voelen. Wij nemen daar waar de situatie erom vraagt het voortouw als de veiligheid van onze inwoners in het geding komt. In het bijzonder waar het minder zelfredzamen in onze samenleving betreft. Wij kiezen voor preventie waar het kan en repressie waar het moet. De onderwerpen die hierbij terugkomen zijn het bewaken en handhaven van de openbare orde en veiligheid, aanpak van huiselijk geweld, het verbeteren van de sociale veiligheid en de vermindering van criminaliteit en overlast.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Waar staat je gemeente?	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	Geweldsmisdrijven	2016	5,30	2,55	2,50
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)	Verwijzingen Halt	2016	137,00	48,00	45,00
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	Winkeldiefstallen	2016	2,30	1,30	1,30
Diefstal uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	Diefstal uit woningen	2016	3,30	2,10	2,10
Harde kern jongeren (aantal per 10.000 inwoners)	Harde kern jongeren	2014	1,30	1,12	1,10
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	Vernielingen en beschadigingen	2016	5,60	4,60	4,55

Beleidsindicatoren

Naam	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
% inwoners dat zich veilig voelt in hun eigen buurt	Niet bekend	87,00	87,00

WAT DOEN WE?

Activiteit

1.1.1. Treffen preventieve maatregelen fysieke veiligheid

Preventie is het nemen van maatregelen ter voorkoming van het ontstaan van incidenten en het beheersbaar houden van incidenten. Wij zetten in op het geven van voorlichting, het versterken van het toezicht en het invoeren van maatregelen op het gebied van de beheersbaarheid van brand.

1.1.2 Inrichten, opleiden en trainen en oefenen eigen crisisorganisatie t.b.v. adequate rampenbestrijdingsprocessen

Vanaf 1 januari 2018 is de nieuwe crisisorganisatie ingericht. Het opleiden, trainen en oefenen van de rampenbestrijdingsprocessen is een doorlopende activiteit. We geven hier continu aandacht aan.

Kengetallen

Naam	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Uitruktijden regionale brandweer	4,00	4,00	4,00
% waarin de brandweer in spoedeisende gevallen voldoet aan wettelijke opkomsttijden	60,00	70,00	70,00

1.2.1 Uitvoeren kadernota Integrale Veiligheid

Speerpunten zijn buurtpreventie, Ondernijning en samenwerking op het gebied van Zorg & Veiligheid.

1.2.2. Harmoniseren Algemene Plaatselijke Verordening

In 2018 wordt een harmonisatievoorstel voor de Algemene Plaatselijke Verordening ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

1.2.3 Opstellen werkplan Huiselijk geweld

Het werkplan huiselijk geweld en kindermishandeling geeft aan hoe in de gemeente Zevenaar uitvoering wordt gegeven aan de regionale visie huiselijk geweld en kindermishandeling.

1.2.4. Borgen organisatorische aspecten overname Veilig Thuis-organisatie binnen VGGM

In 2017 is de Veilig Thuis-organisatie bij de VGGM ondergebracht. In 2018 vindt een evaluatie plaats en vindt besluitvorming plaats over de borging van deze overname en de bijbehorende organisatorische aspecten (o.a. kosten en bevoegdheden).

VERBONDEN PARTIJEN

		Bedragen x € 1.000
Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2018
VGGM	De VGGM behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van brandweer, regionale ambulancevoorziening en GGD voor de zestien gemeenten in de regio Gelderland-Midden.	2.810
	Visie en missie Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zet op efficiënte wijze haar middelen in voor een optimale waarborging van de kwaliteit van het leven, in casu de veiligheid en de gezondheid, van de inwoners van het verzorgingsgebied.	

WAT KOST HET?

Financieel meerjarenbeeld

Bedragen x € 1.000						
Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			2.875	2.866	2.866	2.866
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
2. Autonome ontwikkelingen			-15	-5	-5	-5
Totaal mutaties primitieve begroting			-15	-5	-5	-5
Totaal Lasten			2.861	2.861	2.861	2.861
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			72	72	72	72
Mutaties primitieve begroting						
Totaal mutaties primitieve begroting						
Totaal Baten			72	72	72	72
Saldo voor bestemming			-2.789	-2.789	-2.789	-2.789
Mutaties reserves						
Onttrekkingen						
Toevoegingen						
Saldo mutaties						
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			-2.789	-2.789	-2.789	-2.789

Overzicht van baten en lasten op taakveld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Crisisbeheersing en brandweer			2.489	2.498	2.498	2.498
Openbare orde en veiligheid			372	363	363	363
Totaal Lasten			2.861	2.861	2.861	2.861
Baten						
Crisisbeheersing en brandweer			16	16	16	16
Openbare orde en veiligheid			56	56	56	56
Totaal Baten			72	72	72	72
Saldo						
Crisisbeheersing en brandweer			-2.473	-2.483	-2.482	-2.482
Openbare orde en veiligheid			-316	-307	-307	-307
Totaal Saldo			-2.789	-2.790	-2.789	-2.789
Mutaties reserves						
Onttrekkingen						
Toevoegingen						
Saldo mutaties						
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming						
			-2.789	-2.789	-2.789	-2.789

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Incidentele lasten					
Integraal veiligheidsbeleid	Uitvoeren Veiligheidsmonitor	9			
Totaal Incidentele lasten		9			
Incidentele baten					
Totaal Incidentele baten					
Totaal Incidentele lasten en baten		-9			

2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

ALGEMEEN

Doelstelling

Zevenaar zet in op een verkeersveilige gemeente met een goede bereikbaarheid en doorstroming van zowel het personen- als vrachtverkeer. Een gezonde economische structuur kan alleen met een optimale bereikbaarheid. De nieuwe ontsluiting van de gemeente op het rijkswegennet, de A12 en A15 en de aanpassing van het onderliggende wegennet hierop, waaronder het mogelijk doortrekken van het Witte Kruis, zijn van cruciaal belang. Optimale bereikbaarheid is van belang voor de transportsector en het versterkt het logistieke profiel van de gemeente. Ook de bereikbaarheid over water (laad- en losplaats, aanlegsteiger passagiersschepen) is van cruciaal belang.

Beleidskaders

Wegenbeleidsplan Zevenaar en Rijnwaarden

Beleidsplan openbare verlichting 2016 - 2025 Zevenaar

Beleidsplan Openbare verlichting 2015 - 2023 Rijnwaarden

WAT WILLEN WE?

Subdoelstellingen

2.1 Verkeer en vervoer

Zevenaar wil een goede ontsluiting op de verbrede A12 en de doorgetrokken A15 realiseren en het onderliggende wegennet hier goed op aansluiten. De gemeente streeft naar een rechtstreekse aansluiting van het Witte Kruis op de A12.

2.2 Parkeren

De gemeente wil de parkeerdruk in het centrum van de stad Zevenaar door middel van betaald parkeren reguleren.

2.3 Ontwikkelen recreatieve havens

De bereikbaarheid over water wordt geoptimaliseerd.

2.5 Openbaar vervoer

De bereikbaarheid tussen de kernen van de gemeente wordt geoptimaliseerd, onder meer door de aanleg van fietspaden en openbaar vervoerverbindingen.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Waar staat je gemeente?	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Ziekenhuisopname na vervoersongeval met fietser (%)	Beleidsindicatoren - fietser	2015	9,00	10,20	10,20
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig (%)	Ziekenhuisopname - motorvoertuig	2015	8,00	9,50	8,00

WAT DOEN WE?

Activiteit

2.1.1 Herinrichten Arnhemseweg en weg Hengelder (definitieve ontwerp is in voorbereiding)

Het doortrekken van de A15 en aanpassingen aan de A12 leiden tot herinrichting van de Arnhemseweg en de weg Hengelder. In november 2017 is het definitieve ontwerp gepresenteerd aan direct omwonenden. In een eerdere fase hebben zij hun wensen voor de herinrichting van de weg kenbaar gemaakt. Deze zijn vrijwel allemaal gehonoreerd en verwerkt in het definitieve ontwerp. Extra aandacht wordt gegeven aan monitoring van geluid, fijnstof en trillingen voor omwonenden en gebruikers.

2.1.2 Uitvoeren haalbaarheidsonderzoek noordelijke randweg

Er wordt een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar de noordelijke randweg. Deze heeft een aantakking op de Arnhemseweg en loopt parallel langs de nieuwe verdiepte A15 en langs de bestaande A12 en sluit aan op het bedrijventerrein Mercurion. Door deze weg kan het vrachtverkeer om de kern Zevenaar rijden wat de woonkwaliteit in de kern ten goede komt. Tevens kan het als omleidingsroute dienen tijdens calamiteiten op de A12 en A15 zodat het verkeer niet door de kern van Zevenaar gaat.

2.1.3 Uitvoeren Mer-onderzoek naar doortrekking Witte Kruis

De kern Babberich heeft te maken met relatief veel (doorgaand) verkeer, waaronder veel vrachtwagens. Dit leidt tot overlast. Daarnaast is het wenselijk de zuidelijke delen van de gemeente Zevenaar goed te ontsluiten naar het hoofdwegenet. In het kader van het samengaan van Rijnwaarden en Zevenaar is afgesproken dat samen met de provincie Gelderland een Mer-studie wordt uitgevoerd. Op basis daarvan moet een definitief standpunt worden ingenomen over de doortrekking van het Witte kruis. De bestaande onderzoeken moeten daarvoor geactualiseerd worden.

2.1.4 Aanleggen fietspad Spijksedijk

In de gesprekken over de overnachtingshaven Spijk heeft de gemeente bedongen, dat in het gebied van de haven en de aansluitende delen in oostelijke richting tot aan de Duitse grens en in westelijke richting tot aan de Europakade te Tolkamer een vrijliggend fietspad wordt aangelegd. Afgesproken is dat de gemeente dit fietspad aanlegt met daarvoor door het Rijk verstrekte middelen. In totaal is hiervoor een bedrag toegezegd van € 2,7 miljoen.

2.1.5 Aanleggen fietspad Witte Kruis

Vanaf de rotonde Witte Kruis te Babberich wordt een duurzaam circulair fietspad gerealiseerd naar de Maatjesweg in Zevenaar. Daarvoor is subsidie van de regio Arnhem Nijmegen verkregen. De aanleg moet 30 april 2018 gereed zijn.

2.1.6 Aanleggen snelfietsroute A12

Uit onderzoek van de provincie is in het verleden gebleken dat er potentie is voor een tweede snelfietsroute tussen Arnhem en Zevenaar. Deze tweede route is geprojecteerd ten zuiden van de A12 en verbindt de Liemerse bedrijventerreinen met elkaar. Vanuit Duiven start de route bij de Roodwilligenstraat. De route loopt via de Roodwilligenstraat, de Reisenakker, de Hunneveldweg, de Doesburgseweg en de Edisonstraat. De snelfietsroute eindigt (en is tegelijk startpunt vanuit oostelijke richting) bij de Hengelder. Vanuit dit punt sluit de route aan op de route richting de langzaam verkeerstunnel en daarmee op het onderliggende fietsnetwerk van Groot Holthuizen. Het project wordt in fases uitgevoerd.

2.2.1 Invoeren digitale betaalmethoden parkeren

In de eerste helft van 2018 voeren we de digitalisering van de parkeervergunningen in. Daarnaast worden maatregelen genomen om het betaald parkeren verder te promoten (zie 3.4.1).

2.3.1 Meewerken aan aanleg overnachtingshaven Giesbeek

In de Valeplas bij Giesbeek worden overnachtingsplaatsen voor schepen gerealiseerd. Na een hernieuwd onderzoek naar de ligplaatsbehoefte is de capaciteit bepaald op drie steigers en een autoafzetsteiger. Uitvoering ligt bij Rijkswaterstaat. Hiervoor is een overeenkomst gesloten met de gemeente. De gemeente is bevoegd gezag voor het bestemmingsplan, de MER en de vergunningen. De verwachte ingebruikname is in 2022.

2.3.2 Meewerken aan aanleg overnachtingshaven Spijk

Het project Overnachtingshaven Spijk maakt onderdeel uit van het project Overnachtingshaven Lobith, een samenwerkingsverband van Rijkswaterstaat, provincie en gemeente. Dat project beoogt 70 nieuwe overnachtingsplaatsen voor schepen in de omgeving van Lobith te realiseren. Er komen 50 nieuwe plaatsen in Spijk in de Beijenwaard. Het bestemmingsplan (inpassingsplan) ligt momenteel bij de Raad van State, maar de besluitvorming laat op zich wachten als gevolg van onduidelijkheid over de houdbaarheid van de programmatische aanpak van stikstof (PAS). Intussen gaan de voorbereidingen voor de uitvoering wel gewoon door. Realisering is voorzien in 2022.

2.3.3 Meewerken aan modernisering overnachtingshaven Tuindorp

Het project Overnachtingshaven Tuindorp maakt onderdeel uit van het project Overnachtingshaven Lobith, een samenwerkingsverband van Rijkswaterstaat, provincie en gemeente. Dat project beoogt 70 nieuwe overnachtingsplaatsen voor schepen in de omgeving van Lobith te realiseren. Ongeveer 20 daarvan komen in Tuindorp. Daarvoor wordt de bestaande haven heringericht en gemoderniseerd. Dat project is nagenoeg gereed.

2.4.1 Meewerken aan uitvoering Hoogwaterbeschermingsprogramma

Op het gebied van hoogwaterbescherming werkt de gemeente Zevenaar samen met het waterschap.

2.5.1 Verbeteren openbaar vervoer/vervoer op maat (subsidieaanvraag Sterk Bestuur)

De bereikbaarheid tussen de kernen is een thema, dat veelvuldig in de gespreksavonden over het Herindelingsontwerp door inwoners aan de orde is gesteld. Daarbij werd de verbetering van de bereikbaarheid van de stad Zevenaar vanuit de kernen voor de bovenlokale en regionale voorzieningen als een voorwaarde voor het welslagen van de gemeentelijke herindeling geformuleerd. De huidige reguliere openbaar vervoersvoorziening, met inbegrip van de buurtbus in Rijnwaarden, wordt vooral in de avonduren en in het weekend als onvoldoende ervaren. Voor verbetering van het openbaar vervoer door middel van slimme en innovatieve toepassingen van verkeer op maat wordt een bedrag van 0,40 miljoen uit de subsidie beschikbaar gesteld.

2.5.2 Aanleggen dubbel spoor

Tussen station Zevenaar en Didam wordt over een afstand van 4 kilometer dubbel spoor aangelegd. Het nieuwe spoor wordt in 2019 in gebruik genomen. Met de spoorverdubbeling wordt de spoorwegovergang aan de Babberichseweg in Zevenaar gesloten vanuit veiligheidsoverwegingen. Met de realisatie van een fiets- en voetgangerstunnel wordt de straat autoluw en voor een deel ingericht als een zogenoemde fietsstraat. Gemotoriseerd verkeer kan via de bestaande wegen van en naar Zevenaar-Oost rijden. ProRail verwacht tot 2020 bezig te zijn met de afbouw van de aangepaste spoorinfrastructuur, zoals de nieuwe fiets- en voetgangersonderdoorgang bij de Babberichseweg in Zevenaar.

2.5.3 Aanleggen 3e spoor

Het derde spoor is drie kilometer lang en legt Pro-Rail aan tussen Zevenaar en de Duitse grens. Voor een goede aansluiting met Duitsland wordt daarom het spoor uitgebreid. Door deze werkzaamheden worden de langzaamverkeerstunnels aan de Kwartiersdijk en Holthuizerpad aangepast. De voetfietsbrug aan het Kloosterpad wordt vervangen door een nieuwe voetfietsbrug. Uitvoering is eind 2018 gepland.

WAT KOST HET?

Financieel meerjarenbeeld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			4.896	4.863	4.870	4.870
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			-441	-436	-440	-440
2. Autonome ontwikkelingen			-77	-13	-40	-47
Totaal mutaties primitieve begroting			-518	-449	-480	-487
Totaal Lasten			4.378	4.414	4.390	4.383
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			67	67	67	67
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			-15	-15	-15	-15
Totaal mutaties primitieve begroting			-15	-15	-15	-15
Totaal Baten			52	52	52	52
Saldo voor bestemming			-4.326	-4.362	-4.338	-4.331
Mutaties reserves						
Onttrekkingen			1	25	25	25
Toevoegingen						
Saldo mutaties			1	25	25	25
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			-4.325	-4.337	-4.313	-4.306

Overzicht van baten en lasten op taakveld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Openbaar vervoer			18	18	18	18
Parkeren			968	964	964	964
Verkeer en vervoer			3.391	3.431	3.408	3.400
Totaal Lasten			4.377	4.413	4.390	4.382
Baten						
Verkeer en vervoer			52	52	52	52
Totaal Baten			52	52	52	52

Saldo				
Openbaar vervoer	-18	-18	-18	-18
Parkeren	-968	-964	-964	-964
Verkeer en vervoer	-3.339	-3.379	-3.355	-3.348
Totaal Saldo voor bestemming	-4.325	-4.361	-4.337	-4.330
Mutaties reserves				
Onttrekkingen	1	25	25	25
Toevoegingen				
Saldo mutaties	1	25	25	25
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming	-4.325	-4.337	-4.313	-4.306

3. ECONOMIE

ALGEMEEN

Doelstelling

Wij werken aan een gezonde economische structuur met voldoende werkgelegenheid op alle opleidingsniveaus. Versterking van het ondernemerschap en het stimuleren van start-ups en innovatie, met name binnen het MKB, is een gezamenlijke rol van bedrijven en gemeente. De gemeente neemt hierin een faciliterende rol. Er is ruimte voor groei vanuit de behoefte en ontwikkeling van ondernemers. Bij een gezonde economische structuur hoort ook de samenwerking met omliggende gemeenten. De landsgrens is hierbij geen beperking. Met de Duitse buurgemeenten willen wij de samenwerking dan ook intensiveren.

Beleidskaders

Herindelingsadvies 2016
Omgevingsvisie Gelders eiland 2030
Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030
Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025
Economisch beleidsplan gemeente Zevenaar 2008 – 2020
Zevenaar: de koers van recreatie en toerisme 2013 – 2018
Evenementenbeleid gemeente Zevenaar
Masterplan Hal 12
Bestuursopdracht Hal 12

WAT WILLEN WE?

Subdoelstellingen

3.1 Versterken economische bedrijvigheid

Het versterken van de economische structuur, waarbij de focus ligt op logistiek, de maakindustrie, rivier gebonden bedrijvigheid en vrijetijdseconomie. Belangrijke speerpunten in het lokale economisch beleid zijn het bevorderen van een optimale bereikbaarheid en het creëren van een goed vestigingsklimaat door het bieden van ruimte voor bedrijven.

3.2 Ruimte bieden voor ondernemen

Centraal staat het creëren van een goed vestigingsklimaat door het bieden van ruimte voor bedrijven. Het gaat hier om diverse zaken die te maken hebben met de fysieke bedrijfsomgeving, zoals bedrijventerreinen of winkelgebieden.

3.4 Economische promotie

Door het uitvoeren van verschillende promotionele activiteiten, zetten we de gemeente Zevenaar op de kaart. De promotie richt zich met name op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid (werkgelegenheid) en meer bezoekers die geld besteden in onze gemeente.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Waar staat je gemeente?	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Functiemenging (%)	Functiemenging	2016	52,10	48,30	48,50
Bruto Gemeentelijk Product (verhouding verwacht en gemeten product)	Bruto Gemeentelijk Product	2013	100,00	100,30	100,00
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)	Vestigingen	2016	134,00	123,00	125,00

WAT DOEN WE?

Activiteit

3.1.1 Focussen op groeisectoren

In onze bedrijfscontacten en beleidskeuzes richten wij ons nadrukkelijk op ondernemers binnen de groeisectoren. De focus van de gemeente ligt op de versterking van de sectoren logistiek & transport, de maakindustrie, de riviergebonden bedrijvigheid en de vrijetijdseconomie. Binnen deze sectoren liggen de meeste kansen voor de groei van de lokale en regionale economie. Deze sectoren passen het beste bij het DNA en de positie van de gemeente in de regio.

3.1.2 Opstellen Economische Monitor

De Economische Monitor geeft weer hoe de economische structuur van de gemeente zich ontwikkelt. Op basis van de monitor worden actiepunten benoemd en uitgevoerd. Ook kan dit leiden tot het bijstellen van beleid. Elk jaar verschijnt de Economische Monitor, echter er wordt niet elk jaar een Ondernemerspeiling uitgevoerd. De meest recente Ondernemerspeiling is van eind 2017.

3.1.3 Uitwerken en uitvoeren Regionaal Programma Werklocaties (RPW)

Het RPW bevat afspraken tussen de 19 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen om overaanbod van kantoren, bedrijvenlocaties en perifere detailhandelslocaties terug te dringen. Zevenaar en Rijnwaarden hebben eind 2017 besloten dit RPW niet vast te stellen. De provincie (GS) beslist in januari hierover. De gemeente moet een bijdrage leveren aan de monitoring en kan een positie nemen in het op te richten Intergemeentelijk Overleg Werklocaties (IOW). Mogelijk komen er juridische procedures als gevolg van de opgelegde schrapopgave.

3.2.1 Herontwikkelen Raadhuisplein

In 2017 is de omgevingsvergunning voor het grotendeels slopen en weer herbouwen van het oude gemeentehuis tot woon/winkelpand ingediend. Samen met de ontwikkelaar wordt bij de provincie een subsidie aangevraagd in het kader van de regeling Steengoed Benutten voor de herontwikkeling van het gebouw en een herinrichting van het Freulebos. De planvorming voor de (her)inrichting van het Raadhuisplein is onderdeel van de opwaardering van de openbare ruimte in het centrumgebied van Zevenaar. Gedurende de herontwikkeling zal de weekmarkt verplaatst moeten worden.

3.2.2 Herstructureren bedrijventerrein Spijksedijk

Het bestemmingsplan voor de Spijksedijk is van kracht en onherroepelijk. In 2018 zal het bestemmingsplan deels moeten worden aangepast naar aanleiding van afspraken die gemaakt zijn. Daarnaast zal de herstructurering verder worden opgepakt.

3.2.3 Ontwikkelen 7Poort

BusinessPark 7Poort is het in ontwikkeling zijnde regionale bedrijventerrein in Zevenaar, gelegen aan de A12. Het BusinessPark heeft een diversiteit aan kavels uit te geven van 2.500 m² tot 19 hectare. Op de korte termijn worden verschillende maatregelen uitgevoerd om de uitgifte van kavels te versnellen, op de wat langere termijn zullen alle gronden op 7Poort bouwrijp worden gemaakt in relatie tot verkoop. Tevens wordt onderzoek uitgevoerd naar een mogelijk tweede viaduct voor de ontsluiting van 7Poort.

3.2.4 Ontwikkelen Hal12

Hal12 wordt een ontmoetingsplek voor inwoners van Zevenaar en de Liemers, gericht op netwerk-georganiseerde dienstverlening, innovatie en ontmoeting, met een centrumversterkend effect. Hal12 zal niet alleen de stationsomgeving verbinden met het kernwinkelgebied, maar ook als entree en aantrekkelijk verblijfsgebied fungeren.

3.2.5 Opstellen haalbaarheidsonderzoek Stedelijke Herverkaveling

De stedelijke herverkaveling gaat over een verkeerskundige verbetering van de weg Hengelder én een verbetering van de nieuwe entree van Zevenaar, bij de nieuwe afslag Zevenaar Oost op de A12. De provincie heeft een inpassingsplan opgesteld voor de aanpassing van het onderliggende wegennet vooruitlopend op de aanleg van de aansluitingen op de snelweg. In het plan stedelijke herverkaveling was een andere verkeersstructuur bedacht. Geconcludeerd is dat deze andere verkeersstructuur niet haalbaar is. Als gemeente blijven we ideeën van ondernemers en de markt voor een verbetering van de nieuwe entree faciliteren.

3.2.6 Opstellen inrichtingsplannen opwaarderen openbare ruimte centrum Zevenaar

Na vaststelling van het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte Zevenaar-centrum, moeten inrichtingsplannen per deelgebied worden uitgewerkt. Afhankelijk van de planning voor de herontwikkeling van het oude gemeentehuis op het Raadhuisplein zal parallel hieraan een inrichtingsplan voor het Raadhuisplein worden opgesteld. Hierin wordt de afweging voor een (semi)permanente overkapping meegenomen. In de inrichtingsplannen worden de uitgangspunten van het nieuwe beeldkwaliteitsplan openbare ruimte (zoals opgenomen in 5.7 en 8.1) meegenomen.

3.2.7 Realiseren Fashion Outlet Zevenaar (FOZ)

Op BusinessPark 7Poort (deelgebied Spoorallee) wordt de Fashion Outlet Zevenaar ontwikkeld. Eind 2017 is gestart met de planuitwerking, de voorbereiding van de omgevingsvergunning en het voorbereiden van het bouwrijp maken van het terrein. Op de lange termijn zal door de ontwikkelaar de bouw van de FOZ plaatsvinden. Daarnaast worden de synergiemaatregelen, die moeten leiden tot een meerwaarde van de FOZ voor de omgeving en vice versa, verder uitgewerkt en uitgevoerd.

3.2.8 Samenwerken met Centrummanagementorganisatie

De samenwerking tussen de gemeente, de AOZ (ondernemersvereniging winkeliers) en de stichting Centrummanagement moet leiden tot een bruisend centrum, waarin het goed wonen, werken en verblijven is. Periodiek vindt er bestuurlijk overleg plaats, waarin het bestuur van de centrummanagementorganisatie en het gemeentebestuur afstemmen over de te volgen koers en het bereiken van de doelstellingen.

3.4.1 Vermarkten digitaal en achteraf betalen voor parkeren

In 2018 wordt de invoering van het digitaliseren van de parkeervergunningen voorbereid en uitgevoerd. Ook worden de mogelijkheden voor het achteraf betalen voor parkeren in het centrum gepromoot, in combinatie met een pilotproject voor het 2e uur gratis parkeren.

WAT KOST HET?

Financieel meerjarenbeeld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			1.709	1.563	1.561	1.561
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			-5	-4	-3	-3
2. Autonome ontwikkelingen			2.447	9.601	9.691	2.949
Totaal mutaties primitieve begroting			2.442	9.597	9.688	2.946
Totaal Lasten			4.151	11.160	11.250	4.507
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			561	499	499	499
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
2. Autonome ontwikkelingen			2.589	9.545	9.641	2.922
Totaal mutaties primitieve begroting			2.589	9.545	9.641	2.922
Totaal Baten			3.150	10.044	10.139	3.420
Saldo voor bestemming			-1.000	-1.116	-1.111	-1.087
Mutaties reserves						
Onttrekkingen				54	54	54
Toevoegingen						
Saldo mutaties				54	54	54
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			-1.000	-1.062	-1.057	-1.033

Overzicht van baten en lasten op taakveld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			123	123	119	119
Economische ontwikkeling			218	271	270	246
Economische promotie			198	197	197	197
Fysieke bedrijfsinfrastructuur			3.613	10.569	10.664	3.945
Totaal Lasten			4.152	11.160	11.250	4.507
Baten						
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			44	44	44	44
Economische ontwikkeling			62			
Economische promotie			454	454	454	454
Fysieke bedrijfsinfrastructuur			2.589	9.545	9.641	2.922
Totaal Baten			3.149	10.043	10.139	3.420
Saldo						
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			-78	-78	-74	-74
Economische ontwikkeling			-155	-271	-270	-246
Economische promotie			257	257	257	257
Fysieke bedrijfsinfrastructuur			-1.024	-1.024	-1.024	-1.024
Totaal Saldo voor bestemming			-1.000	-1.116	-1.111	-1.087
Mutaties reserves						
Onttrekkingen				54	54	54
Toevoegingen						
Saldo mutaties				54	54	54
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			-1.000	-1.062	-1.057	-1.033

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Incidentele lasten					
Totaal Incidentele lasten					
Incidentele baten					
Economische zaken	Zandwinning carvium	62			
Totaal Incidentele baten		62			
Totaal Incidentele lasten en baten		62			

4. ONDERWIJS

ALGEMEEN

Doelstelling

Goed onderwijs zoekt voortdurend naar nieuwe verbindingen, in zowel de lokale gemeenschap als in het bedrijfsleven en schept de condities voor maximale ontplooiing, talentontwikkeling en welbevinden van alle kinderen. Wij hebben de ambitie om gedifferentieerde onderwijsvoorzieningen voor een volledige brede doorgaande lijn 'in huis' te hebben. Het samengaan van Rijnwaarden en Zevenaar biedt mogelijkheden tot het versterken van de leefkwaliteit door behoud en betere spreiding van voorzieningen over de stad en de kernen. De basisvoorzieningen zijn veelal multifunctioneel gehuisvest in één gebouw, met activiteiten gericht op basisonderwijs, ontmoeting, sociale activering, cultuur, volwasseneneducatie, sport en beweging.

Beleidskaders

Beleidsplan Onderwijs en Jeugd Zevenaar 2015-2019

Beleidsregels Handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen 2014 (Liemers)

Integraal Huisvestingsplan 2014-2024

Kansen voor Morgen visiedocument Lokaal onderwijsbeleid Rijnwaarden 2016-2018

Visiedocument "De verbinding van onderwijs en jeugd in de Liemers", 2015

Visiedocument "Ouderbetrokkenheid: 1+1=3" OOGO De Liemers 2015

Beleidsnota Harmonisatie Kinderopvang Peuterspeelzalen gemeente Zevenaar 2018 e.v.

WAT WILLEN WE?

Subdoelstellingen

4.1 Openbaar basisonderwijs

De verantwoordelijkheid van de gemeenteraad voor het openbaar onderwijs spitst zich toe op de (grondwettelijke) zorgplicht om te voorzien in voldoende openbaar onderwijs voor de inwoners. Ook in het geval het gemeentebestuur het openbaar onderwijs heeft verzelfstandigd, blijft deze zorgplicht van kracht.

4.2 Onderwijshuisvesting

De gemeente Zevenaar wil een goed toegankelijk netwerk van onderwijsvoorzieningen. Daarbij streven we naar voldoende en adequate basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs. De gemeente is voorstander van een goed gespreid aanbod van mogelijkheden voor basisonderwijs, ook in de kleine kernen, met voldoende differentiatie in onderwijsvormen.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

De gemeente Zevenaar streeft naar een goed ontwikkelingsklimaat voor alle kinderen en jonge burgers waardoor een maximale ontplooiing, talentontwikkeling en welbevinden aan alle kinderen en jonge burgers wordt geboden. De ontplooiing bestaat onder andere uit het minimaal behalen van een startkwalificatie. De kansen op participatie aan de samenleving en de economische onafhankelijkheid worden hierdoor vergroot. Investeren in een goede (pedagogische) infrastructuur voor scholen en de doorgaande lijn voor 0 tot 23 jarigen zijn daarin belangrijke beleidsaccenten.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Waar staat je gemeente?	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Absoluut verzuim	2016	2,01	0,80	0,80
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Relatief verzuim	2016	26,88	22,90	22,50
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan VO en MBO)	Vroegtijdig schoolverlaters	2014	2,00	2,15	2,10

WAT DOEN WE?

Activiteit

4.2.1 Opstellen integraal Huisvestingsplan en verordening

Voor de periode 2018-2022 wordt in samenwerking met schoolbesturen primair en voortgezet onderwijs en kinderopvangorganisaties een nieuw gezamenlijk Integraal HuisvestingsPlan (IHP) opgesteld. Als gevolg van de fusie Zevenaar Rijnwaarden wijzigt de stichtings- en instandhoudingsnorm voor de scholen. Parallel aan het IHP zal een nieuwe Verordening voorzieningen onderwijshuisvesting worden opgesteld.

Kengetallen

Naam	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Leerlingen basisonderwijs	3.487	3.399	3.370
Leerlingen speciaal basisonderwijs	248	242	250
Leerlingen voortgezet onderwijs	2.449	2.512	2.400
Scholen basisonderwijs	17	17	16
Scholen speciaal onderwijs	1	1	1
Scholen voortgezet onderwijs	1	1	1

4.2.2 Realiseren integraal kindcentrum Platanenlaan

De gemeenteraad van Zevenaar heeft op 5 juni 2017 een krediet beschikbaar gesteld van € 5.036.921 voor de vernieuwbouw van de onderwijslocatie Platanenlaan. Het schoolbestuur heeft beroep aangetekend bij de Rechtbank. De afhandeling van deze beroepsprocedure wordt afgewacht. De gemeente streeft ernaar dat de nieuwbouw zo snel mogelijk gerealiseerd wordt zodat leerlingen goed gehuisvest worden.

4.2.3 Ver- nieuwbouwen locatie Carrousel Zevenaar

Stichting Proles heeft een aanvraag onderwijshuisvesting ingediend voor locatie De Carrousel in Zevenaar (in combinatie met ontmoetingscentrum De Maatjes). Deze wordt getoetst aan de huidige verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Zevenaar 2015, wat zal leiden tot een kredietvoorstel dat aan de raad wordt voorgelegd. Er wordt in de planvorming zo goed als mogelijk aangesloten bij het traject revitalisering wijk Zonnemaat (aanpak openbare ruimte).

4.3.1 Harmoniseren kinderopvang en peuterspeelzalen

Onder harmonisatie wordt verstaan dat het onderscheid tussen peuterspeelzalen en kinderopvang verdwijnt: de voorzieningen bieden dezelfde hoge kwaliteit en alle peuters kunnen er gebruik van maken, ongeacht hun achtergrond. Wettelijke regels, eisen en de financiering van beide vormen van opvang worden gelijkgetrokken.

Eenzijds worden alle peuters op dezelfde, kwalitatief hoogwaardige manier voorbereid op de basisschool; anderzijds wordt segregatie tussen doelgroeppeuters en niet-doelgroeppeuters en tussen peuters van werkende ouders en van niet-werkende ouders voorkomen. De harmonisatie is wettelijk verplicht per 1 januari 2018. Met een beleidsnotitie en nieuwe subsidieregels die in overleg met maatschappelijke partners medio 2017 in Zevenaar zijn opgesteld is dit ook gebeurd.

4.3.2 Bepalen ambitie natuur- en milieueducatie

De raad zal in 2018 de ambitie en daarbij behorende budgetten bepalen voor natuur- en milieueducatie.

4.3.3 Bevorderen van lezen en tegengaan van taalachterstand

Samen met de ketenpartners in de voorschoolse voorzieningen, het onderwijs, de welzijnsinstelling en Kunstwerk! De Bibliotheek Liemers en de RSD, werken we aan een integrale aanpak. De aanpak van taalachterstand kan niet los worden gezien van de inzet op preventieve maatregelen, zoals lees- en taalbevordering. Leesbevordering in Zevenaar richt zich niet alleen op kinderen met een risico op een onderwijsachterstand maar op alle inwoners.

VERBONDEN PARTIJEN

		Bedragen x € 1.000
Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2018
Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	Op het gebied van huisvesting voortgezet onderwijs werken de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar samen in een Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs Liemers. Door deze samenwerking kunnen er in alle drie de gemeenten grote renovaties en nieuwbouw plaatsvinden, die de gemeenten zelfstandig moeilijk kunnen realiseren.	1.031
Volwasseneneducatie in de regio Arnhem	Behartiging van gemeenschappelijke belangen van deelnemende gemeenten op het gebied van volwasseneneducatie. Hierbij moet gedacht worden aan: - vaststelling van de hoofdlijnen van het beleid voor educatie en beroepsonderwijs, als bedoeld in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs; - het mede vormgeven van kwaliteitszorg en structuur in de volwasseneneducatie; - zorgen dat de volwasseneneducatie voldoende is afgestemd op het lokaal onderwijsbeleid.	4
Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre (RBL)	Het voor de deelnemende gemeente uit de regio Arnhem handhaven van de Leerplichtwet. Daarnaast ook advisering en informatie verstrekken m.b.t. de leerplichtwet en het belang van een diploma of startkwalificatie. Onderzoek naar verzuim.	125

WAT KOST HET?

Financieel meerjarenbeeld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			6.400	6.315	6.273	6.273
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			-754	-752	-739	-771
2. Autonome ontwikkelingen			-330	-166	-147	-147
Totaal mutaties primitieve begroting			-1.084	-918	-886	-918
Totaal Lasten			5.316	5.398	5.387	5.354
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			251	251	251	251
Mutaties primitieve begroting						
Totaal mutaties primitieve begroting						
Totaal Baten			251	251	251	251
Saldo voor bestemming			-5.065	-5.146	-5.135	-5.103
Mutaties reserves						
Onttrekkingen			38	38	38	38
Toevoegingen			-3	-3	-3	-3
Saldo mutaties			36	36	36	36
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			-5.029	-5.110	-5.100	-5.067

Overzicht van baten en lasten op taakveld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken			2.402	2.416	2.434	2.434
Onderwijshuisvesting			2.910	2.978	2.949	2.917
Openbaar basisonderwijs			3	3	3	3
Totaal Lasten			5.315	5.397	5.386	5.354
Baten						
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken			250	250	250	250
Onderwijshuisvesting			1	1	1	1
Totaal Baten			251	251	251	251

Saldo

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.152	-2.166	-2.184	-2.184
Onderwijshuisvesting	-2.909	-2.977	-2.948	-2.916
Openbaar basisonderwijs	-3	-3	-3	-3
Totaal Saldo voor bestemming	-5.064	-5.146	-5.135	-5.103

Mutaties reserves

Onttrekkingen	38	38	38	38
Toevoegingen	-3	-3	-3	-3
Saldo mutaties	36	36	36	36

Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming	-5.029	-5.110	-5.100	-5.067
--	---------------	---------------	---------------	---------------

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Incidentele lasten					
Huisvesting primair onderwijs	Onderhoud leegstaande onderwijslocaties	50			
Totaal Incidentele lasten		50			
Incidentele baten					
Totaal Incidentele baten					
Totaal Incidentele lasten en baten		-50			

5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

ALGEMEEN

Doelstelling

Initiëren, versterken en in stand houden van voorzieningen op de gebieden van sport, cultuur, kunst en recreatie. De gemeente zet zich in voor behoud van het rijke verenigingsleven in de gemeente. Een goed recreatief, sportief en cultureel aanbod voor een bruisende en levendige uitstraling van de gemeente, waardoor de aantrekkelijkheid van onze gemeente als woonomgeving en verblijfslocatie wordt verhoogd.

Beleidskaders

Herindelingsadvies 2016
Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030
Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030
Zevenaar: de koers van recreatie en toerisme 2013 - 2018
Toeristisch-recreatieve beleidsnota 2010 - 2020 (Rijnwaarden)
Visie watersportgebied de Bijland
Cultuur en erfgoedpact de Liemers 2017 - 2020
Cultuurhistorische waardenkaart 2013
Een visie op het erfgoed 2015 - 2019 (Zevenaar)
Sleutel van het verleden, sleutel tot de toekomst
Beleidsnota Sport 2013 - 2020 (Zevenaar)
Bomenbeleidsplan Zevenaar
Beleidsplan Stedelijk Groen 2006 - 2016
Groenbeleidsplan Rijnwaarden
Projectplan ZO Zevenaar

WAT WILLEN WE?

Subdoelstellingen

5.1 Sportbeleid en activering

Wij willen bijdragen aan meer beweging van de inwoners. Het stimuleren van sport en bewegen bevordert de gezondheid, de vitaliteit en de leefbaarheid in onze gemeente. Vanwege de sterke verbindende werking van sport en bewegen is het belangrijk hier als gemeente op in te zetten.

5.2 Sportaccommodaties

Het voorzieningenniveau in de sport moet kwalitatief geborgd blijven. Doel is om sportaccommodaties te faciliteren waar aangetoonde behoefte bestaat. Niet alle soorten sportaccommodaties kunnen binnen elke kern of dorp worden gerealiseerd. Daar waar kansen zijn, worden duurzaamheidsmaatregelen genomen.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wij zetten in op een divers en kwalitatief sterk cultureel aanbod en het behoud van een breed en hecht verenigingsleven, aangezien dit de aantrekkingskracht van de gemeente verhoogt. Samenwerking tussen verenigingen enerzijds en de professionele organisaties anderzijds wordt gestimuleerd.

5.7 Versterken recreatieve voorzieningen en openbaar groen

Recreatie als onderdeel van de vrijetijdseconomie draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid van het gebied. Wij willen dan ook de groeiende vrijetijdseconomie benutten ten behoeve van onze eigen inwoners en ondernemers. Hiervoor dienen de recreatieve voorzieningen versterkt te worden. De gemeente investeert in een ruim toeristisch-recreatief voorzieningenniveau met een goed evenwicht en een koppeling tussen stad en ommeland. Er wordt ingezet op het behoud van de openheid van het landschap, natuurwaarden en cultuurhistorische waarden. In de kernen is er sprake van openbaar groen dat beleving en/of de functie van de locatie versterkt.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Waar staat je gemeente?	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Niet sporters (%)	Niet sporters	2016	48,70	50,40	50,00

WAT DOEN WE?

Activiteit

5.1.1 Stimuleren gezonde levensstijl

De aanpak vanuit JOGG (jongeren op gezond gewicht) en Sjors Sportief (aanbieden van mogelijkheden voor kinderen om gratis kennis te maken met sport en cultuur) wordt in samenwerking met diverse maatschappelijke partners uitgevoerd. Voor besluitvorming over voortzetting van het project JOGG wordt verwezen naar [programma 7. Volksgezondheid en duurzaamheid](#).

5.2.1 Harmoniseren tarieven sportvoorzieningen

De sportaccommodaties in voormalig gemeente Zevenaar zijn overgegaan naar Ataro B.V. (Sportbedrijf Zevenaar). Dit is voor de sportaccommodaties in Rijnwaarden niet het geval. Voor een goede bedrijfsvoering is het gewenst dat er eenduidigheid bestaat over de te hanteren tarieven voor de velden en sportzalen. Op den duur zullen de in Zevenaar en Rijnwaarden gehanteerde tarieven naar elkaar toe moeten groeien. Hierop wordt al geanticipeerd, onder andere door het naar Zevenaars niveau brengen van huur van voetbalvelden in Rijnwaarden d.m.v. een raadsbesluit. Mogelijk zal fasering nodig zijn.

5.3.1 Herzien subsidiebeleid

Voorafgaand aan het harmoniseren van het subsidiebeleid wordt een plan van aanpak opgesteld. De verwachting is dat in 2018 een nieuw subsidiebeleid wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Tot die tijd zijn de oude Algemene Subsidie Verordeningen van Zevenaar en Rijnwaarden van toepassing.

5.7.1 Ontwikkelen Carvium Novum

Carvium Novum is een gebied van 65 ha in Lobith, dat door private partijen wordt ontwikkeld tot natuur- en speelpark. In 2018 ontvangt de gemeente de laatste bijdrage vanuit de zandwinning. Ontwikkeling van de toeristische infrastructuur in het gebied en de realisatie van de recreatieve kern moet in 2019 plaatsvinden. Dit is mede afhankelijk van een partij die bereid is tot ontwikkelen en exploiteren. Wij faciliteren deze ontwikkeling.

5.7.2 Ontwikkelen recreatiegebied De Bijland

Rondom de Bijland lopen verschillende zaken. Naast het uitvoeren van de visie Bijland zijn dat het versterken van de Romeinse Limes in het gebied, het versterken van imago versterkende elementen en er is een wens voor ontwikkelingen rondom de jachthaven en de uitbreiding van camper plaatsen. Regelgeving moet worden afgestemd en vastgesteld.

5.7.3 Uitbreiden recreatieve infrastructuur

Het recreatieve routenetwerk wordt uitgebreid met een aantal Klompenpaden en de realisatie van een Keuzenetwerk wandelen. Dit netwerk sluit aan op de wandelnetwerken in de regio. Op lange termijn wordt de recreatieve infrastructuur uitgebreid, gericht op wandelen en paardrijden/mennen. Daarnaast investeren we in het beleefbaar maken van de cultuurhistorie en de watergebonden recreatie.

Kengetallen

Naam	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Aantal overnachtingen		373.000	373.000

VERBONDEN PARTIJEN

		Bedragen x € 1.000
Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2018
Leisurelands (R.G.V. Holding B.V.)	De kernactiviteit laat zich in het kort omschrijven als "het (laten) exploiteren van dagrecreatieve voorzieningen voor een breed publiek". Deze kernactiviteit kent twee hoofdgroepen: fietspaden en dagrecreatiegebieden (zoals Rhederlaag).	
Ataro B.V.	Ataro B.V. hanteert de volgende missie: Beleving daar doen we het voor! En doet dit door het zodanig professioneel exploiteren van sportaccommodaties, het stimuleren van sport en bewegen (actief en passief) dat alle inwoners van de gemeente Zevenaar het ervaren als prettig, plezierig, uitdagend en betaalbaar.	1.749

WAT KOST HET?

Financieel meerjarenbeeld

Bedragen x € 1.000						
Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			7.065	6.984	6.934	6.934
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			-192	-175	-159	-159
2. Autonome ontwikkelingen			16	89	111	151
Totaal mutaties primitieve begroting			-176	-86	-48	-8
Totaal Lasten			6.889	6.899	6.886	6.926
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			1.103	1.096	1.038	1.038
Mutaties primitieve begroting						
Totaal mutaties primitieve begroting						

Totaal Baten	1.103	1.096	1.038	1.038
Saldo voor bestemming	-5.786	-5.803	-5.849	-5.888
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Toevoegingen				
Saldo mutaties				
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming	-5.786	-5.803	-5.849	-5.888

Overzicht van baten en lasten op taakveld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Cultureel erfgoed			122	122	122	122
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			1.270	1.270	1.270	1.270
Media			585	584	583	582
Musea			195	195	195	195
Openbaar groen en (openlucht) recreatie			1.784	1.853	1.869	1.924
Sportaccommodaties			2.437	2.386	2.383	2.368
Sportbeleid en activering			495	487	464	464
Totaal Lasten			6.888	6.897	6.886	6.925
Baten						
Cultureel erfgoed			20	15	15	15
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			347	343	340	340
Musea			34	34	34	34
Openbaar groen en (openlucht) recreatie			28	28	28	28
Sportaccommodaties			675	676	622	622
Totaal Baten			1.104	1.096	1.039	1.039
Saldo						
Cultureel erfgoed			-102	-107	-107	-107
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			-923	-927	-931	-931
Media			-585	-584	-583	-582
Musea			-161	-161	-161	-161
Openbaar groen en (openlucht) recreatie			-1.757	-1.826	-1.841	-1.896
Sportaccommodaties			-1.762	-1.710	-1.761	-1.747
Sportbeleid en activering			-495	-487	-464	-464
Totaal Saldo voor bestemming			-5.785	-5.802	-5.848	-5.888
Mutaties reserves						
Onttrekkingen						
Toevoegingen						
Saldo mutaties						
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			-5.786	-5.803	-5.849	-5.888

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Incidentele lasten					
Totaal Incidentele lasten					
Incidentele baten					
Sportbedrijf	Dienstverleningsovereenkomst Technische dienst Gemeente- Ataro BV	54	54		
Totaal Incidentele baten		54	54		
Totaal Incidentele lasten en baten		54	54		

6. SOCIAAL DOMEIN

ALGEMEEN

Doelstelling

We werken binnen het Sociaal Domein aan een overkoepelende opgave (ambitie): we willen de kansen en mogelijkheden van kwetsbare inwoners vergroten. Dit doen we door de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten, meer informele en collectieve vormen van zorg en lichte ondersteuning aan te bieden en verbanden te leggen tussen wijk-/buurtbewoners. Daarnaast vergroten we de arbeidsparticipatie. We streven naar een Zevenaar waar in de wijken en dorpen het verenigingsleven blijft bloeien. Waar veel inwoners zich vrijwillig inzetten voor hun buurtgenoten en hun omgeving. En initiatieven vanuit de samenleving worden aangemoedigd. De sociale netwerken vervullen hierbij een belangrijke rol. Iedere kern heeft zo'n netwerk van inwoners, professionals, vrijwilligers(organisaties), verenigingen, stichtingen en geloofsgemeenschappen. Met een eigen dynamiek. Voorlichting, advies, ontmoeting en lichte ondersteuning zijn nabij. Waar nodig ondersteunt de gemeente haar inwoners met voorzieningen op maat. Dat gebeurt o.a. op de gebieden jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en werk & inkomen. Ons uitgangspunt is dat we dit uitvoeren vanuit een financieel gezonde basis.

Beleidskaders

Beleidsplan schuldhulpverlening Rijnwaarden
Notitie integrale schuldhulpverlening Zevenaar
Preventieplan schulden Zevenaar
Beleidsnotitie Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2014 Rijnwaarden
Armoedenota Meedoen in tijden van schaarste Zevenaar
Beleidskader gemeentelijke welzijnsaccommodaties Zevenaar
Vrijwillige inzet en Mantelzorg 2016-2020 Zevenaar
Uitgangspunten notitie jeugd en maatschappelijke ondersteuning 2017
Beleidsnotitie jeugd en maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp september 2014
Liemerse Kadernotitie 'Samen werken aan de samenleving' januari 2014
Kaders professioneel welzijnswerk 2016-2019 gemeente Rijnwaarden
Notitie mantelzorgersbeleid Rijnwaarden 2016-2019 "Rijnwaarden in actie voor mantelzorgers"

WAT WILLEN WE?

Subdoelstellingen

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

In de gemeente Zevenaar zijn de "eigen kracht" en de "samen kracht" van de inwoners leidende principes. De ambitie is een dynamische en zelfredzame samenleving. Vanuit de beide krachten worden sociale structuren, het verenigingsleven en burgerinitiatieven gestimuleerd en gefaciliteerd. De gemeente biedt een vangnet voor de kwetsbaren in de samenleving. Beleidsuitgangspunten worden daar waar nodig aangepast om een gezond verenigingsleven te waarborgen. Er is aandacht voor de menselijke maat.

6.2 Wijkteams

Een ambitie is de doorontwikkeling van het zelfsturend en zelf organiserend vermogen van de inwoners. Wijk- en dorpsraden hebben daarbij een actieve rol. De gemeentelijke organisatie wordt hierop aangesloten. Een (dorps)kernenbeleid draagt bij aan het in standhouden van voorzieningen en het vergroten van de sociale cohesie in de kernen.

6.3 Inkomensregelingen

De inwoners die op financieel of sociaal gebied een steuntje in de rug nodig hebben (en hierin in hun eigen netwerk niet kunnen voorzien) moeten de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. De inkomensondersteuning is daarom met ingang van 1-1-2018 geharmoniseerd en de nieuwe gemeente Zevenaar beschikt daarom over 1 uniforme set uitvoeringsregels, zodat alle inwoners in gelijke gevallen op gelijke wijze kunnen worden geholpen.

6.4 Begeleide participatie

Het bieden van een beschutte werkplek voor mensen met een arbeidsbeperking.

6.5 Arbeidsparticipatie

De gemeentelijke inspanningen op het gebied van werk en inkomen zijn erop gericht om inwoners zo actief mogelijk te laten deelnemen aan de samenleving. Actief meedoen is goed voor de persoon zelf vanwege het inkomen, de ontplooiingsmogelijkheden, de sociale contacten en goed voor de lokale samenleving als geheel vanwege de economische groei en de sociale cohesie.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

We bevorderen sociale samenhang, mantelzorg, vrijwilligerswerk, veiligheid en leefbaarheid in de gemeente en we voorkomen en bestrijden huiselijk geweld. Daarnaast ondersteunen we de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen. Dit doen we zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving. En we bieden beschermd wonen en opvang.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

We dragen zorg voor maatwerkvoorzieningen voor ouderen, nieuwkomers, mensen met een fysieke- of verstandelijke beperking en inwoners met psychische problematiek die zelfstandig wonen.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

We versterken het opvoedkundig klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang, waarbij we voorzien in een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van jeugdhulp. Waar nodig compenseren we beperkingen in de zelfredzaamheid en de maatschappelijke participatie van kinderen en jongeren. Kinderen en jeugdigen die tijdelijk extra ondersteuning nodig hebben ontvangen ambulante jeugdhulp. De duur is zo kort als mogelijk met meer inzet van eerstelijns ondersteuning (generalist) in plaats van tweedelijnszorg. Kinderen en jeugdigen die tijdelijk niet thuis kunnen wonen worden zoveel mogelijk opgevangen in pleeggezinnen en gezinshuizen. Daarbij wordt de duur van verblijf zo kort mogelijk gehouden. We bevorderen uitstroom en beperken instroom van ambulante jeugdhulp en jeugdverblijven.

6.81 Geëscaleerde zorg 18+

We zorgen in onveilige en niet- zelfredzame situaties voor passende ondersteuning en opvang voor volwassenen.

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

We zorgen in onveilige en niet-zelfredzame situaties voor passende ondersteuning en opvang van jeugdigen.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Waar staat je gemeente?	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Jongeren met jeugdreclassering (% kinderen 12 tot 23 jaar)	Jongeren met jeugdreclassering	2017	0,40	0,40	0,42
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	Personen bijstandsuitkering	2016	41,30	32,90	32,50
Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	Werkloze jongeren	2015	1,52	0,63	0,60
Banen (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)	Banen	2016	744,00	690,00	700,00
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar)	Re-integratie-voorzieningen	2016	25,50	17,00	17,50
Netto arbeidsparticipatie (% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)	Netto arbeidsparticipatie	2016	68,80	63,25	64,00
Clënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	Clënten maatwerkarrangement Wmo	2017	54,00	70,00	71,00
Achterstandsleerlingen (% 4 t/m 12 jarigen)	Achterstandsleerlingen	0	0,00	0,00	
Kinderen in uitkeringsgezinnen (% kinderen tot 18 jaar)	Kinderen uitkeringsgezinnen	2015	6,58	5,30	5,20
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	Jongeren met jeugdbescherming	2016	1,20	1,11	1,10
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	Jongeren met jeugdhulp	2017	8,80	9,77	9,70
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	Jongeren met delict voor rechter	2015	1,45	0,81	0,80

WAT DOEN WE?

Activiteit

6.1.1 Bieden praktische oplossingen voor mensen met zorgvragen

Het gebiedsteam is de toegang voor onze inwoners. Zij zoeken naar praktische oplossingen voor mensen met vragen, problemen of ideeën. Dat doen zij samen met de betrokken inwoners, met de mensen in zijn of haar directe omgeving en met de vrijwilligers en organisaties in de wijk (het wijknetwerk).

6.1.2 Ondersteunen initiatieven samenleving

Het Krachtlokaal is de plek voor alle inwoners van de gemeente Zevenaar die zelf aan de slag willen met een idee om de Zevenaarse wijken en dorpen nog aantrekkelijker, vriendelijker, duurzamer en interessanter te maken. Hier worden mensen met goede ideeën gekoppeld aan mensen die kunnen helpen en mede mogelijk maken.

6.1.3 Opstellen visie burgerparticipatie

Er wordt in 2018, op een interactieve wijze, een nieuwe visie op burgerparticipatie gemaakt. Deze visie bevat concrete handvatten voor het gemeentebestuur (college én de raad) en de ambtelijke organisatie voor het samenspel met partijen in de samenleving.

6.1.4 Zorgdragen voor bemiddeling bij burencollicten

Buurtbemiddeling is een algemene voorziening voor alle inwoners van Zevenaar die de eigen kracht van bewoners bevordert, de leefbaarheid in de buurt vergroot en ter voorkoming van escalatie van burencollicten. Inwoners en instanties kunnen verwijzen naar de expertise van de buurtbemiddeling in coaching en bemiddeling bij burencollicten.

6.3.1 Goed informeren mensen om instroom te beperken

We borgen een goede poortwachtersfunctie om instroom te beperken. De RSD zet de verplichte informatiebijeenkomsten voor nieuwe klanten voort. De overige maatregelen en projecten die zijn geïnitieerd worden ook in 2018 voortgezet.

6.3.2 Beperken misbruik uitkering

De RSD voorkomt oneigenlijk gebruik. Hiertoe worden fraudeonderzoeken en actieve controles op verzuim bij re-integratie trajecten uitgevoerd.

6.3.3 Opstellen nieuwe beleidskaders minimabeleid en schuldhulpverlening

We ontwikkelen in 2018 een nieuw beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening. Hierin stelt de raad de kaders voor de uitvoering van schuldhulpverlening en legt nieuwe accenten in het minimabeleid. Intentie is om toe te groeien naar een inkomensgrens van 120% voor alle minimaregelingen.

6.3.4 Ondersteunen activiteiten voor kinderen in armoede

We ondersteunen deelname aan sport, cultuur en vrije tijd activiteiten voor kinderen en komen tot ondersteuning via onderwijs voor het verbreden van kansen. We voorkomen dat armoede overgaat van generatie op generatie en beginnen bij de huidige generatie.

6.3.5 Aanpakken schulden

Bij schulddienstverlening zetten we samen met onze partners nog meer in op preventie, vroegsignalering en financiële educatie om problematische schulden te voorkomen. Ook willen we een passend alternatief bieden voor bewindvoering met een laagdrempelig aanbod van budgetbeheer.

Kengetallen

Naam	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Aantal ingekomen aanvragen schuldhulpverlening	186	229	250
Aantal afgeronde trajecten schuldhulpverlening	171	211	220

6.4.1 Aanbieden beschut werk aan mensen met arbeidsbeperking

Arbeidsontwikkelbedrijf Scalabor bedient de "oude instroom" van medewerkers in de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening voor de gemeente Zevenaar.

6.5.1 Ontwikkelen agenda "Werk en Economie"

Om te komen tot een regionale werkgeversaanpak wordt er in 2018 een agenda "Werk en Economie" ontwikkeld. Doelstelling van deze agenda is om economie en werk sterker regionaal te verankeren. Dit is conform het zgn. RADAR-besluit dat door de gemeenteraden van gemeente Zevenaar en gemeente Rijnwaarden is genomen eind juni-begin juli 2017.

6.5.2 Optimaliseren netwerkorganisatie

Om een betere bijstandsontwikkeling te bewerkstelligen werken we aan optimaliseren van de ketensamenwerking tussen gemeente, RSD, regiogemeenten en Scalabor. De regionale sociale dienst "de Liemers" zal zich volgens netwerkscenario 3 omvormen tot de centrale speler op het gebied van werk, dagbesteding, onderwijs en economie.

6.5.3 Mensen vanuit Participatiewet helpen op weg naar werk

Medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt die na 1-1-2015 zijn ingestroomd via de Participatiewet worden via de RSD geholpen aan passend werk. Dit wordt gedaan middels verschillende projecten of dagbesteding. Er is intentie uitgesproken om een dienstverleningsovereenkomst af te sluiten met Scalabor voor de werknemers die werkzaam zijn bij Presikhaaf bedrijven.

6.6.1 Leveren vervoersvoorzieningen, rolstoelvoorzieningen en woonvoorzieningen

Naar verwachting zal een groter beroep worden gedaan op hulpmiddelen, woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen omdat mensen langer thuis blijven wonen.

6.6.2 Bieden hulp bij huishouden

Onze doelen bij hulp bij huishouden zijn:

1. een schoon en leefbaar huis
2. beschikken over boodschappen en maaltijden
3. thuis zorgen voor kinderen.

In 2018 zien we het resultaat van het experiment "resultaatgericht financieren". De uitkomsten hiervan nemen we mee in de aanpak hulp bij huishouden in 2018 en verder. We maken een laagdrempelig aanbod van voorzieningen in de wijk mogelijk.

6.6.3 Opstellen beleidsnotitie jeugd en maatschappelijke ondersteuning

Op dit moment wordt er gewerkt aan een nieuwe beleidsnotitie en uitvoeringsagenda jeugd en maatschappelijke ondersteuning. De oude notitie loopt op 1 juli 2018 af. De uitgangspunten hiertoe zijn in september 2017 door beide gemeenteraden vastgesteld. De uitgangspunten voor beleid jeugd en maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder zijn geformuleerd op een interactieve en participatieve wijze met inwoners, maatschappelijke organisaties en zorgpartners.

6.6.4 Opstellen uitvoeringsagenda jeugd en maatschappelijke ondersteuning

In 2018 ontwikkelen we een uitvoeringsagenda jeugd en maatschappelijke ondersteuning. De doelstellingen uit de beleidsnotitie worden hierin concreet vertaald. Dit zal mogelijk tot financiële consequenties leiden, deze bieden we dan aan de raad aan voor besluitvorming.

6.71.1 Versterken samenwerking met partners

De Jeugdwet geeft huisartsen het recht om zonder overleg met de gemeente naar jeugdhulp door te verwijzen. We intensiveren de samenwerking met huisartsen om te kijken hoe we meer laagdrempelige hulpverleningsmogelijkheden in de eerste lijn krijgen. Hierdoor kunnen de hulpverleners onze inwoners sneller, dichterbij huis en mogelijk goedkoper doorverwijzen dan nu het geval is.

6.71.2 Innoveren in het sociaal domein

Inzetten van het innovatiefonds (regionaal en lokaal) waarbij partijen plannen kunnen indienen voor nieuwe innovatieve ontwikkelingen in het sociaal domein.

6.71.3 Zorgdragen voor doelgroepenvervoer

Avan levert het doelgroepenvervoer voor onze inwoners die hiervan gebruik moeten maken.

6.71.4 Huisvesten vergunninghouders

We laten vergunninghouders snel integreren en zorgen voor huisvesting. Belangrijkste partners zijn Vluchtelingenwerk oost Nederland, Regionale Sociale Dienst, BastonWonen, Plavei Wonen, Vryleve en Caleidoz.

6.81.1 Transformeren van beschermd wonen

Tot 2020 is beschermd wonen georganiseerd via de centrumgemeente Arnhem. We transformeren naar "beschermd thuis", waarbij er meer beschermde woonplekken in de wijken komen met (24 uren) begeleiding thuis. Daarmee vindt een verschuiving plaats van intramuraal beschermd wonen naar meer beschermd thuis onder begeleiding wonen in de wijk.

6.82.1 Beperken instroom en terugval

Bij kinderen en jeugdigen waarbij de opvoed- en opgroeisituatie een bedreiging vormt voor de ontwikkeling wordt tijdig en effectief ingegrepen in het gezinssysteem.

VERBONDEN PARTIJEN

		Bedragen x € 1.000
Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2018
Presikhaaf bedrijven	Presikhaaf Bedrijven is het mens- en arbeidsontwikkelbedrijf voor de regio Midden-Gelderland, met als missie mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar een zo regulier mogelijke arbeidsplaats te leiden. Als partner van werkgevers en gemeenten in de regio ontwikkelt en verbindt Presikhaaf talenten van mensen en werkgevers.	5.393
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)	De DRAN is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is en dat het vervoer een optimale aansluiting heeft op het openbaar-vervoer-netwerk.	1.305

WAT KOST HET?

Financieel meerjarenbeeld

Bedragen x € 1.000						
Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			46.763	46.266	45.604	45.604
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			742	1.046	1.179	993
2. Autonome ontwikkelingen			-85	-97	-126	-125
Totaal mutaties primitieve begroting			657	949	1.053	868
Totaal Lasten			47.420	47.215	46.657	46.472
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			12.874	12.473	12.068	12.068

Mutaties primitieve begroting

Totaal mutaties primitieve begroting				
Totaal Baten	12.874	12.473	12.068	12.068
Saldo voor bestemming	-34.546	-34.742	-34.589	-34.404
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Toevoegingen	-200			
Saldo mutaties	-200			
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming	-34.746	-34.742	-34.589	-34.404

Overzicht van baten en lasten op taakveld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Begeleide participatie			5.423	5.217	4.903	4.571
Geëscaleerde zorg 18-			744	740	741	744
Geëscaleerde zorg 18+			39	39	39	39
Inkomensregelingen			16.021	15.582	15.243	15.243
Maatwerkdienstverlening 18-			8.874	8.930	8.973	9.007
Maatwerkdienstverlening 18+			8.045	8.128	8.188	8.180
Maatwerkvoorzieningen (WMO)			1.715	1.715	1.715	1.699
Samenkracht en burgerparticipatie			5.242	5.546	5.537	5.673
Wijkteams			1.317	1.317	1.317	1.317
Totaal Lasten			47.420	47.214	46.656	46.473
Baten						
Inkomensregelingen			11.704	11.304	10.954	10.954
Maatwerkvoorzieningen (WMO)			1.003	1.003	1.003	1.003
Samenkracht en burgerparticipatie			168	166	112	112
Totaal Baten			12.875	12.473	12.069	12.069
Saldo						
Begeleide participatie			-5.423	-5.217	-4.903	-4.571
Geëscaleerde zorg 18-			-744	-740	-741	-744
Geëscaleerde zorg 18+			-39	-39	-39	-39
Inkomensregelingen			-4.317	-4.278	-4.289	-4.289
Maatwerkdienstverlening 18-			-8.874	-8.930	-8.973	-9.007
Maatwerkdienstverlening 18+			-8.045	-8.128	-8.188	-8.180
Maatwerkvoorzieningen (WMO)			-713	-713	-713	-696
Samenkracht en burgerparticipatie			-5.075	-5.380	-5.426	-5.561
Wijkteams			-1.317	-1.317	-1.317	-1.317
Totaal Saldo voor bestemming			-34.547	-34.742	-34.589	-34.404
Mutaties reserves						
Onttrekkingen						
Toevoegingen			-200			
Saldo mutaties			-200			
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			-34.746	-34.742	-34.589	-34.404

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Incidentele lasten					
Totaal Incidentele lasten					
Incidentele baten					
Kinderopvang	Opbrengst verhuur Rijnwaarden	24	24		
Totaal Incidentele baten		24	24		
Totaal Incidentele lasten en baten		24	24		

7. VOLKSGEZONDHEID EN DUURZAAMHEID

ALGEMEEN

Doelstelling

Wij zetten ons in voor het behoud en de bevordering van een duurzame en gezonde leefomgeving voor nu en de volgende generaties. Hiervoor hanteren we drie pijlers. Ten eerste zetten we in op bevordering van de volksgezondheid. Dit doen we door in te zetten op positieve regionale gezondheidszorg binnen de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) en lokale gezondheidszorg. Ten tweede richten we ons op duurzaamheid door uitvoering te geven aan initiatieven in het kader van de duurzaamheid. Voor de eigen organisatie speelt in ieder geval de toepassing van duurzaamheid in het eigen beheer en onderhoud. In de gemeente is 'de basis op orde'. De uitvoering van de taken op het gebied van riolering, de afvalstoffenverwijdering en reiniging is kwalitatief goed. We richten ons op het doelmatig beheer van het rioolstelsel, het doelmatig uitvoeren van de afvalzorg en begrafeniszorg. Tot slot zetten we ons in om de afspraken gemaakt in het Verdrag van Parijs zowel lokaal als regionaal na te komen. Binnen dit programma zoeken we steeds de balans tussen dienstverlening, duurzaamheid en kosten.

Beleidskaders

Milieubeleidsplan 2013 - 2030 Zevenaar
Beleidsvisie Externe Veiligheid 2012 Zevenaar
Nota Bodembeheer 2011 Zevenaar
Geluidbeleid 2008 Zevenaar
Geluidbeleid Rijnwaarden
Watertakenplan De Liemers 2017 - 2021

WAT WILLEN WE?

Subdoelstellingen

7.1 Zorgen voor gezondheid

We streven naar een positieve lokale gezondheidszorg. Door voorlichting, advies en zorg stimuleren we een gezonde leefstijl bij onze inwoners. We zetten in op maatregelen die toezien op de bescherming van de bevolking als geheel, maar ook specifiek voor risicogroepen, zoals jeugd en ouderen.

7.2 Beheren van afvalwater en de waterhuishouding

Wij hebben de wettelijke zorgplicht om het stedelijk afvalwater in te zamelen en te transporteren, de afvoer van het regenwater in de openbare ruimte en de grondwaterstand. Deze gemeentelijke taken zijn vastgelegd in het Watertakenplan De Liemers (WTP) 2017-2021. We bevorderen hierbij duurzaamheid in de buitenruimte.

7.3 Duurzaam inzamelen en verwerken van afval

We zamelen op een doelmatige wijze afval in. We doen dit op een wijze die het belang van de bescherming van het milieu dient. We beschouwen afval als een grondstof, die in een circulaire economie van waarde wordt. We zetten ons bij de afvalinzameling in om op een duurzame wijze om te gaan met natuurlijke hulpbronnen, zuiniger te zijn op grondstoffen en voorwerpen langer en opnieuw te gebruiken. We zetten in op bewustwording en gedragsverandering bij onze inwoners. Afvalscheiding en wijze van inzameling zien wij als belangrijke elementen om deze doelstelling te bereiken. We werken aan het Programma Van Afval Naar Grondstof (VANG).

7.4 Milieu en Duurzaamheid

De gemeente Zevenaar geeft zelf het goede voorbeeld, zeker als het gaat om de reductie van CO₂ door bijvoorbeeld het toepassen van duurzame energie. We hebben hierbij de rol van aanjager en stimulator richting bedrijven en organisaties. We zoeken naar manieren waarop energie bespaard kan worden en hoe energie uit fossiele brandstoffen zo veel mogelijk vervangen kan worden door hernieuwbare energie. Bovendien zorgen we ervoor dat de leefomgeving duurzaam beheerd en ontwikkeld wordt. Ook het beheer van maatschappelijk vastgoed (gemeentehuis, sportaccommodaties e.d.) wordt verduurzaamd. We zetten ons samen met de Omgevingsdienst Regio Arnhem in voor een doelmatige uitvoering en handhaving van milieuwetgeving.

7.5 Exploitatie Begraafplaatsen

We voeren goed beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen uit. De uitgifte van de graven fluctueert per jaar en de tendens is dat er meer gecremeerd wordt dan begraven. Dit gaat ten koste van de uitgifte van graven. Dit is een landelijke tendens. We streven naar een kostendekkendheid van 60%.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Waar staat je gemeente?	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Omvang huishoudelijke restafval (kg/inwoner)	Omvang Huishoudelijk restafval	2015	200,00	134,22	130,00
Hernieuwbare elektriciteit (%)	Hernieuwbare elektriciteit	2015	12,10	1,07	2,00

WAT DOEN WE?

Activiteit

7.1.1. Besluiten over aansluiting gemeente Zevenaar bij landelijke JOGG-project

Overgewichtsbestrijding bij kinderen en jongeren is een van de landelijke speerpunten op het gebied van Volksgezondheid. Dit onderwerp zal aandacht blijven houden in beleidsontwikkeling, maar voor april 2018 dient een besluit te worden genomen of de gemeente Zevenaar aangesloten blijft bij het landelijke JOGG-project. De voormalige gemeente Rijnwaarden was niet aangesloten bij dit project.

7.2.1 Onderhouden riolering en afkoppelen hemelwater Angerlo en Giesbeek

In 2018/2019/2020 vindt in een groot gedeelte van de kernen Angerlo en Giesbeek grootschalig onderhoud plaats van de buitenruimte. Hierbij wordt ook de riolering onderhouden en het regenwater wordt afgekoppeld. Deze werkzaamheden binnen de revitaliseringsprojecten vallen onder programma 7, de overige onderdelen van het groot onderhoud vallen onder het totale revitaliseringsplan die zijn opgenomen onder programma 8.

7.2.2 Uitvoeren duurzaamheidsmaatregelen Watertakenplan

Het "Watertakenplan De Liemers 2017-2021" is in gezamenlijkheid met andere Liemerse gemeenten en het waterschap Rijn en IJssel opgesteld. Hier komen een aantal duurzaamheidsmaatregelen voort. Een van de maatregelen betreft voorbereiding en vaststelling van de gemeentelijke verordening en aanwijzingsbesluiten van het afkoppelen van hemelwater. Andere maatregelen zijn het treffen van stimuleringsmaatregelen voor bewoners en bedrijven en het opstellen van een gemeentelijke klimaatadaptatie met bijbehorende maatregelen.

7.2.3 Aanpakken wateroverlast problematiek, waaronder afkoppelen en infiltreren

Gemeente Zevenaar sluit samen met de waterpartners De Liemers aan op de werkwijze die in de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (2014) is afgesproken: "Weten, Willen, Werken". Hierbij wordt eerst (in 2018) inzichtelijk gemaakt wat de kwetsbaarheden van een gebied zijn ten aanzien van wateroverlast, hitte, droogte en veiligheid (Weten). Vervolgens worden samen met relevante stakeholders ambities geformuleerd (Willen). Tot slot worden deze ambities verankerd in het beleid (in 2019) en als maatregelen tot uitvoering gebracht (Werken), waarmee Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is. Deze doelen en het tijdspad zijn conform het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (2017).

7.3.1 Harmoniseren afvalinzameling

Een harmonisatieopgave voor de gemeente is de wijze waarop afval wordt ingezameld. Rijnwaarden en Zevenaar hebben nu een verschillend afval inzamelsysteem. Uiterlijk op 1 januari 2020 moet het inzamelsysteem in de gehele gemeente gelijk zijn. Bij de uitwerking van het nieuwe inzamelsysteem zullen 7.3.2 en 7.3.3 als leidraad dienen.

7.3.2 Afval scheiden in 2020 75%

Als onderdeel van het programma VANG hebben we ons tot doel gesteld dat in 2020 75% van het afval in Zevenaar gescheiden wordt aangeboden.

Kengetallen

Naam	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
% gescheiden inzameling	68,00	68,00	68,00

7.3.3 Verminderen restafval per inwoner (max. 100 kg)

Als onderdeel van het programma VANG hebben we ons tot doel gesteld om te komen tot vermindering van het restafval. Het doel is dat we per inwoner maximaal 100 kg restafval produceren.

Kengetallen

Naam	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Restafval - kg per inwoner	133	143	143
Restafval - tonnage per jaar	5.760	6.200	6.200

7.4.1 Uitvoeren Energie Audit gemeentelijke vastgoed

De audit is een verplichting die volgt uit de Europese Efficiency Richtlijn met als doel dat grote organisaties met meer dan 250 medewerkers of een jaaromzet van € 50 miljoen en een jaarlijkse balanstotaal van meer dan € 43 miljoen verplicht zijn om te onderzoeken waar mogelijke maatregelen genomen kunnen worden om energie te besparen en de uitstoot van CO₂ te reduceren. Het gaat hierbij om groot energieverbruikers met een verbruik van meer dan 50.000 kWh per jaar aan elektriciteit of een gasverbruik groter dan 25.000 m³. De doelstelling van Europa is een 20% lager energieverbruik in 2020 ten opzichte van 2015. Verduurzamingsmaatregelen voor langer termijn zullen waar mogelijk opgenomen worden in het meerjarenonderhoudsplan. Op dit specifieke terrein vindt met Ataro B.V. afstemming plaats. Waar investeringen financiële consequenties hebben, wordt een kredietvoorstel voorgelegd aan de raad.

7.4.2. Uitvoeren programma Korte Voorzieningsketens

Vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) is door de provincie Gelderland het onderdeel 'Korte voorzieningsketens' opengesteld. Dit onderdeel is gericht op korte regionale (voedsel) ketens, het ontwikkelen van een directe korte lijn tussen lokale producent (agrariër) - verwerkers - distributeur - consument.

7.4.3 Uitvoeren Routekaart 2016 - 2020 ...op weg naar een energie neutraal Zevenaar'

We zetten koers naar een energie neutrale gemeente (2050). De uitdaging voor de komende jaren (het huidige perspectief 2015 - 2020) ligt om meer beweging te krijgen in het beperken van het energieverbruik en het toepassen van duurzame energie. Dit gaan we doen door het goede voorbeeld te zijn, het ondersteunen van kansrijke initiatieven, deel te nemen aan het Gelders Energie Akkoord, te stimuleren en faciliteren en voorwaarden te scheppen. Eén en ander staat beschreven in het vastgestelde uitvoeringsprogramma 'Routekaart 2016 – 2020 ...op weg naar een energie neutraal Zevenaar'.

7.4.4 Uitvoeren goed opdrachtgeverschap milieutaken ODRA

De uitvoering en handhaving van de taken op het gebied van milieuwetgeving zijn ondergebracht bij de ODRA. We zetten in op goed opdrachtgeverschap richting de ODRA om op een zo effectief mogelijke wijze de inzet op de voor Zevenaar van belang zijnde speerpunten te realiseren.

VERBONDEN PARTIJEN

		Bedragen x € 1.000
Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2018
Reinigingsdienst de Liemers (R.D.L.)	Inzamelen van afvalstoffen als bedoeld in de Wet milieubeheer en de daaruit voortvloeiende verordeningen van de deelnemende gemeenten, voor zover deze taak door de deelnemende gemeenten aan de dienst wordt opgedragen en door het dagelijks bestuur van de R.D.L. wordt geaccepteerd.	1.560

WAT KOST HET?

Financieel meerjarenbeeld

Bedragen x € 1.000						
E exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			9.314	9.357	9.382	9.382
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			-461	-436	-418	-418
2. Autonome ontwikkelingen			40	213	206	196
Totaal mutaties primitieve begroting			-421	-223	-212	-222
Totaal Lasten			8.892	9.134	9.171	9.161
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			7.987	8.023	8.048	8.048
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			-57	-57	-57	-57
Totaal mutaties primitieve begroting			-57	-57	-57	-57
Totaal Baten			7.931	7.967	7.992	7.992
Saldo voor bestemming			-962	-1.167	-1.180	-1.169

Mutaties reserves				
Onttrekkingen	4	17	20	20
Toevoegingen				
Saldo mutaties	4	17	19	19

Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming	-958	-1.151	-1.160	-1.150
--	-------------	---------------	---------------	---------------

Overzicht van baten en lasten op taakveld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
-------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Lasten

Afval			2.803	2.801	2.798	2.793
Begraafplaatsen en crematoria			184	190	190	189
Milieubeheer			1.050	1.055	1.050	1.050
Riolering			3.309	3.541	3.586	3.582
Volksgesondheid			1.547	1.547	1.547	1.547
Totaal Lasten			8.893	9.134	9.171	9.161

Baten

Afval			3.386	3.376	3.370	3.370
Begraafplaatsen en crematoria			143	143	143	143
Riolering			4.402	4.448	4.479	4.479
Totaal Baten			7.931	7.967	7.992	7.992

Saldo

Afval			583	575	572	577
Begraafplaatsen en crematoria			-41	-47	-47	-46
Milieubeheer			-1.050	-1.055	-1.050	-1.050
Riolering			1.093	907	893	897
Volksgesondheid			-1.547	-1.547	-1.547	-1.547
Totaal Saldo voor bestemming			-962	-1.167	-1.179	-1.169

Mutaties reserves				
Onttrekkingen	4	17	20	20
Toevoegingen				
Saldo mutaties	4	17	19	19

Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming	-958	-1.151	-1.160	-1.150
--	-------------	---------------	---------------	---------------

8. VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

ALGEMEEN

Doelstelling

Zevenaar streeft naar een aantrekkelijk woon- en leefgebied voor haar inwoners. De uitdaging vormt het zoeken van een evenwicht tussen de verschillende functies, die we in de gemeente graag ontwikkeld zien worden. Zo is er evenwicht nodig tussen het vergroten van de bereikbaarheid en behoud van het open en groene karakter. Ook is een goede balans vereist tussen de ontwikkeling van de stad Zevenaar met een bovenlokaal en regionaal voorzieningenniveau met daaromheen leefbare kernen met een eigen lokaal voorzieningenaanbod.

Beleidskaders

Structuurvisie Zevenaar 2012-2030
Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030
Woonvisie Zevenaar
Woonvisie Rijnwaarden (2009)
Nota Vastgoedbeleid

WAT WILLEN WE?

Subdoelstellingen

8.1 Ruimtelijke Ordening

Zevenaar zet zich in voor het behoud van het groene en open karakter van het landschap en de daarin aanwezige natuur- en cultuurhistorische waarden.

8.1 Stedelijke vernieuwing

Via stedelijke vernieuwing zetten we in op verbetering van de leefbaarheid en de sociale cohesie in dorpen en wijken.

8.3 Wonen en bouwen

Zevenaar richt zich op een goed woonklimaat voor de inwoners van jong tot oud. Daarvoor wordt een levensloopbestendig woonbeleid ontwikkeld met als uitgangspunt een betaalbare huisvesting voor de starters en ouderen.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Waar staat je gemeente?	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	Nieuw gebouwde woningen	2014	6,00	1,13	1,50
Gemiddelde WOZ-waarde (per € 1.000)	Gemiddelde waarde	2016	209,00	179,24	182,00
Demografische druk (%)	Demografische druk	2017	69,00	77,40	78,00
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	Woonlasten eenpersoonshuishouden	2017	644,00	564,30	564,30
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)	Woonlasten meerpersoonshuishouden	2017	723,00	677,90	677,90

WAT DOEN WE?

Activiteit

8.1.1 Handhaving

Handhavingprocedures tegen illegale activiteiten worden opgepakt conform het geharmoniseerde handhavingsbeleid. In het vernieuwde, nog op te stellen handhavingsbeleid zal capaciteitsuitbreiding worden gevraagd t.b.v. een adequate taakuitvoering.

Het handhavingsprogramma 2018 en jaarverslag 2017 zullen worden vastgesteld en aangeboden aan de raad en provincie (vanuit haar rol met betrekking tot Interbestuurlijk Toezicht).

8.1.4 Vaststellen Rivierklimaatpark IJsselpoort

Het plangebied van het project Rivierklimaatpark IJsselpoort omvat de uiterwaarden van de IJssel tussen Arnhem en Giesbeek. De overheden en relevante gebiedspartijen in dit gebied werken samen met de inwoners aan een intergemeentelijke structuurvisie om dit gebied veilig te houden voor hoogwaterstand en tegelijk beter geschikt te maken voor economische ontwikkeling, recreatie, natuur en scheepvaart. Rivierklimaatpark IJsselpoort is een samenwerking van: ministerie van Infrastructuur en Milieu, provincie Gelderland, waterschap Rijn en IJssel, Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Natuurmonumenten en de gemeenten Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort en Zevenaar.

8.1.5 Vaststellen bestemmingsplannen Buitengebied

Voor beide voormalige gemeenten lopen trajecten om een nieuw bestemmingsplan buitengebied vast te stellen. Deze trajecten worden los van elkaar doorlopen, uiteraard is er wel sprake van onderlinge afstemming. Voor het grondgebied van de oude gemeente Zevenaar loopt de procedure ontwerpbestemmingsplan, met inbegrip van het afhandelen zienswijzen. Voor het grondgebied van de oude gemeente Rijnwaarden zal de raad in de eerste helft 2018 de nota van uitgangspunten moeten vaststellen.

8.1.7 Vaststellen uiterwaardenplannen Rijnwaarden

In de jaren 1995-2000 is op verzoek van de provincie Gelderland onder leiding van Rijkswaterstaat gewerkt aan een voorstel voor de herinrichting van de Rijnwaardense Uiterwaarden. Dat betrof in grote lijnen het gebied vanaf de vluchthaven bij Tuindorp tot het gemaal Kandia in Duiven met de deelgebieden: Bijland, Oevergeul, Geitenwaard, Lobberdense Waard en Groene Rivier. De uitwerking van deze deelprojecten verkeert in verschillende stadia. Het project Groene Rivier is uitgevoerd, het project Oevergeul is geschrapt. De overige projecten zijn in principe klaar voor uitvoering.

8.1.8 Voorbereiden invoering Omgevingswet

Om er voor te zorgen dat de gemeente Omgevingswet-proof is bij de invoering van de nieuwe wet, zal tijdig het implementatietraject moeten starten. De wet is nieuw en in het voortraject is al gezamenlijk opgetrokken door de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar. Voor de implementatie van de Omgevingswet in gemeente Zevenaar is een procesplan op hoofdlijnen opgesteld voor de periode 2017-2023. In 2018 starten wij door in twee pilots ervaring op te doen met de nieuwe aanpak: in de uitvoering van de Centrumvisie Zevenaar en met een actieplan vitaal dorp in een kern in de voormalige gemeente Rijnwaarden. In het procesplan is een raming opgenomen van de invoeringskosten. Dit krijgt een plaats in de kadernota 2019-2022.

8.1.9 Herontwikkelen Kop van Tolkamer

Herontwikkeling van de Kop van Tolkamer is gericht op de herinrichting en aankleding van de openbare ruimte. In 2018 worden de volgende projecten gerealiseerd: Veerstraat, Europakade tot aan het hotel, Tolstraat, Hoofdstraat en Rijnstraat. De inrichting is afhankelijk van de uitkomsten van een parkeeronderzoek. Het gevolg van het parkeeronderzoek kan zijn dat er ook buiten het projectgebied werkzaamheden verricht moeten worden.

8.1.10 Herstructureren dorpshart Lobith

Het dorpshart van Lobith moet geherstructureerd worden. De inrichting is afhankelijk van de nieuwe invulling van het gemeentehuis en wellicht ook de herinrichting van het dorpshuis.

8.1.11 Revitaliseren kern Angerlo en Giesbeek

In 2018/2019/2020 gaat er in een groot gedeelte van de kernen Giesbeek en Angerlo groot onderhoud plaatsvinden. Dit betekent dat de buitenruimte wordt opgeknapt waarbij ook een gedeelte van de ondergrondse infrastructuur, waaronder de riolering, zal worden vernieuwd. Dit project wordt integraal opgepakt samen met bewoners en instanties. Ook het afkoppelen van regenwater valt binnen dit project. Revitalisering van de wijk houdt in dat de bestaande buitenruimte onderhoud krijgt. Zie ook [programma 7 Volksgezondheid en duurzaamheid](#).

8.1.12 Revitaliseren Zonnemaat Zevenaar

Vanaf 2016 wordt de openbare ruimte in de wijk Zonnemaat opnieuw ingericht. Hiervoor is de wijk in een viertal fases verdeeld. Fase 1 en 2 zijn inmiddels afgerond en de derde fase is momenteel in uitvoering. Op dit moment wordt gewerkt aan de voorbereiding en het ontwerp van fase 4 Mozartlaan, Willem de Zwijgerlaan en omgeving Jumbo. De plannen worden samen gemaakt met bewoners, Jumbo en de woningstichting Baston. Jumbo en Baston leveren tevens een financiële bijdrage.

8.3.1 Maken prestatieafspraken met woningbouwcorporaties

De prestatieafspraken 2018 zijn al door de voormalige gemeenten opgepakt. In de tweede helft van 2018 zal op basis van de twee woonvisies gewerkt worden aan de prestatieafspraken voor 2019. Uiteindelijk zal er toegewerkt worden naar één woonvisie.

8.3.2 Vaststellen beleidsnotitie beeldkwaliteit openbare ruimte

De notitie beeldkwaliteit openbare ruimte beoogt een aanpassing van frequentie gestuurd naar kwaliteit gestuurd beheer van de openbare ruimte. De notitie heeft het vaststellen van de gewenste beeldkwaliteit van de openbare ruimte met betrekking tot het onderhoud (wegen, spelen, groenvoorzieningen, park- en straatmeubilair en lichtmasten) tot doel. De beleidsnotitie zal in het eerste kwartaal van 2018 tot besluitvorming gebracht worden, waarbij ook inzichtelijk zal worden gemaakt welke budgettaire gevolgen aan een gewenst kwaliteitsniveau zijn verbonden.

8.3.3 Vaststellen herprogrammering woningbouw en locatiekeuzes

Er komt één woningbouwprogrammering van de nieuwe gemeente. Er is overcapaciteit in het huidige aantal bouwplannen. Het totaal aantal toe te voegen woningen in plannen moet naar beneden om ruimte te houden om kansrijke plannen toe te voegen. Mogelijk is herprioritering tussen locaties wenselijk. Hierbij houden wij rekening met verschillen in woningbehoefte tussen Zevenaar, kleinere kernen en buitengebied.

8.3.4. Ontwikkelen woningbouwlocaties

De woningbouwlocatie Groot Holthuizen is in ontwikkeling, waarbij uitgegaan wordt van een uitgifte van 30 woningen per jaar. Op verzoek van de raad wordt dit proces versneld. In 2016 en 2017 zijn verkoop en financiële doelstellingen ruimschoots gehaald. Afronding buurtschappen de Tol en De Bem in zowel woningbouw als openbaar gebied (woonrijpmaken) staan gepland, evenals verdere ontwikkeling en realisatie buurtschap de Stede. Verder is woningbouw voorzien op het BAT-terrein. De gemeente is daarover in gesprek met de projectontwikkelaar. In de diverse andere kernen van de gemeenten zijn kleinschalige woningbouwprojecten voorzien.

8.3.5 Vaststellen Woonvisie Gelders Eiland

Voor het gebied van de voormalige gemeente Rijnwaarden loopt een traject om de verouderde Woonvisie te actualiseren. Hiermee is er voor de gehele gemeente straks een actuele Woonvisie beschikbaar. Beide visies benoemen de zelfde onderwerpen: bestaande woningvoorraad, verduurzaming, nieuwbouw en bijzondere doelgroepen. De visie voor het Gelders Eiland is in navolging van de Omgevingsvisie compact weergegeven en helder van opzet. De visie vormt de basis voor prestatieafspraken met de corporatie en huurdersbelangenvereniging. Door de vergelijkbare inhoud is het mogelijk in te zetten op gezamenlijke prestatieafspraken met alle corporaties en huurdersbelangenverenigingen in de nieuwe gemeente.

VERBONDEN PARTIJEN

		Bedragen x € 1.000
Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2018
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	Uitvoering van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor gemeenten uit de regio Arnhem. Ook is ODRA voor de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.	596

WAT KOST HET?

Financieel meerjarenbeeld

		Bedragen x € 1.000				
Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			16.440	8.166	7.613	7.613
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			10	10	10	10
2. Autonome ontwikkelingen			-12.152	-3.624	-3.731	-2.369
Totaal mutaties primitieve begroting			-12.142	-3.614	-3.721	-2.359
Totaal Lasten			4.298	4.552	3.891	5.253
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			15.224	6.918	6.396	6.396
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
2. Autonome ontwikkelingen			-12.073	-3.513	-3.653	-2.290
Totaal mutaties primitieve begroting			-12.073	-3.513	-3.653	-2.290
Totaal Baten			3.151	3.405	2.743	4.106
Saldo voor bestemming			-1.147	-1.147	-1.148	-1.148
Mutaties reserves						
Onttrekkingen			16	14	10	10
Toevoegingen						
Saldo mutaties			16	14	10	10
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			-1.131	-1.133	-1.138	-1.138

Overzicht van baten en lasten op taakveld

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)			2.488	2.742	2.081	3.444
Ruimtelijke ordening			717	717	717	717
Wonen en bouwen			1.093	1.093	1.093	1.093
Totaal Lasten			4.298	4.552	3.891	5.254
Baten						
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)			2.515	2.769	2.108	3.471
Ruimtelijke ordening			15	15	15	15
Wonen en bouwen			621	620	620	620
Totaal Baten			3.151	3.404	2.743	4.106
Saldo						
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)			27	27	27	27
Ruimtelijke ordening			-701	-701	-701	-701
Wonen en bouwen			-472	-473	-474	-473
Totaal Saldo voor bestemming			-1.146	-1.147	-1.148	-1.147
Mutaties reserves						
Onttrekkingen			16	14	10	10
Toevoegingen						
Saldo mutaties			16	14	10	10
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			-1.131	-1.133	-1.138	-1.138

PARAGRAFEN

LOKALE HEFFINGEN

INLEIDING

De lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. Het is daarom van belang dat de raad inzicht heeft in de te verwachten opbrengsten van de verschillende heffingen. De heffingen bestaan uit algemene heffingen en bestemmingsheffingen (retributies). De opbrengsten van de algemene heffingen, zoals onroerendezaakbelastingen, honden- en toeristenbelasting, behoren tot de algemene dekkingsmiddelen. Bij bestemmingsheffingen en retributies, zoals reinigingsrechten of leges, is sprake van een samenhang tussen de opbrengst en bepaalde aanwijsbare kosten of tegenprestaties.

In de Gemeentewet en enkele bijzondere wetten, zoals de Wet milieubeheer, staat aangegeven welke belastingen een gemeente mag heffen. De gemeente Zevenaar benut een groot deel van de toegestane belastingsoorten. De gemeenteraad besluit tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van belastingen door het vaststellen van een verordening. Voor elke heffing wordt een afzonderlijke verordening vastgesteld.

De voormalige gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden hadden een redelijk gelijklopend samengesteld pakket van lokale heffingen. Echter, wel bestaan er verschillen in grondslagen en tarieven. Het beleid van de nieuwe gemeente Zevenaar over de lokale heffingen zal in de loop van 2018 geformuleerd gaan worden. De wet ARHI biedt hierbij houvast en ondersteuning. Met uitzondering van de OZB heeft de 'nieuwe' gemeente Zevenaar met ingang van 1 januari 2018 2 jaar de tijd om haar gehele belastingdomein opnieuw in te richten. Uiterlijk 1 januari 2020 moet het hele belastingdomein volledig geharmoniseerd en geüniformeerd zijn. Dit geldt ook voor het kwijscheldingsbeleid. Voor de OZB moet de gemeenteraad binnen 3 maanden na 1 januari 2018 een nieuwe verordening vastgesteld hebben. Het doel is om in het 1^e kwartaal van 2018 deze harmonisatieslag te hebben afgerond (in ieder geval voor wat betreft de woonlastenmix: OZB, afval en riool) waarbij aansluitend de gemeenteraad de nieuwe belastingverordeningen kan vaststellen.

BELEIDSKADERS

De gemeenteraad stelt de verordeningen vast voor alle gemeentelijke belastingen en heffingen. In deze verordeningen wordt ook opgenomen of - en tot welk bedrag - kwijschelding mogelijk is. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2018 gelden de volgende uitgangspunten:

- De tarieven voor de leges en rechten mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Bij sommige heffingen, zoals marktgelden en begrafenisrechten, wordt afgezien van volledige kostendekking;
- Het te hanteren inflatiepercentage voor 2018 is 1,4%;
- De kosten voor heffing en invordering van de belastingen en rechten worden op basis van een verdeelsleutel toegerekend naar de bestemmingsheffingen, zoals afvalstoffen- en rioolheffing en naar één verzamelpost voor de algemene heffingen. Deze verdeelsleutel is een zo goed mogelijke inschatting. Omdat het gros van de werkzaamheden niet specifiek aan één enkele belastingsoort is toe te rekenen, is een meer specifieke inschatting niet te maken.
- De afvalstoffenheffing, rioolheffing, begrafenisrechten, marktgelden en leges mogen wettelijk gezien maximaal 100% kostendekkend zijn. Concreet betekent dit dat de geraamde baten van deze belastingen niet hoger mogen zijn dan de geraamde lasten die hiermee verband houden. In Zevenaar wordt hieraan voldaan.

BELASTINGEN

Onroerende zaakbelasting

De onroerendezaakbelastingen (OZB) wordt geheven op grond van artikel 220 van de Gemeentewet. Er worden twee soorten belastingen geheven:

- een eigenarenbelasting van de eigenaren van woningen en van niet-woningen;
- een gebruikersbelasting van de gebruikers van niet-woningen.

Bij niet-woningen met woondelen (zoals een boerderij of een winkelpand met bovenwoning) wordt voor de

gebruikersbelasting de waarde van die woondelen buiten beschouwing gelaten.

Grondslag voor de OZB is de waarde op basis van de Wet waardering onroerende zaken (Wet Woz). Deze waarde wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld.

Beleid

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over gemeenten is geregeld in de Financiële Verhoudingswet. De verdeelmaatstaven houden rekening met verschillen in kosten en ook met verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit wordt afgeleid van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevolle onroerende zaken ontvangen een lagere uitkering dan gemeenten met minder waardevolle onroerende zaken. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend, van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop worden de zogenaamde rekentarieven toegepast. Deze rekentarieven zijn afgeleid van de gemiddelde OZB-tarieven van alle gemeenten. Het zo berekende bedrag wordt gekort op de algemene uitkering van de gemeente. Het werkelijke OZB-tarief dat de gemeente hanteert heeft geen effect op deze aftrekpost.

Hondenbelasting

De hondenbelasting is gebaseerd op artikel 226 van de Gemeentewet. De belasting wordt geheven naar het aantal honden dat wordt gehouden. De hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er is in beginsel geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente. Het tarief voor de eerste hond is lager dan het tarief voor elke volgende hond in een huishouden. Voor kennelhouders die geregistreerd staan bij de Raad van beheer op kynologisch gebied, geldt een vast tarief. Vrijstelling van hondenbelasting is mogelijk in bijzondere gevallen, zoals voor blindengeleidehonden, politiehonden en honden jonger dan drie maanden die bij de moederhond verblijven.

Precariobelastingen

De precariobelasting is gebaseerd op artikel 228 van de Gemeentewet. Deze belasting kan worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeenteground.

Op basis van recente wetgeving mogen gemeenten tot 1 januari 2022 deze vorm van precario (op kabels en leidingen) heffen, waarbij het tarief vanaf 2016 wettelijk niet verhoogd mag worden.

In Zevenaar en Rijnwaarden kenden we al langere tijd een tarief voor terrassen en standplaatsen (anders dan de weekmarkt) op gemeenteground. In 2015 (Zevenaar) en in 2014 (Rijnwaarden) is ook precariobelasting ingevoerd voor het houden van kabels en leidingen in de grond.

Tarieven

Voor 2016 geldt voor Zevenaar een tarief van € 2,25 per strekkende meter en voor Rijnwaarden een tarief van € 3,00 per strekkende meter, waarmee ook in de begroting voor 2018 rekening is gehouden.

Parkeerbelasting

Gemeenten zijn op grond van artikel 225 van de Gemeentewet bevoegd parkeerbelastingen te heffen in het kader van de parkeerregulering. Deze mogelijkheid is in het leven geroepen voor parkeerregulering. De parkeerbelastingen zijn aan te merken als algemene en zakelijke belastingen. 'Algemeen' omdat de opbrengsten vrij besteedbaar zijn voor de gemeenten en 'zakelijk' omdat geen rekening wordt gehouden met persoonlijke omstandigheden.

De kostenopslag bij de naheffingsaanslagen mogen maximaal kostendekkend zijn en zijn gemaximeerd.

Toeristenbelastingen

Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet wordt toeristenbelasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente in hotels en pensions, op campings en dergelijke. De toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er is in beginsel geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Reclamebelasting

Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg. Vanaf 2010 wordt voor het centrumgebied van Zevenaar reclamebelasting geheven.

De opbrengsten worden, onder aftrek van € 7.500,- voor perceptiekosten, doorbetaald aan de Stichting Ondernemersfonds Zevenaar. Dit ter financiering van centrumpromotieactiviteiten.

HEFFINGEN

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven op grond van de Wet milieubeheer. De heffing wordt opgelegd aan de gebruikers van percelen waarvoor de gemeente verplicht is huishoudelijk afval in te zamelen.

De gemeente Zevenaar hanteert het diftar-systeem. Dit houdt in dat naast een vast bedrag per huishouden een bedrag per lediging van de afvalcontainer in rekening wordt gebracht. Van huishoudens die gebruik maken van een verzamelcontainer (bij hoogbouw) wordt een vast bedrag geheven.

Kostendekkendheid

De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten.

Bedragen x € 1.000	
Onderdeel	Begroting 2018
Afvalverwijdering	2.936
Straatreiniging	138
Inkomensregeling	59
Belastingen	61
Overhead	191
Inkomsten	-738
Totaal lasten netto	2.647
Totaal opbrengsten	2.647
Dekkingspercentage	100%

Rioolheffing

Met de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken (2008) heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor grondwater. Daarmee ontstaat de mogelijkheid om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de gemeentelijke watertaken toe te rekenen aan de rioolheffing. De rioolheffing is gebaseerd op artikel 228a van de Gemeentewet.

Beleid

In de gemeente Zevenaar wordt de rioolheffing geheven van de gebruiker van een perceel van waaruit direct of indirect water (huishoudelijk afvalwater, bedrijfsafvalwater, hemelwater of grondwater) op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd.

Kostendekkendheid

De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten.

Bedragen x € 1.000	
Onderdeel	Begroting 2018
Riolering	4.039
Straatreiniging	135
Inkomensregeling	78
Belastingen	53
Overhead	410
Inkomsten	-300
Totaal lasten netto	4.415
Totaal opbrengsten	4.415
Dekkingspercentage	100%

Leges

Voor het verlenen van diensten door de gemeente worden leges geheven. In de Legesverordening op grond van artikel 229 van de Gemeentewet is geregeld voor welke diensten leges verschuldigd zijn. Belastingplichtig is degene die de dienst aanvraagt, dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Voor de Legesverordening wordt de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten als basis genomen.

De geraamde opbrengsten van de leges mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten.

Begraafenisrechten

Voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen en het daarbij verlenen van diensten door of vanwege de gemeente worden leges geheven op grond van de 'Verordening begraafenisrechten'.

Kostendekkendheid

Bedragen x € 1.000	
Onderdeel	Begroting 2018
Begraafplaatsen	183
Overhead	58
Inkomsten	-1
Totaal lasten netto	240
Totaal opbrengsten	142
Dekkingspercentage	59%

Marktgelden

Marktgeld wordt geheven van degene die goederen of koopwaren uitstalt tijdens de wekelijkse markt. Het is een recht, geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende tijd dat het markt is.

Hiervoor geldt een tarief per strekkende meter die in gebruik is genomen. Bij het tarief marktgeld is rekening gehouden met de kosten voor promotie van de markt.

Kostendekkendheid

Bedragen x € 1.000	
Onderdeel	Begroting 2018
Bedrijfsregelingen	56
Overhead	24
Inkomsten	-7
Totaal lasten netto	73
Totaal opbrengsten	37
Dekkingspercentage	51%

OVERZICHT TARIEVEN

De grondslagen en tarieven van de verschillende belastingsoorten van de 2 voormalige gemeenten kennen verschillen en de harmonisatie & uniformering dient nog plaats te vinden middels besluitvorming door de gemeenteraad. Hierna wordt een overzicht opgesteld met daarin de grondslagen en tarieven van de belastingen in 2018.

OPBRENGSTEN

Voor de belangrijkste gemeentelijke belastingen zien de ramingen voor 2018 er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000			
Belastingsoort	Rijnwaarden	Zevenaar	Totaal*
Onroerendezaakbelasting			
Eigenaar woningen	1.374	4.674	6.048
Eigenaar niet-woningen	384	1.995	2.379
Gebruiker niet-woningen	234	1.180	1.414
Totaal Onroerendezaakbelasting	1.992	7.849	9.841
Afvalstoffenheffing	765	1.882	2.647
Rioolheffing			
Riool woningen	1.280	2.492	3.772
Riool niet-woningen	74	560	634
Aansluitgeld	8		8
Totaal Rioolheffing	1.362	3.052	4.414
Hondenbelasting	69	230	299

Parkeren			
Parkeergelden		1.030	1.030
Vergunningen	2	84	86
Ontheffingen		6	6
Naheffingsaanslagen		100	100
Totaal Parkeren	2	1.220	1.222
Begrafenisrechten			
	52	90	142
Marktgeden			
	2	36	38
Precariobelasting			
Kabels & leidingen	618	1.560	2.178
Overig		32	32
Totaal Precariobelasting	618	1.592	2.210
Toeristenbelasting			
	91	297	388
Reclamebelasting			
		113	113
Leges			
Algemene dienstverlening	156	625	781
Omgevingsvergunningen	78	542	620
Totaal Leges	234	1.167	1.401
Totaal belastingen en leges	5.187	17.528	22.715

In bovenstaande geraamde opbrengsten is nog geen rekening gehouden met de inflatiecorrectie 2018 van 1,4%. Voor het totaal aan belastingen, daar waar dit toegepast kan / mag worden, is dit een bedrag van € 140.000.

LOKALE LASTENDRUK

Over de lokale lastendruk wordt jaarlijks door diverse organisaties gepubliceerd. In deze publicaties wordt bij het bepalen van de lastendruk veelal uitgegaan van verschillende gegevensverzamelingen en verschillende methoden van berekening en grondslagen. In de ene publicatie wordt bijvoorbeeld gewerkt met gemiddelden, in de andere worden verschillende standaardprofielen onderscheiden of wordt alleen een aantal tevoren geselecteerde heffingen opgenomen. Hierbij gaat het dan ook vrijwel altijd uitsluitend om de lasten voor bewoners, en dus niet voor bedrijven.

Op dit moment is nog geen inzicht te geven in de lastendruk 2018, omdat de tarieven van de verschillende belastingen nog geharmoniseerd dienen te worden. Dit vindt in het 1^e kwartaal 2018 plaats.

KWIJTSCHELDING

Burgers die niet in staat zijn de gemeentelijke belastingen te betalen kunnen onder bepaalde voorwaarden in aanmerking komen voor kwijtschelding.

Beleid

De gemeenteraad is hierbij gebonden aan wettelijk voorgeschreven regels (onder meer de Invorderingswet 1990). De gemeente heeft slechts een beperkte beleidsvrijheid.

De gemeenteraad bepaalt voor welke belastingsoorten kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder kwijtschelding plaatsvindt. Binnen die beleidsvrijheid maakt de gemeente gebruik van de mogelijkheid het percentage van kosten van bestaan op 100% te stellen. Dit betekent dat belastingschuldigen met een inkomen gelijk aan of lager dan 100% van het minimuminkomen (volgens de bijstandsnorm) in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.

WEERSTANDSVERMOGEN

INLEIDING

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen in risicomanagement toegelicht. Hierbij wordt het risicoprofiel en het bijbehorende weerstandsvermogen voor de gemeente Zevenaar weergegeven. Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het bestaande beleid aangepast moet worden en zonder dat de continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening in gevaar komt.

BELEIDSKADERS

Het beleid op het terrein van risicomanagement heeft als het doel:

- Het inzichtelijk maken van en sturen op risico's;
- Het vergroten van het risicobewustzijn;
- Het voorkomen van onaangename (financiële) verrassingen;
- Het aanhouden van voldoende weerstandsvermogen, ratio 1.0.

RISICO'S

Overzicht top risico's

Bedragen x € 1.000			
Nr.	Risico	Kans op voordoen van risico	Financieel gevolg (maximaal)
1	Niet realiseren geraamde opbrengst- waarde grondexploitaties (Zevenaar Oost, Babberich en Centrumplan)	*1	17.137
2	Invoering en implementatie Omgevingswet	50%	2.600
3	Gevolgen project Stedelijke Herverkaveling op wegennet	50%	2.500
4	Sociaal domein / Jeugd / WMO	30%	2.700
5	Wachtgeld wethouders	30%	1.680
6	HAL 12: Aanloopkosten / scopewijzigingen /aanbestedingsnadelen	90%	1.435
7	Bijdrage Vuilstortplaats	90%	1.200
8	Vervangen essen in verband met schimmel	50%	1.000
9	Algemene uitkering wijkt af van de begroting	50%	500
10	Inhuur extra capaciteit i.v.m. uitvoering infrastructurele projecten	90%	300

*1: Voor de grondexploitaties is een separate risico-inventarisatie en -analyse uitgevoerd. De uitkomst daarvan is opgenomen in deze tabel, vandaar dat hiervoor geen kans is opgenomen.

Toelichting op risico's

Grondexploitatie

De meest recente risicoanalyse van de grondexploitaties laat een risicoprofiel zien van € 17.137.000. Hiervan heeft de grondexploitatie Zevenaar Oost Bedrijven het grootste aandeel (€ 15.259.000). Voor een totaaloverzicht van het risicoprofiel van de grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid van voorliggende begroting.

Toelichting grootste risico Zevenaar Oost:

Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) bevat de keuzes die de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen maken voor het in balans brengen van vraag en aanbod naar werklocaties, inclusief afspraken over monitoring, evaluatie en herijking. Op 28 respectievelijk 29 november hebben de raden van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar besloten om niet in te stemmen met het RPW.

Het is nog niet zeker wat de provincie zal doen met het RPW nu er in totaal vijf gemeenten tegen het RPW zijn. Uit de voorgenomen wijzigingen van de provinciale omgevingsverordening leiden wij af dat GS het RPW straks toch over zal nemen en accorderen.

Het daadwerkelijk in de praktijk brengen van de afspraken in het RPW (schrappen van terreinen) kan grote financiële consequenties hebben voor onze grondexploitaties en ook voor private eigenaren van nog te verkopen bedrijfsgrond. Wanneer bijvoorbeeld 7Poort in beeld komt voor verplichte fasering of schrappen kan dit in het ergste scenario tot bijna 20 miljoen euro afschrijving leiden. Uiteraard kan de uitgifte conform de algemene kaders van het RPW nog tot 2021 gewoon plaatsvinden. De impact is daarmee deels afhankelijk van het tempo van uitgifte de komende jaren. Maar het negatieve label wat aan een terrein wordt gehangen zal ook invloed hebben op potentiële kopers en investeerders.

Het risicoprofiel met betrekking tot Zevenaar Oost Wonen is verminderd doordat een aantal bestaande woningen in het plangebied zijn verkocht en met betrekking tot het dure segment afspraken zijn gemaakt met ontwikkelaars, dan wel dat een deel van de kavels is verkocht. Hierdoor kan het prijsrisico worden verlaagd.

Omgevingswet

De invoering en implementatie van de nieuwe Omgevingswet heeft zijn impact op de organisatie en de bedrijfsvoering. De organisatie moet worden ingericht op de nieuwe wijze van werken binnen de Omgevingswet. Op basis van een eerste doorrekening moet de gemeente Zevenaar rekening houden met een bedrag aan invoeringskosten van € 2,6 miljoen.

Stedelijke herverkaveling

Het proces van Stedelijke Herverkaveling rond het bedrijventerrein Hengelder kan invloed hebben op de inrichting van het onderliggende wegennet. De insteek is, dat deelnemende partijen (particuliere eigenaren, provincie en gemeente) hiervan de kosten dragen. Het is niet uit te sluiten dat de gemeente Zevenaar een financiële bijdrage moet doen. Hierin zijn echter keuzes te maken. Op voorhand is nog geen duidelijkheid over de mogelijke kosten en de verdeling daarvan.

Sociaal domein

Op grond van de nu beschikbare gegevens is bij ongewijzigd beleid sprake van een nagenoeg evenwicht in de begroting van de Jeugdwet en de WMO. Deze cijfers dienen echter nog met de nodige voorzichtigheid te worden gehanteerd. De prognose voor het toekomstige gebruik van jeugdzorg en Wmo2015 is nog steeds moeilijk te maken. De gemeente is hierbij van tal van niet beïnvloedbare factoren afhankelijk. Als risico kan op basis van het huidige kostenniveau voor de nieuwe gemeente Zevenaar een bedrag van € 2,7 miljoen aangehouden worden.

Wachtgeld wethouders

Om wethouders te beschermen tegen de gevolgen van werkloosheid na het wethouderschap geldt een wachtgeldregeling. Na het wethouderschap ontvangt een wethouder een Appa-ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dit is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Waarom het wethouderschap beëindigd is hierbij niet van belang; het recht op de uitkering bestaat ongeacht de reden van het aftreden.

Hal 12

Met betrekking tot Hal 12 is inmiddels een Definitief Ontwerp vastgesteld. Ten tijde van het opstellen van de voorliggende begroting diende de aanbesteding voor de verbouw nog plaats te vinden. Bij elke verbouwing is een risico op meerwerk. Een deel daarvan kan worden ondervangen in de post onvoorzien. Gelet echter op de huidige marktontwikkelingen in de bouw en volle orderportefeuilles van aannemers is er sprake van oplopende bouwkosten wat nadelig kan uitpakken bij de aanbesteding.

Voorts wordt rekening gehouden met mogelijke extra aanloopkosten/aanloopverliezen in de eerste jaren van ingebruikname en eventuele scopewijzigingen tijdens het bouwproces.

Vuilstortplaats

De afvalverwerker stelt dat zij de afgelopen jaren de bijdrage onterecht aan de gemeente heeft betaald. De vergoeding die de gemeente in rekening brengt wordt in twijfel getrokken, niet alleen voor de toekomst maar ook voor het verleden.

Vervanging essen

In de nieuwe gemeente Zevenaar staan ongeveer 5.000 essen. Landelijk gaan veel essen dood als gevolg van het vals essenvlieskelkje, een schimmel uit Azië waar onze inlandse essen niet tegen kunnen. Ook in Zevenaar is reeds een aanzienlijk deel van de essen aangetast. Naar verwachting zal op termijn 25% van de essenpopulatie moeten worden vervangen door andere boomsoorten.

Algemene uitkering

De jaarlijkse verhogingen of verlagingen (het accres) van het gemeentefonds zijn onzeker. Het gemeentefonds ontwikkelt zich evenredig met de rijksuitgaven. Nemen de rijksuitgaven toe, dan neemt ook de algemene uitkering toe. Bij een afname van de rijksuitgaven geldt het omgekeerde. De hoogte van de Algemene uitkering is hierdoor afhankelijk van omstandigheden die buiten de invloedssfeer van de gemeenten liggen.

Capaciteit infrastructurele projecten

De aansluiting van de A15 op de A12, en de aanpassingen op het onderliggende wegennet vergen een flinke investering, die overigens voor een groot deel door subsidie (provincie) wordt gedekt. Daarnaast worden plannen ontwikkeld of loopt er al een aantal projecten die grote gevolgen hebben voor de infrastructuur van Zevenaar. Deze projecten worden in de periode 2017-2024 uitgevoerd. Om al deze projecten uit te kunnen voeren en goed op elkaar af te stemmen, is er aanvullende capaciteit nodig. Op dit moment worden de berekeningen hiervoor opgesteld. Deze capaciteit en bijbehorende budgetten moeten door Zevenaar zelf worden opgebracht. Voor een deel zitten die in de bestaande capaciteit /begroting, maar voor een groot deel ook nog niet. Hierbij moet gedacht worden aan een jaarlijks bedrag van € 300.000 voor de periode 2018-2024.

WEERSTANDSCAPACITEIT

De hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die een grote impact kunnen hebben op de financiën van Zevenaar. Het risicoprofiel is een dynamisch geheel gelet op ontwikkelingen in de in- en externe omgeving, het bijstellen van doelstellingen en de werking van beheersmaatregelen. Op het moment dat een bepaald risico in de begroting is geraamd, is het geen risico meer.

In de voorbereiding op de begroting 2018 zijn de risico's geactualiseerd en op onderdelen geharmoniseerd met risico's uit de gemeente Rijnwaarden. In het hieronder weergegeven overzicht zijn de risico's met een netto impact (dat wil zeggen effect x kans) groter dan € 200.000 gepresenteerd.

Op basis van een recente risicosimulatie blijkt de gemeente Zevenaar een weerstandscapaciteit van € 22 miljoen nodig te hebben.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt om onverwachte, niet-begrote kosten, dat wil zeggen risico's, op te vangen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is samengesteld uit:

- a) Risicoreserve;
- b) Vrij aanwendbare deel van de algemene reserve;
- c) Onbenutte belastingcapaciteit

a) Risicoreserve

De risicoreserve is per 31 december 2017 € 16.681.000.

b) Vrij aanwendbare deel van de Algemene reserve

Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve van de gemeente Zevenaar is per 31 december 2017 € 12.525.000. Het vrij aanwendbare deel van de gemeente Rijnwaarden per 31 december 2017 is € 3.575.000.

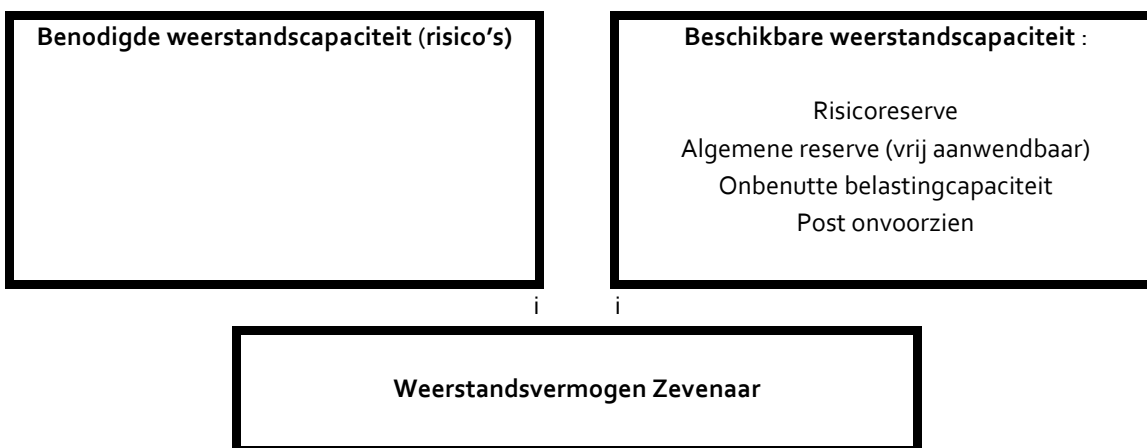
c) Onbenutte belastingcapaciteit

Hieronder wordt verstaan de beschikbare ruimte in de tarieven van belastingen en heffingen, met andere woorden de mogelijkheden om de belastingtarieven te verhogen. De laatste jaren zijn de OZB-tarieven in Zevenaar gestegen en de tarieven liggen boven het peil van 120% van het landelijk gemiddelde OZB-tarief. Daarom is geen sprake meer van onbenutte belastingcapaciteit. Dit wil niet zeggen dat het OZB-tarief niet meer verhoogd kan worden. Er zijn nog een groot aantal gemeentes die met het tarief voor OZB ver boven het landelijke gemiddelde en het tarief in Zevenaar zitten.

Bedragen x € 1.000	
Beschikbare weerstandscapaciteit	
Risicoreserve	16.681
Vrij aanwendbare deel algemene reserve ZNR	12.525
Vrij aanwendbare deel algemene reserve RW	3.575
Onbenutte belastingcapaciteit	0
Totaal	32.781

WEERSTANDSVERMOGEN

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{32.781}{22.000} = 1,5$$

De ratio voor het weerstandsvermogen kan worden ingedeeld in een aantal waarderingscijfers.

Waarderings-cijfer	Ratio	Betekenis
A	$2,0 \leq x$	Uitstekend
B	$1,4 \leq x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 \leq x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 \leq x < 1,0$	Matig
E	$0,6 \leq x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

De nu berekende ratio van de gemeente Zevenaar valt in klasse B. Dit duidt op een ruim voldoende weerstandsvermogen om risico's af te dekken en voldoet daarmee aan het beleid zoals geformuleerd in deze paragraaf.

FINANCIËLE KENGETALLEN

Vanaf de begroting 2016 en jaarrekening 2015 moeten alle gemeenten een tabel met financiële kengetallen opnemen in de begroting en de jaarstukken. Deze cijfers geven de gemeenteraad een globaal inzicht in hoe de gemeente er financieel voor staat. De kengetallen moeten in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie van de gemeente. De kengetallen zijn daarom gezamenlijk opgenomen in deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Financiële kengetallen	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
1.a Netto schuldquote	103%	96%	86%	84%
1.b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	88%	82%	72%	69%
2. Solvabiliteitsratio	21%	22%	24%	25%
3. Grondexploitatie	38%	26%	21%	20%
4. Structurele exploitatieruimte	2,0%	1,4%	1,6%	1,8%
5. Belastingcapaciteit	99%	99%	99%	99%

In bovenstaande tabel zijn alleen de cijfers opgenomen voor de begrotingsjaren 2018-2021. De vergelijkende cijfers van de begroting 2017 en rekening 2016 zijn niet opgenomen omdat deze niet voor de herindelingsgemeente Zevenaar bekend zijn.

De provincie voert het interbestuurlijk toezicht (IBT) mede op basis van bovenstaande kengetallen uit. De provincie beoordeelt de kengetallen in relatie tot het Gelders gemiddelde en categorieën. Op basis van het IBT 2018 scoort de gemeente als volgt:

Kengetal	Gelders gemiddelde	Waarde kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Solvabiliteitsratio	34%	21%	>50%	20-50%	<20%
2. Grondexploitatie	15%	38%	<20%	20-35%	>35%
3. Structurele exploitatieruimte Begr	1%	2%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
4. Structurele exploitatieruimte MJR	1%	1%	> 0%	> 0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	100%	99%	<95%	95-105%	>105%
6. Weerstandsvermogen	276%	150%	>100%	80-100%	<80%
7. Nettoschuld quote *)	63%	103%	<90%	90-135%	>135%
8. Nettoschuld quote gecorrigeerd voor verstrekte leningen *)	53%	88%	<90%	90-135%	>135%

Bovenstaande scores zullen leiden tot een beoordeling "matig" in het kader van het IBT. Hieronder worden de financiële kengetallen nader toegelicht.

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote bestaat uit twee kengetallen t.w.:

- netto schuldquote: dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Hoe lager het percentage hoe beter. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Voor de gemeente Zevenaar bedraagt het percentage van de netto schuldquote in 2018 103% en daalt de komende jaren naar verwachting naar 84%. Dit wordt vooral veroorzaakt door een afname van het totaal aan langlopende geldleningen als gevolg van de afbouw van de grondexploitaties. De gecorrigeerde netto schuldquote daalt van 88% in 2018 naar 69% in 2021. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen spelen voornamelijk de hypotheekleningen aan ambtenaren een belangrijke rol. Deze leningen zijn de afgelopen jaren sterk gedaald en de verwachting is dat deze de komende jaren zullen dalen.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Voor Zevenaar zien we een toename van de solvabiliteitsratio van 21% in 2018 naar 25% in 2021. De verbetering van de solvabiliteit wordt veroorzaakt door de toename van het eigen vermogen met daartegenover een afname van met name de langlopende schulden. Dit als gevolg van de afbouw van de grondexploitaties, toegelicht bij het volgende kengetal. Hoewel het kengetal zich positief ontwikkelt, is het lager dan het Gelders gemiddelde. De ontwikkeling van de solvabiliteit blijft daarmee een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren.

3. Grondexploitatie

In Zevenaar is sprake van in exploitatie genomen gronden (bouwgrond in exploitatie die grotendeels bestaat uit grondexploitaties Zevenaar-Oost en Babberich). De in exploitatie genomen gronden vertegenwoordigen een boekwaarde van 91 mln. Er is een verliesvoorziening gevormd van afgerond 49 mln. Per saldo resteert een risicodragend vermogen van 42 mln.

De boekwaarde zal de komende jaren af gaan nemen, waardoor ook het risico zal gaan dalen. Maar het risico ligt nog wel boven het Gelders gemiddelde.

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten of provincies leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstig) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie is ten opzicht van de totale (geraamde) baten. Wanneer grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of een grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd, dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

4. structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in samenhang worden gezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

De huidige structurele exploitatieruimte is voor de komende meerjarenbegroting voldoende en ligt hoger dan het Gelders gemiddelde.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de belastingdruk van de gemeente ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Het kengetal is gebaseerd op basis van de gegevens van COELO, die jaarlijks een rapport opstellen waarin de ontwikkeling van de lokale lasten wordt opgenomen. De COELO veronderstelt een vaste waarde voor gebruik en zet dit af tegen de tarievenontwikkeling. Het feitelijk gebruik kan afwijken van het veronderstelde gebruik, waardoor de ruimte voor belastingverhoging niet wordt bepaald door het percentage dat door de COELO wordt berekend.

Bij de berekening van het kengetal is alleen rekening gehouden met de inflatiecorrectie van 1,4%. In 2018 zal dit kengetal mogelijk gaan wijzigen als gevolg van de harmonisatie van de woonlastenmix. Gezien de waarden bij het kengetal structurele exploitatieruimte zal het naar verwachting niet nodig zijn om deze ruimte in te zetten.

Samenvattend

Op basis van de ontwikkeling van de verschillende kengetallen kan geconcludeerd worden dat het risicoprofiel van de gemeente zich positief ontwikkeld. Zowel de risico's van geïnvesteerd vermogen als de schuld zullen de komende jaren (naar verwachting) afnemen. Daarnaast is er sprake van een positieve structurele exploitatieruimte.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

INLEIDING

De gemeente Zevenaar heeft een groot deel van haar vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van gebouwen, wegen en bruggen, openbare verlichting, groen, riolering en water. Het onderhoud van deze zaken is van groot belang voor het functioneren van de gemeente op vele terreinen. Vanwege het belang hiervan is het onderhoud van kapitaalgoederen grotendeels vastgelegd in beleids- en onderhoudsplannen. In deze paragraaf wordt per onderwerp ingegaan op deze plannen waarin het beleid is opgenomen, de kwaliteitsnormen, het onderhoud, de financiële middelen en de risico's die met het onderhoud samenhangen.

ONTWIKKELINGEN

Per 1 januari 2018 word het onderhoud van de kapitaalgoederen voor de oude gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar samengevoegd. Voorafgaand aan de fusie is op een aantal onderdelen zoals riolering en water al samen gewerkt aan een geharmoniseerd beleid ten aanzien de kapitaalgoederen. Voor een aantal onderdelen zoals wegen en bruggen, openbare verlichting en groen dient er nog een harmonisatie plaats te vinden. Hiervoor zal er een beeldkwaliteitsplan opgesteld worden voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op basis hiervan zullen de huidige afzonderlijke beleidsplannen van de gemeente Rijnwaarden en Zevenaar worden geharmoniseerd.

Voor gebouwen zullen de gebouwen vanuit de voormalige gemeente Rijnwaarden worden toegevoegd aan het Meerjarenonderhoudsplan 2010-2025 van de gemeente Zevenaar.

Deze begroting is beleidsarm in verband met de herindeling per 1 januari 2018. Voor de komende jaren zien we als gevolg van ingrijpende ruimtelijke ontwikkelingen grote investeringen op de gemeente Zevenaar afkomen. Met deze investeringen is in deze begroting en de cijfers die gepresenteerd worden in deze paragraaf nog geen rekening gehouden. In het Meerjareninvesteringsplan zijn de verwachte investeringen voor de komende jaren opgenomen. Voor een goed totaalbeeld van de benodigde investeringen in de kapitaalgoederen verwijzen wij u daarom naar [het Meerjareninvesteringsplan](#).

BELEIDSKADERS

Per onderdeel bestaan één of meerdere beleidsplannen. Hierin zijn de uitgangspunten voor het beleid en het beheer beschreven. Daarnaast geven de beleidsplannen inzicht in de financiële gevolgen op korte en lange termijn.

RISICO'S

De risico's ten aanzien van kapitaalgoederen zijn per onderdeel opgenomen. De risico's maken onderdeel uit van de benodigde weerstandscapaciteit zoals opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Gebouwen

Beleid

Het beleid voor de gemeentelijke gebouwen is vastgesteld op 25 januari 2017 in de nota vastgoedbeleid Zevenaar. Hierin is opgenomen dat de gemeente op termijn alleen nog eigenaar wil zijn van:

- de panden die zij zelf gebruikt;
- panden die vanwege een bepaald maatschappelijk belang of afbreukrisico niet bij marktpartijen kunnen worden ondergebracht;
- multifunctionele accommodaties.

De te huisvesten specifieke doelgroepen met maatschappelijk belang dienen nog nader gespecificeerd te worden per object. Besluitvorming hierover wordt mede bepaald door ontwikkelingen bij onderwijshuisvesting en exploitatie/inrichting Hal 12.

Panden die niet vallen onder de bovengenoemde categorie zullen op termijn gesloopt of verkocht worden. Voor deze objecten zal een apart beleidsplan opgesteld worden.

Het onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen van de voormalige gemeente Rijnwaarden is in februari 2014 door de raad vastgesteld. In 2018 zal het meerjarenonderhoudsplan voor de nieuwe gemeente Zevenaar worden herzien.

Kwaliteitsnormen

Het vaststellen van het onderhoud van de gemeentelijke panden wordt gebaseerd op NEN 2767, niveau 3 (redelijke conditie). Voor maatschappelijke en/of publieksfunctie wordt niveau 2 aangehouden voor de gevels en specifieke ruimten.

Onderhoudsniveau 3 houdt in dat het verouderingsproces over de gehele linie duidelijk op gang is gekomen. Plaatselijk kunnen zich ernstige gebreken voordoen zonder dat deze resulteren in functionele gebreken.

In geval panden tijdelijk onderdeel uitmaken van de vastgoedportefeuille en/of op termijn afgestoten dan wel op termijn langer dan 6 jaar gesloopt zullen worden, kan worden afgeweken van de onderhoudsnormering. Uitgangspunt in deze situatie zal zijn niveau 4 (matige conditie). Deze onderhoudsactiviteiten zijn gericht op het wind- en waterdicht houden van het object, op veiligheid en tijdelijke verhuurbaarheid.

Voor panden die tijdelijk onderdeel uitmaken van de vastgoedportefeuille en binnen 6 jaar gesloopt zullen worden, wordt eveneens afgeweken van de onderhoudsnormering. In deze gevallen zullen de onderhoudsactiviteiten betrekking hebben op de wettelijke eisen met betrekking tot veiligheid.

Onderhoud

De actuele staat van onderhoud in het algemeen is conform het uitgangspunt conditieniveau 3 "redelijk". In 2018 zullen een aantal daken vernieuwd worden en zullen de energielabels van de panden opnieuw vastgesteld worden.

Voor het pand van de brandweer in Zevenaar en het Musiater zal een energiescan uitgevoerd worden in verband met de renovatie die in 2020 plaats zal vinden. Hieruit zullen de verduurzamingsmaatregelen volgen die genomen kunnen worden.

Van de gebouwen die naar verwachting op termijn gesloopt / vervangen zullen worden, wordt het onderhoud nu reeds aangepast op een lager niveau.

Wegen en bruggen

Beleid

Openbare wegen en bruggen zijn een onderdeel van de openbare ruimte. Voor het beheer van de openbare ruimte en daarmee voor de openbare wegen en bruggen wordt een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Het plan heeft betrekking op de kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van de vast te stellen beeldkwaliteit zal vervolgens het beleidsplan wegen worden geactualiseerd.

Kwaliteitsnormen

Voor nu zijn de nieuwe kwaliteitsnormen nog niet aan te geven. Met de totstandkoming van de nieuwe gemeente moet de gewenste beeldkwaliteit opnieuw worden vastgesteld. Dit zal in het eerste kwartaal van 2018 plaatsvinden. De landelijke CROW beeldkwaliteit systematiek vormt hiervoor de basis. In het overgangsjaar 2018 zullen de bestaande kwaliteitsnormen van beide voormalige gemeenten worden gehanteerd.

Onderhoud

Het klein onderhoud van de wegen en bruggen wordt in eigen beheer uitgevoerd. Daarnaast is een deel van het onderhoud uitbesteed aan derden. Voor de uitvoering van het onderhoud zijn bestekken gemaakt. Deze bestekken zullen in onderdelen te zijner tijd worden omgezet in beeldkwaliteitsbestekken.

Openbare verlichting

Beleid

Voor de openbare verlichting is een beleidsplan vastgesteld in 2016 voor een periode van 10 jaar. Openbare verlichting is een onderdeel van de openbare ruimte. Voor het beheer van de openbare verlichting wordt een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Het plan heeft betrekking op de kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare verlichting. Op basis van de vast te stellen beeldkwaliteit zal vervolgens het beleidsplan openbare verlichting worden geactualiseerd.

Kwaliteitsnormen

De kwaliteitsnormen zijn nu vastgelegd in het beleidsplan openbare verlichting 2016-2025 en vertaald in een werkbestek. Met de totstandkoming van de nieuwe gemeente moet de gewenste beeldkwaliteit opnieuw worden vastgesteld. Dit zal in het eerste kwartaal van 2018 plaatsvinden. De landelijke CROW beeldkwaliteit systematiek vormt hiervoor de basis. In het overgangsjaar 2018 zullen de bestaande kwaliteitsnormen van beide voormalige gemeenten worden gehanteerd.

Onderhoud

Beheer en onderhoud van de openbare verlichting is Europees aanbesteed voor de periode 2018-2019 met de optie om nog een jaar te verlengen. Hiervoor is een raamcontract afgesloten waarin deelopdrachten kunnen worden uitgezet. Deze bestekken zullen in onderdelen te zijner tijd worden omgezet in beeldkwaliteitsbestekken.

Groen

Beleid

Openbaar groen is een onderdeel van de openbare ruimte. Voor het beheer van de openbare ruimte en daarmee voor het openbaar groen wordt een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Het plan heeft betrekking op de kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van de vast te stellen beeldkwaliteit zal vervolgens het beleidsplan stedelijk groen worden geactualiseerd. Daarnaast zal in 2018 de nieuwe bomenverordening worden vastgesteld.

Vanaf november 2017 is het gebruik van bestrijdingsmiddelen in het openbaar groen niet meer toegestaan. Hiermee geven we uitvoering aan het rijksbeleid. Al jaren gebruiken we zo min mogelijk bestrijdingsmiddelen. Maar tegen hardnekkige onkruiden in plantsoenen zoals o.a. haagwinde, kweek, brandnetel en zevenblad werden tot nu toe nog steeds bestrijdingsmiddelen ingezet.

Kwaliteitsnormen

Voor nu zijn de nieuwe kwaliteitsnormen nog niet aan te geven. Met de totstandkoming van de nieuwe gemeente moet de gewenste beeldkwaliteit opnieuw worden vastgesteld. Dit zal in het eerste kwartaal van 2018 plaatsvinden. De landelijke CROW beeldkwaliteit systematiek vormt hiervoor de basis. In het overgangsjaar 2018 zullen de bestaande kwaliteitsnormen van beide voormalige gemeenten worden gehanteerd.

Onderhoud

Het onderhoud van het groen wordt voor een deel in eigen beheer uitgevoerd. Daarnaast is een deel van het onderhoud van het groen uitbesteed aan derden. Voor de uitvoering van het onderhoud zijn frequentiebestekken gemaakt. Deze bestekken zullen te zijner tijd geheel dan wel gedeeltelijk worden omgezet in beeldkwaliteitsbestekken.

Riolering

Beleid

Als verbreding van het vGRP 2012-2016 heeft de gemeente in samenwerking met drie Liemerse gemeenten en het waterschap Rijn en IJssel het "Watertakenplan De Liemers 2017-2021" opgesteld. Dit beleidskader verwoordt de gezamenlijke visie van de Liemers op zowel de afvalwaterketen als het stedelijk water. Zowel gemeenten en waterschap ondersteunen hierbij de gekozen strategie, maar behouden hierbij ieder hun eigen wettelijke taken en verantwoordelijkheden. Aanvullend op de bestaande beleidsstukken is door de vijf organisaties in dit Watertakenplan gekeken naar een gezamenlijke strategie ten aanzien van interacties binnen de afvalwaterketen en het stedelijk water. Specifiek voor het gebied De Liemers vormt dit Watertakenplan op onderstaande vier thema's een verbijzondering van algemeen beleid. De thema's zijn:

- Klaar voor de toekomst;
- Landelijke Bestuursakkoord Water;
- Invoering van de Omgevingswet;
- De burger centraal.

Kwaliteitsnormen

De gemeente draagt zorg voor de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater vermengd met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander water. De ontvangst en zuivering van het door de gemeente ingezamelde (stedelijke) afvalwater is de taak van het waterschap. Daarnaast draagt het waterschap zorg voor de waterhuishouding. Deze zorgplichten dienen in onderlinge samenwerking tussen de Liemerse gemeenten en het waterschap goed te worden uitgevoerd. Informatie hierover is beschreven in het rapport "Watertakenplan De Liemers 2017-2021".

Onderhoud

Waterschap en gemeenten dragen zorg voor de instandhouding van de afvalwaterketen en het watersysteem zodanig dat voorzieningen goed blijven functioneren en geen gevaar optreedt voor de volksgezondheid, het milieu of voor de leefomgeving. Jaarlijks zijn hiervoor activiteiten gepland zoals het vervangen en renoveren van objecten, uitvoeren van onderzoek, planvorming en beleid en zorg dragen voor het beheer en onderhoud. Deze werkzaamheden zijn meestal periodiek en/of cyclisch van aard.

Waterschap en gemeenten willen de komende jaren toegroeien naar een meer risicobewust beheer voor het uitvoeren van de watertaken. Dit is onderdeel van de implementatie van assetmanagement om te komen tot een meer doelmatiger waterbeheer.

Conclusie

In onderstaande tabel zijn de onderhoudskosten van de verschillende onderdelen binnen de kapitaalgoederen opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Soort kapitaalgoed	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gebouwen	1.068	556	571	563	560	560
Wegen en bruggen	1.688	1.761	1.778	1.750	1.761	1.761
Openbare verlichting	700	385	394	403	411	411
Groen	1.227	1.338	1.343	1.337	1.330	1.330
Riolering	4.066	3.565	3.513	3.559	3.590	3.590
Totaal lasten onderhoud kapitaalgoederen	8.749	7.605	7.600	7.612	7.653	7.652

Op basis van de huidige meerjarenbegroting is een bedrag van € 7,6 miljoen benodigd voor het onderhoud van de kapitaalgoederen binnen de gemeente Zevenaar. Op basis van de nog vast te stellen geharmoniseerde beleidsplannen zal dit bedrag in de komende jaren nog wijzigen.

FINANCIERING

INLEIDING

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de daarbij behorende ministeriële regelingen. In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij bijvoorbeeld tot uitdrukking in voorschriften voor een verplichte financieringsparagraaf in de begroting en in de jaarrekening. De risicobeheersing binnen de Wet fido richt zich op renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's.

Definitie van het begrip treasury:

Het besturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

De doelstelling van de treasuryfunctie is dat deze uitsluitend de lokale publieke taak dient. De gemeente Zevenaar hanteert daarom als uitgangspunt dat er defensief en risicomijdend op de geld- en kapitaalmarkt opgetreden wordt. Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen. De controlfunctie is juist belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen en die van de controlfunctie op de baten en lasten. In deze paragraaf staan voornamelijk de feitelijke kas- en financieringsstromen centraal.

GEMEENTEFINANCIERING

Financieringsbehoefte

In onderstaand overzicht is het (verwachte) verloop van de langlopende geldleningen weergegeven.

Bedragen x € 1.000			
Jaar	Stand ultimo	Rentebedrag	Rente %
2017	102.698	3.016	2,8%
2019	87.362	2.746	2,6%
2020	82.300	2.239	2,6%
2021	77.279	2.078	2,4%

Het gemiddelde rentepercentage is gebaseerd op de betaalde rente gedeeld door de schuldrestant aan het einde van het jaar. Dit kan als indicator worden afgezet tegen de huidige en verwachte rentestand. De huidige rente (zie ontwikkelingen) ligt onder het gemiddelde percentage. Dit percentage volgt daarmee de dalende lijn die zichtbaar is. Wij verwachten gezien de looptijd van de huidige leningen (tegen een lage interest) en de huidige renteontwikkelingen dat het risico van stijgende rentelasten komende jaren beperkt van invloed zal zijn op de begroting.

Met name door de toenemende verkoop van gronden, zal de behoefte om nieuwe leningen af te sluiten de komende jaren verder afnemen. De ontwikkelingen met betrekking tot het doortrekken van de A15 naar de A12 zijn nog niet in deze behoefte verwerkt, maar de verwachting is dat deze uit de dan beschikbare middelen kunnen worden betaald.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinanciering en renteherziening. Herfinanciering houdt in, dat een vervangende geldlening wordt aangetrokken om aan de aflossingsverplichtingen van bestaande geldleningen te kunnen voldoen. Bij renteherziening gaat het om het aanpassen van het rentepercentage door de geldgever tijdens de looptijd van de geldlening.

	Bedragen x € 1.000			
	2018	2019	2020	2021
1a Renteherziening op vaste schuld o/g	-	-	-	-
1b Renteherziening op vaste schuld u/g	-	-	-	-
2 Netto renteherziening op vaste schuld	-	-	-	-
3a Nieuw aan te trekken vaste schuld	10.000	10.000	-	-
3b Nieuw te verstrekken leningen	-	-	-	-
4 Netto nieuw aangetrokken vaste schuld	10.000	10.000	-	-
5 Te betalen aflossing	15.300	15.300	5.060	5.020
6 Herfinanciering (laagste 4 en 5)	10.000	10.000	-	-
7 Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	10.000	10.000	-	-
8 Begrotingstotaal	118.000	108.000	108.000	108.000
9 Bij ministeriële regeling vastgesteld	20%	20%	20%	20%
10 Renterisiconorm	23.600	21.600	21.600	21.600
7 Renterisico's	10.000	10.000	-	-
11 Ruimte (+) / overschrijding (-)	13.600	11.600	21.600	21.600

RENTE

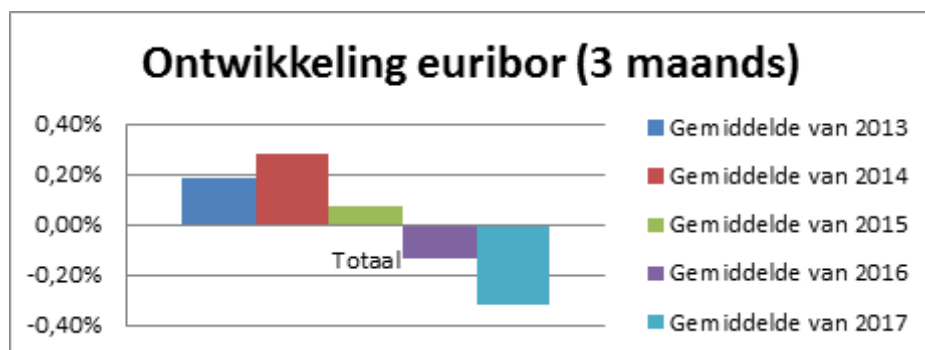
De belangrijkste risico's voor de gemeente die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan uit renterisico's. Deze worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan één jaar) mag opnemen;
- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld (looptijd vanaf één jaar) in beeld gebracht.

De ontwikkelingen van deze renten worden hieronder nader toegelicht.

a) Renterisico kort geld

De rentelasten van kort geld (kasgeldlimiet) hangen samen met de ontwikkeling van de Euribor. In onderstaande grafiek is het verloop van de Euribor in de afgelopen jaren weergegeven.

Zoals uit bovenstaande grafiek blijkt bevond het kortlopende renteniveau (referentierente: 3-maands Euribor) zich het volledige afgelopen jaar onder de 0%. Ofwel: een negatieve rente. Dit korte renteniveau staat

hoofdzakelijk onder invloed van het monetair beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). In het voorjaar van 2016 heeft de ECB het renteniveau voor de zogenoemde Deposit facility vastgesteld op -0,4%. Deze maatregel draagt er aan bij dat de geldmarkttarieven eveneens negatief zijn. De gemeente Zevenaar profiteert van deze situatie bij het opnemen van dag- en kasgeldleningen. Door de negatieve rente krijgt de gemeente namelijk geld toe als zij kortlopend leent.

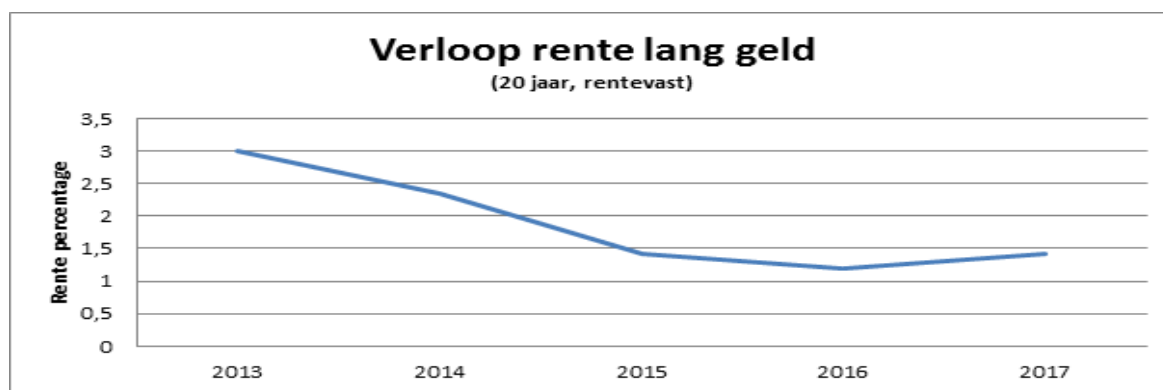
Ten tijde van het opstellen van deze paragraaf kunnen gemeenten tegen negatieve rente lenen voor looptijden tot circa drie jaar.

b) Renterisico lang geld

De gemeente Zevenaar gaat uit van totaalfinanciering. Op basis van de behoefte wordt lang geld aangetrokken. Het geld wordt met name aangewend om activa te financieren. In de gemeente Zevenaar worden activa lineair afgeschreven en hier wordt met het langlopende geld bij aangesloten. Voor het bepalen van de rentelasten voor de begroting wordt het volgende uitgangspunt als basis genomen:

- Rentelasten van langlopend geld zijn gebaseerd op een lening bij de BNG met een looptijd van 20 jaar, waarbij de rente tussentijds niet wordt aangepast. Voor de begroting wordt de ontwikkeling van de rente in de eerste 6 maanden van het jaar gehanteerd.

In onderstaande grafiek staat het verloop van de rente in de afgelopen jaren opgenomen:

De lange rente heeft het afgelopen jaar een licht oplopende trend laten zien tot een niveau van iets boven de 1% per eind juli 2017. Deze stijging werd vooral veroorzaakt door de uitkomst van de Amerikaanse verkiezingen begin november 2016 en de daarmee gepaard gaande inflatieverwachtingen. In 2017 droegen signalen rond beperking van het huidige opkoopprogramma door de ECB bij aan het oplopen van de rente.

RISICOBEEHER

Gemeentelijk treasurybeleid

De beleidskaders ten aanzien van de treasury functie zijn vastgelegd in het treasury statuut 2018 van de gemeente Zevenaar.

Schatkistbankieren

De wet verplicht schatkistbankieren is in 2013 van kracht geworden. In deze wet is geregeld dat decentrale overheden, waaronder de gemeenten, verplicht worden tot schatkistbankieren. Het doel van het "schatkistbeleggen" is om de EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk) te verminderen.

EMU-saldo

Gemeenten zijn verplicht om bij hun begroting een EMU-saldo te bepalen. Het EMU-saldo heeft het karakter van een resultaatbepaling op kasbasis. Om die reden geeft de uitkomst van het EMU-saldo een goede richting in de gemeentelijke financieringsbehoefte.

De opstelling voor het EMU-saldo tot en met 2019 treft u aan onder de bijlagen bij deze begroting. In dat overzicht komt een financieringsbehoefte tot uitdrukking in een negatief EMU-saldo; een overschot leidt tot een positief EMU-saldo.

RENTETOEREKENING

Wettelijke ontwikkelingen

Vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) is medio 2016 de Notitie rente 2017 gepubliceerd. Deze notitie is per 1 januari 2018 in werking getreden en de effecten hiervan zijn in de begroting verwerkt. In deze BBV-notitie is expliciet voorgeschreven op welke wijze een rente moet worden bepaald en worden verwerkt. In relatie tot de rente is ook de notitie grondexploitaties 2016 van belang, dus gevolgen hiervan zijn ook verwerkt in deze begroting.

Beleid rentetoerekening

In deze begroting zijn zowel de stellige uitspraken als de aanbevelingen uit de notitie rente (juli 2017) verwerkt. De belangrijkste onderdelen betreffen:

- Treasury activiteiten worden via het taakveld treasury verwerkt in de begroting;
- Er wordt geen rente over het eigen vermogen verwerkt in de begroting;
- De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd.

De verwerking van de rente is in onderstaand schema inzichtelijk gemaakt.

		Bedragen x € 1.000
Renteschema		2018
a.	Externe rentelasten over de korte en lange financiering	3.321
b.	Externe rentebaten	-/- 407
	Totaal door te rekenen externe rente	2.914
c.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden berekend	-/- 2.201
	rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- 754
		-/- 2.955
d.	Saldo door te rekenen rente	40
d1.	Rente over eigen vermogen	-
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente	-40
e.	De werkelijke aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-/- -
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	40

Voor toerekening van rente aan de grondexploitatie worden de voorschriften opgenomen in de notitie grondexploitaties 2016 gehanteerd. Op basis hiervan moet de voorziening contant worden gemaakt tegen 2%.

BEDRIJFSVOERING

INLEIDING

Deze paragraaf beschrijft de ontwikkelingen en speerpunten in de bedrijfsvoering van de gemeente Zevenaar. Met de term bedrijfsvoering wordt bedoeld de sturing en beheersing van alle primaire processen, ondersteunende processen en besturingsprocessen in de organisatie. In een goed functionerende bedrijfsvoering is de dienstverlening efficiënt georganiseerd en wordt de realisatie van beleidsinhoudelijke doelstellingen effectief ondersteund. Dit betekent aandacht voor onze kernwaarden; klantgerichtheid, resultaatgerichtheid en samenwerking.

In deze paragraaf wordt een aantal speerpunten in de bedrijfsvoering toegelicht, waarbij voor zover relevant, aan de hand van enkele indicatoren zichtbaar wordt waar in de bedrijfsvoering op gestuurd wordt en welke doelen wij nastreven.

PERSONEEL EN ORGANISATIE

Personeel

De samenleving verandert in hoog tempo en met een grote flexibiliteit. Dit betekent dat de gemeente en de medewerkers mee moeten veranderen. Naast deze veranderingen in de samenleving heeft de nieuwe gemeente ook te maken met het opgaan van twee organisaties in één organisatie. Dit en de veranderingen in de samenleving zal vragen om een verandering in de cultuur en werkwijzen van de organisatie. Medewerkers zijn hierin de kritische succesfactor. Management en medewerkers moeten zich voorbereiden op deze veranderingen.

De verandering zal tot gevolg hebben dat medewerkers in beweging komen. Dit ondersteunen we door de mobiliteit te verhogen. De instrumenten hiervoor zullen in 2018 worden uitgewerkt.

In 2016 en 2017 heeft een onderzoek plaatsgevonden gericht op het bestaande personeelsbeleid van de oude gemeente Zevenaar. Het rapport dat hierover is opgesteld biedt richting aan de verbetering van het personeelsbeleid. Deze aanbevelingen zullen worden opgepakt. In 2018 wordt een HR kadernota opgesteld. Met deze kadernota wordt richting gegeven aan de wijze waarop het personeelsbeleid wordt ingericht.

Ziekteverzuim

De oude gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden werkten beiden met het eigen regiemodel. Dit houdt in dat de organisaties zelf de volledige regie hebben over de verzuimbegeleiding van de medewerkers. Deze visie op verzuimbegeleiding zal ook voortgezet worden binnen de nieuwe gemeente Zevenaar. Tegelijk met de start van de nieuwe gemeente is, na een aanbestedingsprocedure, een nieuwe arbodienst gecontracteerd.

In 2018 zal de aandacht wederom uitgaan naar preventie en begeleiden van zieke medewerkers. Extra aandacht zal zijn voor gevolgen van de veranderingen in cultuur en werkwijzen vanwege de herindeling, op het verzuim. De doelstelling voor 2018 is het ziekteverzuim van onze medewerkers onder de 4% te krijgen.

Naam	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
% Ziekteverzuim	4,83	4,00	4,00

Organisatie

Het samengaan van de gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar is een natuurlijk moment om een visie op de toekomst voor de nieuwe gemeente Zevenaar te formuleren. De toekomstvisie is opgenomen in het herindelingsadvies en laat zien wat belangrijk is en waar de gemeente voor staat. In dat advies staan de ambities voor de nieuwe gemeente verwoord vanuit het concept van stad en ommelanden, toegepast op de volgende beleidsthema's:

- Economie en werkgelegenheid

- Recreatie en toerisme
- Ruimtelijke kwaliteit
- Leefkwaliteit, welzijn en zorg.

Dit heeft direct invloed op de gemeentelijke organisatie die we willen zijn. De gemeente Zevenaar is een klantgerichte organisatie waarin de burger centraal staat. De organisatie is daarvoor ingericht volgens een vraaggericht concept.

De dienstverlening is gebaseerd op 3 focuspunten: Service op maat, Verbindend en Gastvrij. De inrichting en ontwikkeling van onze organisatie en bedrijfsvoering is gericht op het realiseren van de visie van de nieuwe gemeente Zevenaar binnen de rolopvatting van een verbindende overheid. Dit krijgt zijn vertaling in alle aspecten van de gemeentelijke organisatie: het organisatiemodel, de competenties en werkwijzen, de werkprocessen en de bedrijfsvoering.

Formatie

Onderstaand overzicht geeft de formatie per afdeling aan per 1 januari 2018.

Afdeling	Totaal formatie
Directeur/S&B/P&P	8,50
Griffie	2,29
Maatschappelijke Ontwikkeling	19,80
Maatschappelijke Dienstverlening	28,19
Publiekszaken	20,79
Openbare Werken	64,85
Beheer Openbare Ruimte	23,74
Ruimtelijke Ontwikkeling	22,03
Vergunning, toezicht en handhaving	24,35
Bedrijfsvoering	27,54
Financiën	18,50
Informatiebeheer	31,80
Totaal	292,40

INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING

Informatievoorziening

Gemeenten maken deel uit van een sterk veranderende samenleving, waarin de steeds verdere digitalisering van de informatievoorziening één van de belangrijkste ontwikkelingen is. Het gaat daarnaast ook om ontwikkelingen die te maken hebben met Europese en landelijke regelgeving zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), het Ontwikkelprogramma Omgevingswet, de Wet Open Overheid en de invoering van de Generieke Digitale Infrastructuur (o.a. Mijn Overheid, Idensys en eHerkenning) van de overheid. Daarnaast spelen technologische innovaties, maatschappelijke trends en ontwikkelingen die te maken hebben met steeds hogere verwachtingen van inwoners en ondernemers met betrekking tot de gemeentelijke digitale dienstverlening een rol.

Ook als Zevenaar hebben we de uitdaging om optimaal mee te bewegen met al die ontwikkelingen en trends in de samenleving. Dat doen we door bij voorkeur in Liemers verband en met onze regionale ICT-dienst de RID te anticiperen op bijgestelde verwachtingen en aan te sluiten op nieuwe kansen die ontstaan. Richtinggevend hiervoor zijn bestaande landelijke ontwikkelingen en het informatiebeleidsplan.

Datagedreven sturen

De term datagedreven sturing horen we steeds vaker in gemeenteland. Want ook gemeenten ontdekken de grote waarde van gegevens. Verschillende gemeenten gebruiken deze gegevens al om het beleid te onderbouwen en te verbeteren. Beleid dat steeds meer is gebaseerd op feitelijke waarnemingen en veel minder op aannames en veronderstellingen. De vraag is wat de impact van datagedreven sturing zal zijn op de gemeentelijke organisatie, de dienstverlening en het werk. In 2018 gaan we door op de lijn die met de notitie "Verkenning datagedreven sturen" in gang is gezet om via kleine lokale pilots beter in beeld te krijgen wat de voors en tegens van deze wijze van sturen zijn. Wij stemmen de ambitie op dit onderwerp af op de bestuurlijke keuzes en de organisatiedoelen.

Privacy en informatieveiligheid

In onze informatiesamenleving draait alles om data. Als gemeente zijn we schatbewaarder van een breed scala van data, zowel van inwoners als van ondernemers en andere organisaties. Het is de verplichting voor de bedrijfsvoering van de gemeente Zevenaar om de ambities in evenwicht te (blijven) houden met de individuele (privacy)grondrechten van onze inwoners. Vanaf 25 mei 2018 zijn de aangescherpte Europese privacy normen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht en van belang voor dit evenwicht.

Bij het voldoen aan de AVG gaat Zevenaar voor een integrale en goede dienstverlening met respect voor privacy en bescherming van de persoonsgegevens. Door het hanteren en implementeren van kernprincipes (zoals corrigeerbaarheid) en uitgangspunten (zoals doelbinding) voor privacy en gebruik van persoonsgegevens, wordt voldaan aan de AVG.

Behalve deze Europese regelgeving gelden in Nederland ook de eisen uit de normenkaders op het gebied van de elementen privacy en informatiebeveiliging voor de diverse basisregistraties en domeinen. Een van de belangrijkste is de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten die onze adviseur informatieveiligheid samen met de andere Liemerse gemeenten invoert.

Digitaal archiefbeheer

In de komende jaren moet ook het behouden van de digitale informatie meer nadruk krijgen. Het onderwerp "Digitaal archiefbeheer" is landelijk (en internationaal) nog in ontwikkeling onder de noemer "e-depot". De verwachting is dat vanaf 2018 hier investeringen benodigd zijn om een volwaardig digitaal archiefbeheer te kunnen garanderen. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij samenwerkingsprojecten op dit gebied in de regio.

PLANNING EN CONTROL

Algemeen

De producten van de planning en control cyclus zijn in ontwikkeling. Niet alleen de inhoud, maar vooral de verschijningsvorm. Deze begroting is daar een eerste voorbeeld van. De gemeente wil de producten een eigentijdse vorm geven, en is daar met deze begroting mee gestart. Ook de kadernota, voortgangsrapportages en jaarrekening zullen in het vervolg via een web-versie beschikbaar worden gesteld. Een uitzondering daarop betreft de jaarrekening 2017. Deze zullen nog voor de oude gemeente Rijnwaarden en de oude gemeente Zevenaar afzonderlijk opgesteld moeten worden en hebben nog de oude verschijningsvorm: het boekwerk.

De planning en control cyclus

De cyclus zoals die is vastgesteld voor de gemeente kijkt niet veel af van de cyclus die nog in beide afzonderlijke gemeenten werd gebruikt. Dat wil zeggen, er wordt gestart met een kadernota, als voorloper van de begroting. Deze heeft een richtinggevend karakter, en niet besluitvormend. Daarna volgt in het najaar de meerjarenbegroting (4 jaar). In het jaar van uitvoering wordt door middel van twee voortgangsrapportages de raad geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering, zowel op beleidsmatig als financieel gebied.

En uiteraard volgt in het voorjaar de verantwoording over het uitvoeringsjaar door het maken van de jaarrekening.

Een afwijkende planning en control cyclus in 2018

De cyclus zoals boven beschreven, ziet er in 2018 toch nog net iets anders uit. De begroting voor 2018 wordt in januari 2018 door de raad behandeld. Dit in tegenstelling tot de normale cyclus, waarbij de begroting in november van het jaar daarvoor wordt goedgekeurd. De voorliggende begroting is vanwege de herindeling beleidsarm. Dit betekent dat de kadernota het eerste moment in het jaar is om nieuw beleid te kunnen honoreren. Dat geldt dus ook voor de financiële vertaling van het coalitieakkoord. Daarom is de kadernota in uitzondering op andere jaren wel besluitvormend. Zo kan direct gestart worden met de uitvoering van het coalitieakkoord en het hieruit voortvloeiende nieuwe beleid.

Ook zal er in 2018 geen 1^e voortgangsrapportage verschijnen. Immers de begroting is net goedgekeurd, en de ambtelijke organisatie is druk met de voorbereiding van de kadernota en het opstellen van de 2 jaarrekeningen.

COMMUNICATIE

Ontwikkelingen in de samenleving, media, organisatie en technologie, zorgen ervoor dat de buitenwereld ons uitgangspunt moet zijn. In de steeds complexer wordende samenleving kunnen problemen alleen worden opgelost door samenwerking met inwoners en partners. Uitgegaan wordt van de kracht van de samenleving. Wij faciliteren participatie en laten de uitvoering, waar mogelijk en wenselijk, aan de inwoner over. Om verbinding met en tevredenheid over de gemeente te krijgen, zetten we in op herkenbaarheid en een hogere waardering van de communicatie.

Wat gaan we doen?

- Een huisstijl is de basis van herkenbaarheid. In 2018 is de volledige implementatie online en offline van de nieuwe huisstijl gerealiseerd. Daarnaast borgen we de huisstijltoepassing en het huisstijlbeheer.
- Om inzicht te krijgen in de bereikte resultaten ontwikkelen we een meetinstrumentarium. De aspecten van verantwoording, onderzoeksmethodiek en wijze van monitoring van kwantitatief en kwalitatief onderzoek maken hier onderdeel van uit.
- We gaan de website en ons facebook-account, op basis van o.a. gebruikersinzichten en trends, verbeteren. Onze doelstelling is dat de beoordeling van de website door inwoners minimaal een 6,8 is. Door onderzoek sluiten we aan op de wensen en behoeften van inwoners aan nieuwe digitale dienstverleningskanalen.
- Door structureel een online omgevingsbeeld en social media-rapportages beschikbaar te maken, maken we inzichtelijk wat er leeft onder onze inwoners.
- Inwoners vinden het belangrijk om informatie van de gemeente te krijgen die relevant, tijdig en actueel, op het goede moment, via de juiste kanalen en op hen afgestemd is. Bovendien willen zij op een goede wijze worden betrokken bij besluitvorming. Een communicatiekalender, met zowel jaarlijkse items als communicatiethema's, draagt daar aan bij.

INKOOP EN AANBESTEDING

De Liemerse gemeenten hebben een gemeenschappelijk inkoopbeleid. Dit is in 2017 opnieuw vastgesteld. Het bevat algemene spelregels voor inkoop, mede om te voldoen aan (Europese) wetgeving. Daarnaast zijn enkele lokale accenten opgenomen:

- social return: bij opdrachten met een bepaalde opdrachtwaarde stimuleren of verplichten de gemeenten opdrachtnemers om kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te betrekken bij de uitvoering van de opdracht. Doel is om voor deze groepen meer werkgelegenheid en werkervaringsplaatsen te creëren.

- kansen voor regionale bedrijven door het voeren van een uitnodigingsbeleid: instrument hiervoor is de inkoop app die bedrijven en de gemeentelijke opdrachtgevers bij elkaar brengt. Op de website www.inkoopapp-deliemers.nl kunnen (regionale) bedrijven zich presenteren en aangeven in aanmerking te willen komen voor inkoopopdrachten. Gemeentelijke inkopers gebruiken de website bij het aanvragen van offertes.
- maatschappelijk verantwoord inkopen: naast op de prijs van de producten, diensten of werken letten we ook op de effecten van de inkoop op milieu en sociale aspecten.

Naast dit Liemerse beleid kunnen specifieke regels van belang zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om inhuur van personeel. Dat soort regels wordt uiteraard bij inkooptrajecten ook in acht genomen.

VERBONDEN PARTIJEN

INLEIDING

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waar de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang in heeft. Een bestuurlijk belang heeft een gemeente wanneer ze stemrecht heeft of een zetel heeft in het bestuur van een verbonden partij. Met dit laatste wordt bedoeld dat de burgemeester, wethouder of raadslid namens de gemeente lid is van het Algemeen Bestuur (AB) en / of lid is van het Dagelijks Bestuur (DB).

Een financieel belang heeft een gemeente indien de middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van een verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Vormen van verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen (vennootschappen), stichtingen en verenigingen.

In deze paragraaf worden de verbonden partijen die de gemeente Zevenaar heeft, zowel financieel als inhoudelijk beschreven.

ONTWIKKELINGEN

In deze paragraaf zijn de verbonden partijen van de gemeente Zevenaar en de gemeente Rijnwaarden samengevoegd. Bij een aantal verbonden partijen geldt dat deze afkomstig is van óf Zevenaar óf Rijnwaarden.

BELEID

Bestuurders en ambtelijke organisatie hebben behoefte aan regie en grip op gemeenschappelijke regelingen. Met regie op verbonden partijen wil de gemeente in de kern bereiken dat de belangen van Zevenaar worden behartigd en dat de overeengekomen opdracht wordt gerealiseerd binnen de afgesproken beleidsinhoudelijke en financiële kaders. Het is van belang dat de raad in het proces van begroting en verantwoording voldoende informatie krijgt om de bijdrage van de verbonden partijen aan de realisatie van doelstellingen en risico's te kunnen laten meewegen.

De invloed van de gemeente op haar verbonden partijen is het grootst aan de "voorkant". Hiermee wordt bedoeld dat beïnvloeding in een (politiek) besluitvormingsproces aan de voorkant het meeste kans van slagen heeft. De ervaring leert dat stukken die eenmaal in het dagelijks of algemeen bestuur komen, niet snel meer gewijzigd worden.

In de gemeenschappelijke regeling heeft de gemeente zowel de rol van eigenaar als opdrachtgever.

Eigenaarsrol

De gemeente Zevenaar is, samen met andere deelnemende gemeenten, de "eigenaar" van de GR. Het is de taak van het DB van de GR om toezicht te houden op de uitvoering en de continuïteit van het bedrijf. In de eigenaarsrol gaat het vooral om de HOE- vraag. M.a.w. de uitvoering/ bedrijfsvoering staat centraal.

Opdrachtgeversrol

De GR voert taken uit voor / in opdracht van de gemeente, waarbij de gemeente opdrachtgever oftewel klant is en de GR de opdracht uit voert. In de opdrachtgeversrol gaat het om het zo helder mogelijk definiëren wat de gemeente van de GR aan producten en resultaten verwacht. Het gaat hierbij vooral om de WAT-vraag. Anders gezegd: de beleidsinhoud staat centraal.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Verbonden partij	Bijdrage 2018	Gemeentelijk aandeel	Eigen vermogen 2016	Vreemd vermogen 2016	Resultaat 2016
Gemeenschappelijke regelingen					
Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre (RBL)	125	11			3
Volwasseneneducatie in de regio Arnhem	4	11			
Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	1.031	45	1.035	-2	-120
Reinigingsdienst de Liemers (R.D.L.)	1.560	43		1.159	45
Euregio Rijn-Waal	11		1.315	2.424	1
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg	120	48		36	
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem- Nijmegen (DRAN)	1.305	12		5.930	-19
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	596	4	855	785	60
VGGM	2.810	6	7.983	42.931	3.400
Presikhaaf bedrijven	5.393	10	851	21.995	851
Samenwerking De Liemers	4.445	52		13.450	635
Overige verbonden partijen					
Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen	66	5	362	131	58
Vennootschappen					
Ataro B.V.	1.749	100	238	4.042	107
Leisurelands (R.G.V. Holding B.V.)		3	56.279	38.436	1.275
Vitens N.V.		1	489.000	1.249.000	82.700
Alliander N.V.			3.864.000	3.871.000	207.000
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			4.486.000	149.483.000	396.000
Totaal verbonden partijen	19.215		8.907.918	154.734.317	691.996

OVERZICHT PER VERBONDEN PARTIJ

Samenwerking De Liemers	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Duiven
Partijen	Gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Openbaar belang en doel	Het uitvoeren van de ICT (RID), sociale dienst (RSD) en de inkoop voor de deelnemende gemeenten: Duiven, Rijnwaarden, Westervoort en Zevenaar. Samenwerking is het, met behoud van de huidige bestuurlijke zelfstandigheid, vergroten van de gemeentelijk slagkracht door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Bestuurlijk belang	Deelname Dagelijks Bestuur door burgemeester.
Aandeel in %	52
Ontwikkelingen	Softwareconvergentie in het sociaal domein hangt nauw samen met de ontwikkelingen op het gebied van transformatie en samenwerking in dat domein; de mogelijke keuze voor een gemeenschappelijke backoffice heeft invloed op diverse beslispunten in een convergentietraject. Het spreekt voor zich dat dit een 'remmende' werking op de applicatieconvergentie heeft. Informatievoorziening en automatisering zijn immers volgend op de bedrijfsvoering. Ontwikkelingen op het gebied van Werk en Inkomen zijn een sterk veranderende arbeidsmarkt, forse krimp op de beschikbare financiële middelen als gevolg van bezuinigingen door het Rijk, regionale samenwerking (gemeenten regio Arnhem, UUV en Presikhaaf Bedrijven) en de ontwikkeling van de sociale teams binnen de Liemers.
Website	Website RSD De Liemers

Financiële informatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente	3.880	4.095	4.445	4.465	4.470	4.500
Resultaat partij	635					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen	13.450					
Risico's	De aan de gemeenschappelijk regeling deelnemende gemeenten staan garant voor eventuele exploitatietekorten. Het risico op tekorten is gezien de omvang van de samenwerking en het ontbreken van eigen reserves redelijk groot. De GR SdL heeft geen eigen vermogen, voorzieningen of reserves. De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de 4 deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.					
Programma	o. Bestuur en ondersteuning					

Alliander N.V.

Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Aandeelhouders
Openbaar belang en doel	De primaire taak van Alliander is het onderhouden en beheren van de elektriciteits- en gas(distributie)netten in het verzorgingsgebied. Deze taken zijn wettelijk bepaald omdat de maatschappij sterk afhankelijk is van een betrouwbare aanvoer van (duurzame) energie.
Bestuurlijk belang	Stemrecht per aandeel in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Aandeel in %	0,45
Ontwikkelingen	Aandeelhouders hebben ingestemd met de aankoop van energienetten in Noordoostpolder en Friesland én de verkoop van de aandelen van Endinet. De transacties betreffen een ruil van netwerken tussen Alliander en Enexis. Alliander heeft een toenemende focus op duurzaamheid, duurzame energie en energiebesparing.
Website	Website Alliander

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij	207.000					
Eigen vermogen	3.864.000					
Vreemd vermogen	3.871.000					
Risico's	Het risico van de gemeente beperkt zich tot de hoogte van de jaarlijkse dividenduitkering. Deze is structureel als inkomst in de begroting geraamd.					
Programma	o. Bestuur en ondersteuning					

Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre (RBL)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	
Openbaar belang en doel	Het voor de deelnemende gemeente uit de regio Arnhem handhaven van de Leerplichtwet. Daarnaast ook advisering en informatie verstrekken m.b.t. de leerplichtwet en het belang van een diploma of startkwalificatie. Onderzoek naar verzuim.
Bestuurlijk belang	De RBL gaat over in de MGR-GRO per 1-1-2018.
Aandeel in %	11
Ontwikkelingen	Met de transitie in de jeugdzorg is de toegang tot hulpverlening anders georganiseerd. Bij schoolverzuim en uitval is vaak sprake van achterliggende problematiek. Dit betekent een andere inzet en een bredere focus dan het uitvoeren van de taken die voortvloeien uit het wettelijk kader. Preventie en een eenduidige gezamenlijke aanpak vanuit school en wijk zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. Het RBL is hierover met zowel gemeenten (sociale teams) als de samenwerkingsverbanden onderwijs in de regio in gesprek.
Website	Website RBL Midden-Gelre

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente			125			
Resultaat partij	3					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						
Risico's	De risico's zijn gering aangezien de bekostiging gebaseerd is op een vooraf afgesproken jaarlijks bedrag per leerling. Eventuele extra investeringen worden verrekend over de gehele regio.					
Programma	4. Onderwijs					

Euregio Rijn-Waal

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Kleve
Partijen	29 Nederlandse gemeenten en 20 Duitse gemeenten
Openbaar belang en doel	De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.
Bestuurlijk belang	Deelname Algemeen Bestuur/Dagelijks bestuur door respectievelijk een door de raad en college aangewezen lid.
Aandeel in %	
Ontwikkelingen	Een viertal nieuwe INTERREG projecten is gestart, waardoor de komende jaren voor € 21,2 miljoen naar de Euregio Rijn Waal vloeit.
Website	Website Euregio Rijn-Waal

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente			11			
Resultaat partij	1	2				
Eigen vermogen	1.315					
Vreemd vermogen	2.424					
Risico's	Risico's van enige omvang zijn niet te verwachten: de Euregio heeft een stabiele en solide financiële positie en bedrijfsvoering.					
Programma	o. Bestuur en ondersteuning					

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Partijen	Gemeenten
Openbaar belang en doel	De B.N.G. is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijk belang	Stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Aandeel in %	0,02

Ontwikkelingen De nettowinst van BNG Bank over 2016 is uitgekomen op € 369 miljoen, een stijging van 63% ten opzichte van de € 226 miljoen over 2015. BNG Bank heeft het afgelopen jaar haar activiteiten op het gebied van vermogensbeheer verkocht aan a.s.r., een solide partij op het gebied van vermogensbeheer. Zo is de continuïteit van de dienstverlening aan onze klanten gewaarborgd en krijgen betrokken medewerkers de kans om hun expertise in te zetten voor een bredere doelgroep.

Website [Website BNG](#)

Bedragen x € 1.000						
Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij	396.000					
Eigen vermogen	4.486.000					
Vreemd vermogen	149.483.000					

Risico's In de begroting zijn dividendopbrengsten opgenomen. Deze kunnen lager uitvallen dan begroot. Echter het gaat om relatief kleine bedragen. Verreweg het grootste deel van de kredietverlening van de BNG is kredietrisicovrij, omdat deze aan of onder garantie van overheden plaatsvindt.

Programma o. Bestuur en ondersteuning

Presikhaaf bedrijven

Juridische vorm Gemeenschappelijke regelingen

Vestigingsplaats Arnhem

Partijen Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar.

Openbaar belang en doel Presikhaaf Bedrijven is het mens- en arbeidsontwikkelbedrijf voor de regio Midden-Gelderland, met als missie mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar een zo regulier mogelijke arbeidsplaats te leiden. Als partner van werkgevers en gemeenten in de regio ontwikkelt en verbindt Presikhaaf talenten van mensen en werkgevers.

Bestuurlijk belang Deelname Algemeen Bestuur door portefeuillehouder SOZA

Aandeel in % 10

Ontwikkelingen Momenteel bevindt Presikhaaf Bedrijven zich in een transitieproces, waarbij de verwachting is dat er per 1 januari 2018 een (Arnhems) werkbedrijf is opgericht (Scalabor) waar de huidige activiteiten van Presikhaaf Bedrijven grotendeels worden ondergebracht.

Website [Website Presikhaaf bedrijven](#)

Bedragen x € 1.000						
Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente		5.797	5.393	5.201	4.913	4.560
Resultaat partij	851					
Eigen vermogen	851	2.800	3.500			
Vreemd vermogen	21.995	16.200	15.500			

Toelichting De begroting 2018 is gebaseerd op ongewijzigd beleid. Dit houdt in dat de begrotingsopzet overeenkomt met de begrotingsopzet 2017.

Risico's Het grootste risico ten aanzien van Presikhaaf heeft betrekking op de afbouw van het werkbedrijf in de huidige situatie, echter dit is financieel verwerkt in de jaarrekening 2017 van zowel Rijnwaarden als Zevenaar.

Programma 6. Sociaal domein

Vitens N.V.

Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Partijen	Aandeelhouders. De gemeente Rijnwaarden had geen aandelen Vitens.
Openbaar belang en doel	Vitens verzorgt drinkwater en daaraan gerelateerde producten aan 5,5 miljoen zakelijke en particuliere klanten. Ook helpt Vitens in het project "water for life" mee aan het verbeteren van de watervoorziening in ontwikkelingslanden over de hele wereld. Vitens is een publiek bedrijf. De aandelen van de NV zijn in handen van provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	Stem in de algemene leden vergadering
Aandeel in %	0,60
Ontwikkelingen	Vitens is als publiek bedrijf, net als andere bedrijven, gehouden aan wetgeving en bijbehorende financiële verplichtingen. Toch wordt door een aantal gemeenten verschillende beleidsmaatregelen opgevoerd waar Vitens het niet altijd mee eens is. Zo speelt de discussie over precarioheffing en andere belasting op leidingwater.
Website	Website Vitens

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij	82.700					
Eigen vermogen	489.000					
Vreemd vermogen	1.249.000					

Risico's Gezien het geringe belang van de gemeente Zevenaar hierin is het risico bijzonder klein. Met betrekking tot de dividenduitkering wordt de komende jaren rekening gehouden met een daling.

Programma o. Bestuur en ondersteuning

Ataro B.V.

Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Gemeente Zevenaar
Openbaar belang en doel	Ataro B.V. hanteert de volgende missie: Beleving daar doen we het voor! En doet dit door het zodanig professioneel exploiteren van sportaccommodaties, het stimuleren van sport en bewegen (actief en passief) dat alle inwoners van de gemeente Zevenaar het ervaren als prettig, plezierig, uitdagend en betaalbaar.
Bestuurlijk belang	College van B&W heeft invloed op directeur/bestuurder en daarnaast invloed via het bezit van de aandelen.
Aandeel in %	100
Ontwikkelingen	Per 1 januari 2016 is Ataro B.V. opgericht. Er zijn al diverse activiteiten overgedragen van de gemeente aan Ataro. Ataro is in 2017 in gesprek geweest met een aantal verenigingen van Rijnwaarden; onderhoud van sportvelden Rijnwaarden is aan Ataro overgedragen.
Website	Website Ataro

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente			1.749			
Resultaat partij	107					
Eigen vermogen	238					
Vreemd vermogen	4.042					

Risico's	Voor aanwijsbare risico's die Ataro op zich af ziet komen zijn bij Ataro voorzieningen getroffen.
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie

VGGM

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden werkt in opdracht van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Rijnwaarden, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Openbaar belang en doel	De VGGM behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van brandweer, regionale ambulancevoorziening en GGD voor de zestien gemeenten in de regio Gelderland-Midden.
Bestuurlijk belang	Visie en missie Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zet op efficiënte wijze haar middelen in voor een optimale waarborging van de kwaliteit van het leven, in casu de veiligheid en de gezondheid, van de inwoners van het verzorgingsgebied. Deelname Algemeen Bestuur door burgemeester.
Aandeel in %	6,43
Ontwikkelingen	Vanaf 1 april 2017 vallen de taken van het meldpunt Veilig Thuis onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van VGGM. De Omgevingswet wordt naar verwachting in 2021 ingevoerd en integreert ± 25 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Met de Omgevingswet wil de overheid het wettelijk systeem 'eenvoudig beter' maken. Dit heeft ook implicaties voor de adviserende en controlerende rol van de brandweer op het gebied van bouwen, milieu en ruimtelijke ordening.
Website	Website VGGM

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente	2.761		2.810			
Resultaat partij	3.400					
Eigen vermogen	7.983					
Vreemd vermogen	42.931					

Toelichting	De bijdrage van de gemeente aan VGGM bestaat uit een brandweerdeel en volksgezondheidsdeel.
-------------	---

Risico's	Weerstandsvermogen VGGM heeft het risico-management op orde. Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect" methode wordt jaarlijks een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij deze benadering wordt een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen en de eventueel aanwezige stille reserves). Eind 2016 is vastgesteld dat een weerstandsvermogen van VGGM van € 1.453.000 toereikend is.
----------	--

Programma	1. Veiligheid
-----------	---------------

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Gemeenten Doesburg, Zevenaar, Duiven en Westervoort
Openbaar belang en doel	Het Streekarchivariaat heeft als doel het beheren van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten en het bevorderen van publicaties over de streek.
Bestuurlijk belang	Deelname Algemeen Bestuur door burgemeester.
Aandeel in %	48
Ontwikkelingen	In 2018 wordt een nieuwe samenstelling van het bestuur verwacht.
Website	Website Streekarchivariaat

Financiële informatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente	114		120			
Resultaat partij						
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen	36					
Programma	o. Bestuur en ondersteuning					

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen

Juridische vorm	Overige verbonden partijen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeente Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Openbaar belang en doel	Orgaan voor de gemeenten in de regio Arnhem en Nijmegen voor overleg en afstemming op de beleidsterreinen economie, mobiliteit en wonen. Voor de stimulering van de economische ontwikkelingen van de regio is een triple helix samenwerking tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden opgericht in de vorm van de Stichting Economic Board.
Bestuurlijk belang	Het Bestuurlijk Overleg bestaat uit 19 leden; van iedere gemeente de burgermeester.
Aandeel in %	5,42
Ontwikkelingen	Het Bestuurlijk Overleg heeft besloten de inwonerbijdrage voor 2018 (ongewijzigd) op € 1,50 per inwoner vast te stellen.
Website	Website Regio AN

Financiële informatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente			66			
Resultaat partij	58					
Eigen vermogen	362					
Vreemd vermogen	131					
Toelichting	Bijdrage is € 1,50 per inwoner					
Risico's	Het samenwerkingsverband is opgericht voor afstemming en overleg tussen de deelnemende gemeenten. De risico's zijn beperkt.					
Programma	o. Bestuur en ondersteuning					

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeente Arnhem, Gemeente Doesburg, Gemeente Duiven, Gemeente Lingewaard, Gemeente Overbetuwe, Gemeente Renkum, Gemeente Rheden, Gemeente Rozendaal, Gemeente Westervoort, Gemeente Zevenaar, Provincie Gelderland
Openbaar belang en doel	Uitvoering van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor gemeenten uit de regio Arnhem. Ook is ODRA voor de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Bestuurlijk belang	De Liemerse gemeenten worden in het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder van de gemeente Duiven. Portefeuillehouder gemeente Rijnwaarden is lid van het Algemeen Bestuur.
Aandeel in %	3,60
Ontwikkelingen	De wet- en regelgeving is dynamisch. Het is van belang om tijdig in te spelen op veranderingen voor onszelf maar ook voor de partners. Deze veranderingen kunnen plaats vinden op gemeentelijk niveau (bijv. handhavingsbeleid of gemeentelijk Wabo-beleid), provinciaal niveau (bijv. provinciaal geurbeleid), nationaal niveau (bijv. Omgevingswet) of het Europese niveau (bijv. wijzigingen op het gebied van luchtkwaliteit).
Website	Website ODRA

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente	487	491	596			
Resultaat partij	60					
Eigen vermogen	855	562	562			
Vreemd vermogen	785	1.013	970			
Toelichting	De werkzaamheden van ODRA worden nu betaald door middel van de zogenaamde inputfinanciering. Hierbij brengen de deelnemers de financiële middelen in voor vergunningverlening en handhaving. In 2017 worden de werkprogramma's beschouwd als een begroting op basis van outputfinanciering. Er zal worden gerapporteerd op basis van input maar ook op basis van geleverde producten en daaraan verbonden kosten.					
Risico's	Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Dit bedraagt 1,57. Dit is ruim voldoende.					
Programma	8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening					

Reinigingsdienst de Liemers (R.D.L.)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Gemeenten Montferland en Zevenaar. Gemeente Rijnwaarden is geen deelnemer.
Openbaar belang en doel	Inzamelen van afvalstoffen als bedoeld in de Wet milieubeheer en de daaruit voortvloeiende verordeningen van de deelnemende gemeenten, voor zover deze taak door de deelnemende gemeenten aan de dienst wordt opgedragen en door het dagelijks bestuur van de R.D.L. wordt geaccepteerd.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit acht leden en het dagelijks bestuur uit twee leden. De leden zijn gelijkmatig verdeeld over de twee gemeenten.
Aandeel in %	43
Ontwikkelingen	In 2018 wordt het aanbiedstation in Lobith geëxploiteerd door RDL. Vanaf 2019 gaat RDL naar verwachting ook de afvalinzameling doen van de voormalige gemeente Rijnwaarden.

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente	1.520	1.565	1.560			
Resultaat partij	45					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen	1.159	1.790	1.790	1.790	1.790	1.790

Risico's De RDL heeft over 2016 een positief resultaat behaald. Risico's op dit moment zijn gering. De RDL heeft in de begroting geen post onvoorzien. Gezien het karakter van de GR (puur uitvoerend) zijn lasten redelijk nauwkeurig te ramen en zijn incidenten bijzonder zeldzaam. Eventuele tekorten wikkelt de RDL bij de jaarrekening af via de aangesloten gemeenten. De RDL heeft om deze reden geen algemene reserve en geen eigen vermogen.

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

Leisurelands (R.G.V. Holding B.V.)

Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	
Openbaar belang en doel	De kernactiviteit laat zich in het kort omschrijven als "het (laten) exploiteren van dagrecreatieve voorzieningen voor een breed publiek". Deze kernactiviteit kent twee hoofdgroepen: fietspaden en dagrecreatiegebieden (zoals Rhederlaag).
Bestuurlijk belang	Via stemrecht algemene leden vergadering
Aandeel in %	2,84
Ontwikkelingen	In 2016 is de aandeelhoudersovereenkomst verlengd met 5 jaar. Leisurelands heeft sterk de ambitie om in een concurrerende en snel veranderende markt een toonaangevende rol te spelen en verder uit te groeien tot een nog slagvaardiger en ambitieuzer recreatiebedrijf. Hierbij zijn een duurzame leefomgeving en maatschappelijke rendement belangrijke pijlers.
Website	Website Leisurelands

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij	1.275					
Eigen vermogen	56.279					
Vreemd vermogen	38.436					

Risico's Gezien het gering belang van de gemeente hierin is het risico bijzonder klein.

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Het betreft een samenwerking tussen de gemeenten Duiven, Westervoort Montferland en Zevenaar.

Openbaar belang en doel Op het gebied van huisvesting voortgezet onderwijs werken de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar samen in een Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs Liemers. Door deze samenwerking kunnen er in alle drie de gemeenten grote renovaties en nieuwbouw plaatsvinden, die de gemeenten zelfstandig moeilijk kunnen realiseren.

Bestuurlijk belang

Aandeel in % 45

Ontwikkelingen

Financiële informatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021

Bijdrage gemeente 1.096 1.031

Resultaat partij -120

Eigen vermogen 1.035

Vreemd vermogen -2

Risico's Investerings in onderwijsgebouwen worden in gezamenlijkheid gedaan. De toerekening naar gemeenten is gebaseerd op de te huisvesten leerlingen. Deze kan dus omgekeerd evenredig stijgen met de daling van het aantal leerlingen. Het risico wordt afgezwakt door in de toerekening door te rekenen met een prognose tot een termijn van 40 jaar en gebruik makend van een vereveningsreserve. Indien voormalige gebouwen als dekking worden gebruikt voor vervangende nieuwbouw of uitbreiding is het verkrijgen van de gewenste opbrengst marktafhankelijk en daarmee een risico. Calamiteiten daargelaten worden geen extra investeringen verwacht voor 2022.

Programma 4. Onderwijs

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)

Juridische vorm Gemeenschappelijke regelingen

Vestigingsplaats Arnhem

Partijen 19 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen

Openbaar belang en doel De DRAN is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is en dat het vervoer een optimale aansluiting heeft op het openbaar-vervoer-netwerk.

Bestuurlijk belang Deelname bestuur door portefeuillehouder

Aandeel in % 12

Ontwikkelingen Er is reeds geruime tijd discussie over de huidige systematiek van de verdeling van de kosten over de deelnemende gemeenten. In het kader daarvan is de financiële verdeelsleutel onlangs geëvalueerd. Dit heeft er toe geleid dat de jaarrekening 2016, de begroting 2017 en de ontwerp-begroting 2018 nog niet zijn vastgesteld. Momenteel vindt er een vertaling plaats van de evaluatie en herbeoordeling van de verdeelsleutel naar de jaarrekening 2016 en begroting 2017 ev. De instroom van nieuw vervoer waarvoor gemeenten nog definitief de keuze moeten maken is een belangrijke factor die invloed heeft op de omvang van de werkzaamheden van de vervoersorganisatie.

Website [Website DRAN](#)

Bedragen x € 1.000						
Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente	380	1.075	1.305	1.280	1.195	
Resultaat partij	-19					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen	5.930					
Toelichting	Afgerond op basis begroting 2016/2020					
Risico's	De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee. Zodoende moet er periodiek inzicht zijn in het volume van het aantal ritten en moeten de gevolgen van verwachte toenames van ritten tijdig worden gecommuniceerd met de klant (gemeente).					
Programma	6. Sociaal domein					

Volwasseneneducatie in de regio Arnhem

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	
Openbaar belang en doel	Behartiging van gemeenschappelijke belangen van deelnemende gemeenten op het gebied van volwasseneneducatie. Hierbij moet gedacht worden aan: - vaststelling van de hoofdlijnen van het beleid voor educatie en beroepsonderwijs, als bedoeld in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs; - het mede vormgeven van kwaliteitszorg en structuur in de volwasseneneducatie; - zorgen dat de volwasseneneducatie voldoende is afgestemd op het lokaal onderwijsbeleid.
Bestuurlijk belang	
Aandeel in %	11
Ontwikkelingen	Volwasseneneducatie is een onderdeel van de gemeenschappelijke regeling voor Onderwijswijszaken. De gemeente Zevenaar/Rijnwaarden krijgt geen gemeentelijk budget meer, de rijksvergoedingen zijn regionaal bij Arnhem belegd die in samenspraak met de regiogemeenten een evenwichtige invoering moeten vorm geven. Het is dus geen gemeenschappelijke regeling meer en er bestaat geen eigen vermogen.

Bedragen x € 1.000						
Financiële informatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Bijdrage gemeente		4	4	4	4	
Resultaat partij						
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						
Risico's	Geen, de taken van de gemeenschappelijke regeling zijn beperkt tot het afstemmen en coördineren van beleid en uitvoering van volwasseneneducatie. In kapitaal worden geen investeringen gedaan.					
Programma	4. Onderwijs					

GRONDBELEID

INLEIDING

Overeenkomstig artikel 9, lid 2 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient een paragraaf Grondbeleid deel uit te maken van de programmabegroting. Transparantie van het grondbeleid voor de raad is om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege het financiële belang en de risico's en in de tweede plaats vanwege de relatie met de doelstellingen zoals aangegeven in de programma's.

ONTWIKKELINGEN

Het herstel van de economie in het algemeen en de woningmarkt in het bijzonder heeft tot op heden een positieve invloed op de gemeentelijke grondexploitaties. De kavelafzet in Groot Holthuizen verloopt boven verwachting waardoor er ruimte is voor de ontwikkeling van het 3e buurtschap. Hieraan wordt in 2018 uitvoering gegeven. Ook lijkt er meer interesse te bestaan voor het project Middag Oost in Babberich. In 2018 zal het initiatief van een projectontwikkelaar, afhankelijk van de belangstelling, verder worden uitgewerkt. Verwacht wordt ook dat het project Bommersheufsestraat in Zevenaar tot uitvoering zal komen.

Om het hoofd te bieden aan de dreiging van de uitwerking van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) zijn in 2017 voor Businesspark 7Poort versnellingsmaatregelen genomen om hier een versnelde verkoop te stimuleren. Deze maatregelen krijgen in 2018 en 2019 een verdere uitwerking.

BELEIDSKADERS

Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid van de voormalige gemeente Zevenaar die in februari 2012 door de gemeenteraad is vastgesteld en in het grondexploitatieplan van de voormalige gemeente Rijnwaarden dat in 2013 is vastgesteld. In de nota's wordt uitwerking gegeven aan de manier waarop de grondpositie en het grondbeleid worden ingezet voor de ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast is een strategie opgesteld voor het beheer van strategisch grondbezit van Zevenaar (aankoop, exploitatie en uitgifte). Ook de relatie met het exploitatieplan in de nieuwe Wro, gericht op publiekrechtelijk kostenverhaal, is ingevuld.

Naast de nota's grondbeleid en strategie beheer van strategisch grondbezit is in beide gemeenten ook een nota grondprijzen vastgesteld. In Rijnwaarden is dit de grondprijznota 2013, vastgesteld in april 2013. De meest recente grondprijzbrief van de voormalige gemeente Zevenaar is in februari 2017 vastgesteld. In januari 2018 wordt een nieuwe grondprijzbrief door het college vastgesteld waarin de kaders voor de gehele nieuwe gemeente worden bepaald.

In het herindelingsontwerp, wat het basisdocument is van de gemeentelijke herindeling van Rijnwaarden en Zevenaar, is opgenomen dat het belangrijk is dat jong en oud goed kunnen wonen in de gemeente. Aandachtspunten in dit herindelingsontwerp zijn: (levensloopbestendig) woonbeleid, ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid.

RISICO'S

Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

Om de risico's in te dammen worden de volgende maatregelen getroffen:

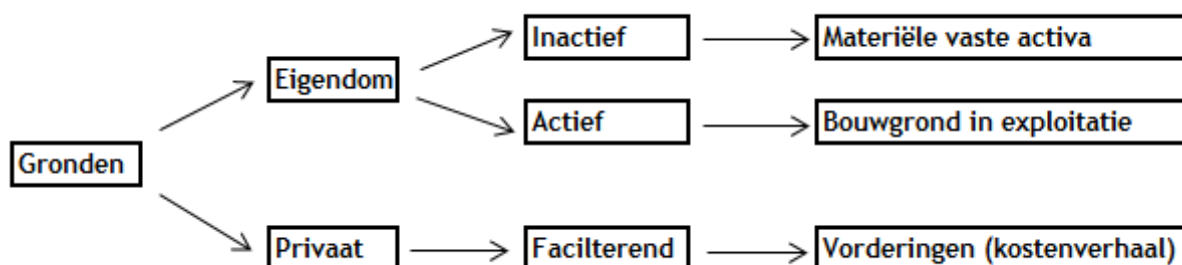
- a) Opstellen van reële exploitatieopzetten, waarbij ruimte wordt gecreëerd voor onvoorziene kosten, werken via aanbesteding in de markt worden uitgezet en marktconforme uitgifteprijzen worden gehanteerd;

- b) Vastgestelde exploitaties worden jaarlijks geactualiseerd. Op basis van de voortgang wordt het te verwachten resultaat ingeschat. Dit biedt dan tevens mogelijkheden om bij te sturen in het proces. Indien een grondexploitatie een begroot verlies kent, dan wordt daarvoor een verliesvoorziening getroffen. Dit is ook het geval indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt. Sinds 2008 is dit een verplichting op grond van het BBV;
- c) Ten aanzien van de grondexploitaties zijn in de Nota Grondbeleid richtlijnen opgenomen op het gebied van risicomanagement en weerstandsvermogen. Daarnaast wordt in de paragraaf weerstandsvermogen van deze begroting een volledig beeld gegeven ten aanzien van de gemeentebrede risico's en de weerstandscapaciteit.

BELEID

In 2016 en 2017 zijn de regels (BBV) voor het grondbeleid gewijzigd. Deze wijzigingen hebben tot doel de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten en (financiële)risico's te verminderen.

De vormen van grondbeleid worden hieronder schematisch weergegeven:

In hoofdlijnen gaat het om de volgende scheiding:

Type	Omschrijving
Inactieve grond	Grond in eigendom gemeente, maar geen transformatieproces.
Actief grondbeleid	De gemeente heeft de te ontwikkelen grond in eigen bezit (BIE).
Faciliterend grondbeleid	De bouwkavel is in het bezit van een private partij en wordt door die partij ontwikkeld. De gemeente treedt enkel c.q. vooral op als overheid, die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging nodig is (kostenverhaal)

Gemeentelijk grondbeleid

Het gemeentelijke grondbeleid van Zevenaar is vastgelegd in de Nota Grondbeleid die in februari 2012 door de gemeenteraad vastgesteld. In de nota wordt uitwerking gegeven aan de manier waarop de grondpositie en het grondbeleid worden ingezet voor de ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast is een strategie opgesteld voor het beheer van strategisch grondbezit van Zevenaar (aankoop, exploitatie en uitgifte). Ook de relatie met het exploitatieplan in de nieuwe Wro, gericht op publiekrechtelijk kostenverhaal, is ingevuld.

In de Nota Grondbeleid zijn, met betrekking tot het grondbeleid en het grondbeleidsinstrumentarium, onder meer de volgende beleidsregels vastgelegd:

- De gemeente gaat, waar nodig, voor toekomstige ontwikkelingen uit van facilitair grondbeleid, waarin samenwerking wordt gezocht met private partijen;

- Bij particuliere ontwikkelingen wordt de anterieure overeenkomst om tot kostenverhaal te komen als uitgangspunt genomen;
- De uitgifte van bouwgronden geschiedt tegen marktconforme prijzen.

Ten aanzien van verantwoording en risicomanagement is in de nota nadrukkelijk aandacht geschonken aan (niet limitatief):

- Hoe wordt omgegaan met waardering en resultaatbepaling;
- De hoogte van de in acht te nemen marktwaarde;
- Hoe wordt omgegaan met (financiële) risico's/voorzieningen en de relatie met de gemeentelijke weerstandscapaciteit;
- Op welke wijze de raad wordt geïnformeerd.

Herindelingsontwerp

In het herindelingsontwerp is opgenomen dat het belangrijk is dat jong en oud goed kunnen wonen in de gemeente. Ontwikkeling van een levensloopbestendig woonbeleid met hierin uitdrukkelijk aandacht voor de huisvesting van starters is een opgave. Afstemming tussen de type kernen en het woningaanbod staat hierbij centraal.

Ook is er aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit waarbij het uitnodigende buitengebied, een open rivierenlandschap en groen in de kernen kenmerkend zijn. Inbreiden heeft de voorkeur boven uitbreiden. Er wordt ingezet op behoud van de openheid van het landschap.

Een ander belangrijk element voor de ruimtelijke kwaliteit is duurzaamheid. De gemeente zet in op duurzame toepassingen, in al haar mogelijkheden.

Bij de uitvoering van de gemeentelijke grondexploitaties Geerlingshofstraat, Middag Oost & Zwanenwaay en Zevenaar Oost wordt rekening gehouden met bovengenoemde aandachtspunten. De ontwikkeling van (uitbreidingslocatie) Zevenaar Oost is strijdig met de bovengenoemde stelling "inbreiden heeft de voorkeur boven uitbreiden". Dit heeft echter te maken met de woningbouwopgave waaraan de gemeente Zevenaar sinds 2005 invulling aan geeft. Na enkele jaren van economische crisis maar een inmiddels herstelde woningmarkt is het nu (ook vanuit stedenbouwkundig perspectief) wenselijk om de woonwijk Groot Holthuizen af te ronden.

In het grondprijzenbeleid zijn aantrekkelijke kortingen opgenomen voor ontwikkelaars die het begrip duurzaamheid vertalen in hun woningontwikkeling.

BOUWGRONDEXPLOITATIE (WONINGBOUW EN BEDRIJVENTERREINEN)

Zevenaar Oost

Het bestemmingsplan Zevenaar Oost (Groot Holthuizen en 7Poort) is in uitvoering. De gemeenteraad wordt maandelijks geïnformeerd over de voortgang van het project als het gaat om de gerealiseerde verkopen. Buiten de jaarlijkse herziening van de grex ontvangt de raad drie maal per jaar een koersrapportage waarbij ook wordt ingegaan op de financiële stand van zaken en de voortgang daarvan binnen het desbetreffende kalenderjaar. De genoemde jaarlijkse herziening wordt in de Uitvoeringsrapportage grondexploitaties verwerkt.

Ten aanzien van de woningbouwontwikkeling op Groot Holthuizen wordt verslag gedaan in programma 8 van voorliggende begroting. Voor het Businesspark 7Poort wordt verwezen naar programma 3.

Middag Oost & Zwanenwaay

Na jaren van verminderde belangstelling lijkt nu de vraag naar vrije kavels op Middag Oost toe te nemen. Ook voor de projectmatige ontwikkeling zijn we in gesprek met een initiatiefnemer. In 2018 zullen zijn plannen concreter worden waardoor er aanbod wordt gecreëerd in een breed programma.

Centrumplan (Bommersheufsestraat)

Als gevolg van de beroepsprocedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Raad) heeft de ontwikkeling van deze locatie vertraging opgelopen. Op last van deze Raad is het plan op onderdelen door de gemeenteraad op 27 september 2017 aangepast en opnieuw in procedure gebracht. De wijzigingen in het bestemmingsplan zijn hierdoor (opnieuw) voor beroep vatbaar. Telefonisch is vernomen dat bij de Raad geen "nieuw" beroep is ingesteld. Dit betekent dat de Raad met inachtneming van het besluit van 27 september 2017 een einduitspraak doet over het bestemmingsplan.

Afhankelijk van de uitspraak van de Raad zal de initiatiefnemer naar verwachting begin 2018 een start maken met de verkoop en kan de locatie, afhankelijk van de belangstelling, in datzelfde jaar worden afgenomen.

REALISATIE

In onderstaande tabel worden de gerealiseerde en te realiseren grondverkoop weergegeven. Ten aanzien van de te realiseren grondverkoop 2018 tot en met 2021 dient te worden vermeld dat deze overeenkomstig de laatst vastgestelde uitgangspunten voor de herziening van de grondexploitaties zijn (per 01-01-2017).

Aantallen/m ² kavels wonen en bedrijven (realisatie en prognose)							
Naam complex	Jaren						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bedrijven (ha.)							
Zevenaar Oost - 7Poort en Landeweer	0,75	0,72	1,41	2,00	2,00	2,00	3,00
Zevenaar Oost - Spoorallee/FOZ	0,00	0,00	0,00	0,00	3,00	3,00	0,00
Mercurion	0,00	0,00	0,21	0,00	0,14	0,00	0,51
Totaal Bedrijven (ha.)	0,75	0,72	1,62	2,00	5,14	5,00	3,51
Wonen (aantallen kavels/woningen)							
Groot Holthuizen	37,00	55,00	79,00	30,00	30,00	30,00	30,00
Middag Oost & Zwanenwaay			1,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Geerlingshofstraat			4,00				
Oud Ooy	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Oranjelaan	7,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Centrumplan	0,00	0,00	0,00	9,00	0,00	0,00	0,00
Totaal Wonen (aantallen)	44,00	56,00	84,00	41,00	32,00	32,00	32,00

PROGNOSE TE VERWACHTEN RESULTATEN

In de voormalige gemeente Zevenaar zijn de geprognosticeerde resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties voor het laatst herzien per 1 januari 2017. Vervolgens zijn deze verwerkt in de Uitvoeringsrapportage grondexploitaties welke is vastgesteld in de raadsvergadering van 6 juli 2017. De financiële effecten zijn verwerkt in de jaarrekening 2016 welke in dezelfde raadsvergadering is vastgesteld.

De geprognosticeerde resultaten van de voormalige gemeente Rijnwaarden zijn voor het laatst herzien in het kader van de jaarrekening 2016.

Deze geprognosticeerde resultaten luiden als volgt:

Bedragen x € 1.000

**Prognose financiële resultaten actieve grondexploitatie
per 1 januari 2017**

Naam complex	Resultaat herziene GrEx NCW per 01-01- 2017
Zevenaar Oost - bedrijven	-158
Zevenaar Oost – wonen	-41.356
Totaal Zevenaar Oost	-41.514
Middag Oost & Zwanenwaay	-5.396
Geerlingshofstraat	54
Mercurion	694
Oud Ooy	-82
Oranjelaan	0
Centrumplan	-466
Totaal Overige complexen	-5.196
Totaal complexen	-46.710

WINST- EN VERLIESNEMING

Ten aanzien van winst- en verliesneming is hierover het volgende in de Nota Grondbeleid 2012 opgenomen:

1. Verliezen worden genomen als die bekend zijn (voorzichtigheidsbeginsel), daartoe wordt een voorziening getroffen ten laste van de algemene reserve (risicoreserve).
2. Winsten worden genomen wanneer die gerealiseerd zijn (realisatiebeginsel).
3. Winst en verlies wordt genomen op basis van contante waarde.
4. Winst en verlies komen via de exploitatie ten laste van en ten goede aan de reserve grondexploitatie. In de praktijk (zie ook onder 1) is dit nu de algemene reserve.
5. Als de geraamde kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd mag winst worden genomen binnen een (deel) grondexploitatie.
6. Tussentijdse winstneming vindt dan slechts plaats als er voldoende zekerheid is voor winst nemen.
7. Winstneming vindt plaats bij de jaarrekening of programma uitvoeringsrapportage (pur). De laatste is inmiddels vervangen door de Voortgangsrapportage.

In 2018 wordt naar verwachting de exploitatie Geerlingshofstraat in Lobith afgesloten met een verwachte winst van € 54.000.

Van de overige complexen wordt geen winstneming in 2018 verwacht. Eventuele correcties op de verliesvoorziening vinden plaats in de jaarrekening, aan de hand van de herziening van de grondexploitatie.

RESERVES, VOORZIENINGEN EN RISICO'S

Eventuele winsten uit de grondexploitatie worden toegevoegd aan de algemene reserve, een en ander zoals bepaald in de Nota Grondbeleid 2012.

Voor verlieslatende complexen wordt een verliesvoorziening getroffen, zoals voorgeschreven in het BBV.

De stand van de verliesvoorziening grondexploitatie bedraagt volgens de jaarrekening 2016 van de voormalige gemeente Zevenaar € 48.059.000. In de voormalige gemeente Rijnwaarden was geen sprake van verlieslatende exploitatie waardoor ook geen verliesvoorziening noodzakelijk was.

Ten behoeve van de voorliggende begroting heeft een actualisatie van de risico's plaatsgevonden. Het risicoprofiel van de grondexploitaties kent de volgende ontwikkeling:

Bedragen x € 1.000

Risicoprofiel actieve grondexploitaties 01-01-2017 en 01-11-2017				
Naam complex	Risicoprofiel per 01-01-2017	Risicoprofiel per 01-11-2017	Verschil jan. 2017 - nov. 2017	Afwijking in%
Zevenaar Oost - bedrijven	15.220	15.259	-39	-0,3%
Zevenaar Oost – wonen	1.577	1.468	109	6,9%
Totaal Zevenaar Oost	16.797	16.727	70	0,4%
Middag Oost & Zwanenwaay	157	157	0	0,0%
Geerlingshofstraat Lobith	11	11	0	0,0%
Rijnark Lobith	36	36	0	0,0%
Uuleveld Pannerden	11	11	0	0,0%
Centrumplan Zevenaar	195	195	0	0,0%
Totaal Overige complexen	410	410	0	0,0%
Totaal Risico's	17.207	17.137	70	0,4%

We zien een verbetering van het risicoprofiel van € 70.000 waarvoor de volgende oorzaken zijn aan te wijzen:

1. Zevenaar Oost – Bedrijven:
Ingevolge het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) dienen in de regio afspraken te worden gemaakt over een reductie van de hoeveelheid uitgeefbaar bedrijventerreinen. Het risico van het mogelijk onverkoopbaar worden van een deel van het Businesspark 7Poort is geactualiseerd en dit heeft een marginale verhoging van het risico tot gevolg.
2. Zevenaar Oost – Wonen:
Voor het hogere segment van het woningbouwprogramma en voor de bestaande woningen in het plangebied was een risico opgenomen voor mogelijk noodzakelijke prijsaanpassingen. Nu de woningen inmiddels zijn verkocht en er voor het duurdere programma inmiddels (gedeeltelijk) afspraken met ontwikkelaars zijn gemaakt, kan dit risico worden beperkt.

In de Paragraaf Weerstandsvormen wordt nader ingegaan op de grootste risico's en de verhouding van de grondexploitatie-risico's in relatie tot het gemeentebrede risicoprofiel.

VENNOOTSCHAPSBELASTING

In Nederland zijn overheidsondernemingen vanaf 1 januari 2016 in principe belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb). Uit een inventarisatie van de activiteiten op het gebied van de grondexploitatie blijkt dat wij voor de grondexploitaties niet Vpb-plichtig zijn. De conclusie moet nog definitief met de Belastingdienst worden afgestemd en leiden tot een vaststellingsovereenkomst.

FINANCIEN

ALGEMEEN

INLEIDING

In het onderdeel Financiën van de meerjarenbegroting wordt aandacht besteed aan een aantal op basis van het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) verplicht voorgeschreven overzichten en toelichtingen.

In dit algemene gedeelte wordt ingegaan op de gronden waarop de ramingen in deze begroting zijn gebaseerd en de motivering daarvan. Daarbij komen tevens de belangrijkste ontwikkelingen ten opzichte van de afzonderlijke begrotingen van de oude gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden over 2017 aan de orde.

Daarna wordt in afzonderlijke onderdelen ingegaan op het financieel meerjarenbeeld van de nieuwe gemeente met een analyse van de verschillen ten opzichte van het Financieel Startdocument. Vervolgens wordt een overzicht gegeven van de baten en lasten en de saldi op de afzonderlijke taakvelden en programma's binnen de begroting, wat leidt tot het totaalresultaat van deze meerjarenbegroting. Aan het eind van het onderdeel Financiën zijn nog de volgende overzichten opgenomen.

- Overzicht van incidentele baten en lasten.
- Geprognosticeerde balans.
- EMU-saldo.
- Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

KADERS EN UITGANGSPUNTEN

Hieronder zijn de kaders en uitgangspunten opgenomen die zijn gehanteerd bij het opstellen van deze begroting. Het opnemen van deze uitgangspunten in de begroting is verplicht voorgeschreven.

Financieel Startdocument

Op 31 oktober 2017 heeft de Stuurgroep het Financieel Startdocument (FSD) vastgesteld. Dit document gaf inzicht in de financiële startpositie van de nieuwe gemeente Zevenaar. Voor de opstelling van de hierin opgenomen ramingscijfers is gebruik gemaakt van de volgende basiselementen:

- de primitieve meerjarenbegrotingen 2017 -2020 van de oude gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden.
- tussentijdse door de raden vastgestelde aanpassingen van deze begrotingen, onder andere ter voorbereiding op de samenvoeging van de gemeenten
- autonome ontwikkelingen die moeten worden doorgevoerd onafhankelijk van expliciete besluitvorming door de gemeenteraad, zoals algemene prijs- en loonbijstellingen.
- verplichte wijzigingen in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

De nu voorliggende begroting is gebaseerd op het vastgestelde Financieel Startdocument. Verschillen tussen deze begroting en het FSD worden in het onderdeel 'Financieel meerjarenbeeld' geanalyseerd.

Trendmatige aanpassing

Zoals gebruikelijk wordt voor een nieuwe begroting een percentage voor de trendmatige aanpassingen van ramingen bepaald. Hiermee worden de ramingen van beïnvloedbare uitgaven en de tarieven voor de gemeentelijke belastingen en rechten aangepast. Het bepalen van dit percentage gebeurde in de 'oude' gemeente Zevenaar jaarlijks op basis van de verwachting van het Centraal Planbureau (C.P.B.) ten aanzien van het prijsindexcijfer voor de netto materiële overheidsconsumptie. In deze eerste begroting van de nieuwe gemeente Zevenaar is deze methode voortgezet. Het C.P.B. raamt de betreffende prijsmutatie voor het jaar 2018 op 1,4%. Hierdoor wordt dit percentage in de Meerjarenprogrammabegroting 2018 - 2021 gehanteerd als trendmatige aanpassing. Daarmee blijft de gemeentelijke begroting in de pas met de te verwachten inflatie.

Ontwikkelingen op het gebied van rente en afschrijvingen

Gemeenten mogen op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) twee typen rente toepassen in hun begroting. Dit betreft rente over vreemd vermogen (daadwerkelijk betaalde rente) en rente over het eigen vermogen, de zogenaamde bespaarde rente. De Commissie BBV heeft echter een notitie opgesteld waarin de aanbeveling wordt gedaan om in het kader van transparantie en vergelijkbaarheid de bespaarde rente niet meer toe te passen.

De gemeente Rijnwaarden had in haar laatste meerjarenbegroting geen bespaarde rente meer opgenomen. De gemeente Zevenaar nog wel. Op grond van transparantie en eenvoud is ervoor gekozen om in de voorliggende begroting geen rente over het eigen vermogen meer te berekenen. Overigens wordt in bepaalde gevallen, bijvoorbeeld bij het bepalen van de kostendekkendheid van de gemeentelijk heffingen, nog wel rekening gehouden met bespaarde rente.

In de 'oude' gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar werd verschillend omgegaan met het ramen van vervangingsinvesteringen en met de vrijgevallen kapitaallasten van volledig afgeschreven activa. In Rijnwaarden werden noodzakelijk geachte vervangingsinvesteringen meteen in de aan de raad voorgelegde begroting opgenomen en werden de vrijgevallen kapitaallasten in het meerjarenbeeld gereserveerd voor toekomstige investeringen. In Zevenaar werden vervangingsinvesteringen afzonderlijk aan de raad voorgelegd en werden vrijgevallen kapitaallasten niet meer in de begroting meegeteld.

Om een goed inzicht te houden in de toekomstige lasten van investeringen zijn vanaf deze begroting de financiële gevolgen van vervangingsinvesteringen, waarvan de lasten logischerwijs terug zullen komen, opgenomen. Tevens worden de vrijgevallen kapitaallasten in de voorliggende begroting gereserveerd. Hiermee wordt bereikt dat het inzicht in de werkelijke ruimte in de begroting wordt verbeterd.

FINANCIEEL MEERJARENBEELD

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Oorspronkelijke begroting 2018			114.904	105.809	104.342	104.342
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			931	1.305	1.416	1.366
2. Autonome ontwikkelingen			-9.822	6.660	6.508	1.052
<i>Intensivering bestaand beleid</i>						
Uitbreiding griffie met 0,4 fte			31	31	31	31
Totaal mutaties primitieve begroting			-8.860	7.996	7.955	2.449
Totaal Lasten			106.044	113.806	112.296	106.791
Baten						
Oorspronkelijke begroting 2018			116.563	107.638	106.562	106.562
Mutaties primitieve begroting						
<i>Autonome ontwikkelingen</i>						
1. Financieel startdocument FSD 2018			2.351	2.632	2.628	2.623
2. Autonome ontwikkelingen			-9.255	6.249	6.193	805
Totaal mutaties primitieve begroting			-6.904	8.881	8.821	3.428
Totaal Baten			109.659	116.518	115.383	109.990
Saldo voor bestemming			3.615	2.745	3.087	3.199
Mutaties reserves						
Onttrekkingen			169	395	394	394
Toevoegingen			-1.805	-1.610	-1.610	-1.610
Saldo mutaties			-1.636	-1.215	-1.216	-1.216
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			1.979	1.530	1.871	1.983

OVERZICHT BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Bestuur en ondersteuning			21.840	22.174	21.803	21.873
Veiligheid			2.861	2.861	2.861	2.861
Verkeer, vervoer en waterstaat			4.378	4.414	4.390	4.383
Economie			4.151	11.160	11.250	4.507
Onderwijs			5.316	5.398	5.387	5.354
Sport, cultuur en recreatie			6.889	6.899	6.886	6.926
Sociaal domein			47.420	47.215	46.657	46.472
Volksgesondheid en duurzaamheid			8.892	9.134	9.171	9.161
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			4.298	4.552	3.891	5.253
Totaal Lasten			106.045	113.807	112.296	106.790
Baten						
Bestuur en ondersteuning			81.074	81.191	81.028	80.991
Veiligheid			72	72	72	72
Verkeer, vervoer en waterstaat			52	52	52	52
Economie			3.150	10.044	10.139	3.420
Onderwijs			251	251	251	251
Sport, cultuur en recreatie			1.103	1.096	1.038	1.038
Sociaal domein			12.874	12.473	12.068	12.068
Volksgesondheid en duurzaamheid			7.931	7.967	7.992	7.992
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			3.151	3.405	2.743	4.106
Totaal Baten			109.658	116.551	115.383	109.990
Saldo						
Bestuur en ondersteuning			59.235	59.017	59.225	59.117
Veiligheid			-2.789	-2.789	-2.789	-2.789
Verkeer, vervoer en waterstaat			-4.326	-4.362	-4.338	-4.331
Economie			-1.000	-1.116	-1.111	-1.087
Onderwijs			-5.065	-5.146	-5.135	-5.103
Sport, cultuur en recreatie			-5.786	-5.803	-5.849	-5.888
Sociaal domein			-34.546	-34.742	-34.589	-34.404
Volksgesondheid en duurzaamheid			-962	-1.167	-1.180	-1.169
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			-1.147	-1.147	-1.148	-1.148
Totaal Saldo voor bestemming			3.614	2.745	3.086	3.198
Mutaties reserves						
Onttrekkingen			169	395	394	394
Toevoegingen			-1.805	-1.610	-1.610	-1.610
Saldo mutaties			-1.636	-1.215	-1.216	-1.216
Saldo primitieve begroting 2018 na bestemming			1.979	1.530	1.871	1.983

Verschillenanalyse Financieel Startdocument - Meerjarenbegroting

De werkgroep financiën heeft de gevolgen van de herindeling op de begroting inzichtelijk gemaakt in het financiële startdocument (FSD). Dit document is met enkele aanpassingen door de raadsgroep en stuurgroep vastgesteld op 31 oktober 2017. De ontwikkelingen en financiële gevolgen die verwerkt zijn in het FSD zijn daarin toegelicht. Hierbij is aangegeven dat dit niet het eindsaldo zou zijn van de primaire begroting.

In onderstaand overzicht zijn de saldi van de begroting ten opzichte van het FSD weergegeven:

Bedragen x € 1.000				
	2018	2019	2020	2021
Positief resultaat Financieel Startdocument	1.580	1.744	1.989	2.032
Positief resultaat Meerjarenbegroting 2018-2021	1.979	1.530	1.870	1.982
Verschil FSD - MJB 2018-2021	399	-214	-119	-50

Naar aanleiding van het FSD en de verplichtingen uit het Besluit Begroting en Verantwoording hebben enkele aanvullende analyses op basis van de laatste actuele inzichten in investeringen plaatsgevonden. Daarnaast is er nog een besluit genomen om een post toe te voegen aan de begroting. Onderstaand zijn de grootste verschillen en hun oorzaak opgenomen.

Actualisatie activa

Na het opstellen van het FSD zijn de standen van alle activa bijgewerkt. Hieruit volgen nog enkele aanpassingen als gevolg van gelijkstelling afschrijvingstermijn, verschuiving investeringsmoment en bijstelling financieringsbehoefte. De bijstellingen hebben een effect op de rente- en afschrijvingslasten in de begroting en leiden per saldo tot het volgende effect:

Bedragen x € 1.000				
	2018	2019	2020	2021
Actualisatie activa	398	-60	22	166

Vervangingsinvesteringen

De gevolgen van het opnemen (reserveren) van de afschrijvingslasten van de vervangingsinvesteringen hebben het volgende effect op de meerjarenbegroting:

Bedragen x € 1.000				
	2018	2019	2020	2021
Reservering vrijval kapitaallasten		-168	-180	-236

Lasten participatiebudget

Ten opzichte van het FSD heeft er nog een bijstelling plaatsgevonden van de lasten van het participatiebudget. In het FSD is de integratieuitkering voor het onderdeel participatie verlaagd. De verlaging van de lasten is meegenomen in de begroting.

Bedragen x € 1.000				
	2018	2019	2020	2021
Lasten participatiebudget	32	45	70	51

Uitbreiding griffie

Op basis van besluitvorming van de raadsgroep en stuurgroep (31 oktober 2017) is de formatie van de griffie verhoogd met 0,4 fte. Hiermee komt de formatie op de gewenste 2,7 fte.

Het financiële gevolg van deze aanpassing is:

Bedragen x € 1.000				
	2018	2019	2020	2021
Uitbreiding griffie	-31	-31	-31	-31

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, VENNOOTSCHAPSBELASTING EN ONVOORZIEN

Bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Algemene uitkering			40.517	40.848	40.750	40.668
Belasting op eigendom en gebruik bedrijven			3.841	3.860	3.876	3.876
Belasting op eigendom woningen			6.132	6.218	6.239	6.239
Hondenbelasting			304	305	305	305
Precariobelasting			2.208	2.208	2.208	2.208
Uitkering sociaal domein			21.258	20.914	20.866	20.943
Totaal algemene dekkingsmiddelen			74.260	74.353	74.244	74.239

VENNOOTSCHAPSBELASTING

In Nederland zijn overheidsondernemingen in principe belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb). Activiteiten of clusters van activiteiten zijn te kwalificeren als Vpb-plichtig als sprake is van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid, van deelname aan het economisch verkeer en van een winstoogmerk of van structurele overschotten.

Uit een inventarisatie van de activiteiten binnen de reguliere exploitatie blijken in onze gemeente geen Vpb-plichtige (clusters van) activiteiten aanwezig te zijn. Ook de activiteiten op het gebied van de grondexploitatie zijn niet Vpb-plichtig. Aan de voorwaarde van winstoogmerk of structurele overschotten wordt namelijk niet voldaan.

Derhalve luidt de conclusie dat de gemeente Zevenaar niet belastingplichtig is voor de Vennootschapsbelasting. Er is dan ook geen bedrag hiervoor in de begroting opgenomen.

ONVOORZIEN

Op taakveld 0.8 Overige baten en lasten van programma 0 Bestuur en ondersteuning is een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen voor het opvangen van in de loop van het begrotingsjaar noodzakelijke nieuwe uitgaven of de onvermijdelijke verhoging van bestaande posten. Voor 2018 en volgende jaren is een raming van € 126.000 beschikbaar.

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Incidentele lasten					
Coll van burgemeester en wethouders	Wachtgeld voormalige wethouders Zevenaar	74			
Gemeentehuis	Afwikkeling verkoop gemeentehuis Rijnwaarden		65		
Verkiezingen, referenda	In 2019 zijn er 3 verkiezingen (Provinciale Staten en Waterschappen en Europees parlement)		119		
Integraal veiligheidsbeleid	Uitvoeren Veiligheidsmonitor	9			
Huisvesting primair onderwijs	Onderhoud leegstaande onderwijslocaties	50			
Totaal Incidentele lasten		133	184		
Incidentele baten					
Afdeling Ruimtelijke ontwikkeling	Provinciale subsidie JOGG 2018	3			
Economische zaken	Zandwinning carvium	62			
Sportbedrijf	Dienstverleningsovereenkomst Technische dienst Gemeente-Ataro BV	54	54		
Kinderopvang	Opbrengst verhuur Rijnwaarden	24	24		
Totaal Incidentele baten		143	78		
Totaal Incidentele lasten en baten		10	-106		

OVERZICHT BEOOGDE STRUCTURELE MUTATIES RESERVES

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves beschouwen we in principe als incidenteel. Behalve als het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten.

In het overzicht hieronder zijn de structurele toevoegingen en onttrekking aan de reserves opgenomen, zoals voorgeschreven in artikel 19, onder d. van het BBV.

Structurele toevoegingen reserves

Bedragen x € 1.000				
Reserves	2018	2019	2020	2021
Algemene Reserve - vrij beschikbare deel	1.243	1.248	1.248	1.248
Bestemmingsreserve wegen	358	358	358	358
Kapitaallastenreserves	3	3	3	3
Totaal stortingen reserves	1.605	1.610	1.610	1.610

De structurele storting in de algemene reserve - vrij beschikbare deel heeft betrekking op de precario-opbrengsten die structureel in de algemene reserve worden gestort. De voormalige gemeente Rijnwaarden heeft een bestemmingsreserve wegen omdat er geen actueel onderhoudsplan is. Na harmonisatie van het wegenbeleidsplan zullen de bestemmingsreserve wegen (Rijnwaarden) en onderhoudsvoorziening wegen (Zevenaar) worden samengevoegd.

Structurele onttrekkingen reserves

Bedragen x € 1.000				
Reserves	2018	2019	2020	2021
Frictiekosten bezuinigingen 2011-2014 (Vernieuwingskosten)	100	100	100	100
Kapitaallastenreserves	63	289	292	292
Totaal onttrekkingen reserves	163	389	392	392

Jaarlijks is een onttrekking van € 100.000 begroot uit de reserve Vernieuwingskosten ten behoeve van de begrote frictiekosten voortkomend uit de bezuinigingen 2011-2014 (Zevenaar).

De structurele onttrekkingen hebben daarnaast betrekking op kapitaallastenreserves. Met ingang van 2017 dienen investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd te worden. De dekking van de afschrijving vanuit de (kapitaallasten)reserves wordt jaarlijks ten gunste van de exploitatie gebracht.

UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is een geprognosticeerde balans vanuit het BBV voorgeschreven. De balans moet aansluiten bij de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. De geprognosticeerde balans moet tenminste de posten bevatten die nodig zijn om het EMU-saldo er eenduidig uit af te kunnen leiden. Het EMU-saldo kan worden afgeleid van het saldo van de mutaties in de vorderingen en in de schulden.

		Bedragen x € 1.000			
Activa		2018	2019	2020	2021
Materiële vaste activa		106.327	118.130	113.198	108.941
Fin. Vaste activa	Kapitaal	35	35	35	35
	Leningen	16.132	15.713	15.311	15.311
	Personeel	16.023	15.976	15.927	15.927
	Activa derden	216	200	185	171
Vorraden	BIE	91.573	80.474	75.474	74.480
	-/- Verliesvoorziening	-49.326	-50.301	-51.295	-52.309
Uitzettingen < 1jr		12.178	12.178	12.178	12.178
Liquide middelen		1.432	1.432	1.432	1.432
Overlopende activa		5.733	5.733	5.733	5.733
Totaal activa		200.323	199.570	188.178	181.899
Passiva		2018	2019	2020	2021
Eigen vermogen	Algemene reserve	16.100	17.343	18.591	19.839
	Best. reserves	23.905	24.298	24.232	24.200
	Resultaat	1.978	1.531	1.870	1.982
Voorzieningen		9.728	8.798	8.824	8.546
Vaste schulden		128.011	122.698	107.362	102.300
Vlottende schulden		11.298	11.298	11.298	11.298
Overlopende passiva		9.303	13.604	16.001	13.734
Totaal passiva		200.323	199.570	188.178	181.899

Reserves

In onderstaand overzicht geven we het verwachte verloop van de reserves voor het begrotingsjaar 2018 weer. In de bijlagen is een gespecificeerd overzicht van de reserves opgenomen. In dit overzicht zijn de reserves nog gespecificeerd per gemeente voor herindeling opgenomen. Na het opstellen van de jaarrekening 2017 zal een herschikking van de reserves plaats vinden waarbij voorstellen worden gedaan tot samenvoeging continuering of opheffing van de bestaande reserves.

Bedragen x € 1.000				
Reserves	Stand 1-1-2018	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2018
Algemene reserve	16.100	1.243	-	17.343
Bestemmingsreserves	23.905	562	169	24.298
Totaal reserves	40.005	1.805	169	41.640

Voorzieningen

In onderstaand overzicht geven we het verwachte verloop van de voorzieningen voor het begrotingsjaar 2018 weer. In de bijlagen is een gespecificeerd overzicht van de voorzieningen opgenomen. In dit overzicht zijn de voorzieningen nog gespecificeerd per gemeente voor herindeling opgenomen. Na het opstellen van de jaarrekening 2017 zal een herschikking van de voorzieningen plaats vinden waarbij voorstellen worden gedaan tot samenvoeging continuering of opheffing van de bestaande voorzieningen.

Bedragen x € 1.000				
Voorzieningen	Stand 1-1-2018	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2018
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	1.828	71	190	1.709
Egalisatievoorzieningen	2.317	1.384	2.096	1.604
Voorzieningen van derden verkregen middelen met specifieke besteding	5.583	797	895	5.485
Totaal Voorzieningen	9.728	2.251	3.181	8.798

Investerings

De voormalige gemeenten gingen in hun begrotingen anders om met de verwerking van vervangingsinvesteringen. In Rijnwaarden werden de (afschrijvings)lasten beschikbaar gehouden en in Zevenaar vielen deze vrij. In Zevenaar werden de afschrijvingslasten (weer) opgenomen na een besluit van de gemeenteraad. Om schommelingen in het begrotingssaldo te voorkomen is er in deze begroting voor gekozen om de lasten van vervangingsinvesteringen (reeds aanwezige activa en geplande vervanging) op te nemen. Jaarlijks moet beoordeeld worden of geplande vervanging daadwerkelijk gerealiseerd zal gaan worden. Op basis van deze informatie zal jaarlijks bepaald moeten worden of het gereserveerde bedrag toereikend of te hoog is.

In onderstaand overzicht zijn per jaarschijf de vervangingsinvesteringen voor de nieuwe gemeente opgenomen die verwerkt zijn in de cijfers van deze meerjarenbegroting. In de bijlage Meerjareninvesteringsplan is een overzicht opgenomen van de verwachte investeringen in de komende jaren waarvoor bij de Kadernota of via een afzonderlijk raadsvoorstel de middelen worden aangevraagd. Deze investeringen zijn dus nog niet financieel vertaald in deze meerjarenbegroting.

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving investering	2018			
	Investerings- bedrag	Wijze van dekking	Afschrij- ving*	Rente
Vervangingsinvesteringen gemeentewerf	658	exploitatie	66	14
Vervanging en flexibilisering ICT-werkplekken	450	exploitatie	90	7
Begraafplaats Lobith	74	exploitatie	2	1
Brandveiligheidsvoorzieningen	154	exploitatie	10	2
Totaal investeringen	1.336		168	24

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	2019			
	Investerings bedrag	Wijze van dekking	Afschrijving*	Rente
Vervangingsinvesteringen gemeentewerf	277	exploitatie	78	24
Vervanging en flexibilisering ICT-werkplekken	-	exploitatie	90	7
Begraafplaats Lobith	-	exploitatie	2	1
Brandveiligheidsvoorzieningen	-	exploitatie	10	2
Totaal investeringen	277		180	34

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	2020			
	Investerings bedrag	Wijze van dekking	Afschrijving*	Rente
Vervangingsinvesteringen gemeentewerf	572	exploitatie	134	23
Vervanging en flexibilisering ICT-werkplekken	-	exploitatie	90	7
Begraafplaats Lobith	-	exploitatie	2	1
Brandveiligheidsvoorzieningen	-	exploitatie	10	2
Totaal investeringen	572		236	33

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	2021			
	Investerings bedrag	Wijze van dekking	Afschrijving*	Rente
Vervangingsinvesteringen gemeentewerf	114	exploitatie	145	21
Vervanging en flexibilisering ICT-werkplekken	-	exploitatie	90	7
Begraafplaats Lobith	-	exploitatie	2	1
Brandveiligheidsvoorzieningen	-	exploitatie	10	2
Totaal investeringen	114		247	31

* De afschrijving komt in het jaar na gereedkomen van de investering ten laste van de exploitatie.

Vervangingsinvesteringen gemeentewerf

De vervangingsinvesteringen gemeentewerf bestaan uit de vervangingen van materieel en voertuigen voor de nieuwe gemeente Zevenaar.

Vervanging en flexibilisering ICT-werkplekken

In 2018 staat de vervanging en flexibilisering van ICT-werkplekken (vast en mobiel) op de planning.

Begraafplaats Lobith

Dit is een investering in de urnentuin van de gemeentelijke begraafplaats in Lobith.

Brandveiligheidsvoorzieningen

Dit zijn investeringen in brandveiligheidsvoorzieningen binnen openbare gebouwen in de voormalige gemeente Rijnwaarden.

EMU SALDO

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst

Berekening EMU-saldo
 Gemeente Zevenaar (60299)

Omschrijving	2017 X € 1000 Volgens realisatie tot en met sept. 2017, aangevuld met raming resterende periode	2018 X € 1000 Volgens begroting 2018	2019 X € 1000 Volgens meerjarenraming in begroting 2018
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.942	-1.636	-1.183
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.465	4.883	5.348
3 Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	1.395	3.248	3.558
4 Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	7.853	5.344	10.688
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, geen betrekking hebbende op bouwgrondexploitatie en niet verantwoord op de exploitatie	5.331	1.195	2.391
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d., alleen transacties met derden niet op de exploitatie verantwoord	4.918	7.373	6.995
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover niet al op de exploitatie	8.339	5.327	13.562
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze met derden betreffen	3.544	3.181	2.515
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht			
11 Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de			
Berekend EMU-saldo	7.157	-2.881	3.478

ARBEIDSKOSTEN GERELATEERDE VERPLICHTINGEN

In de begroting zijn ramingen opgenomen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Op grond van de voorschriften mag hiervoor geen voorziening getroffen worden, maar dient hierover wel afzonderlijk informatie in de begroting te worden opgenomen. Onder de hier bedoelde verplichtingen worden de aanspraken verstaan op toekomstige uitkeringen door het huidige dan wel het voormalige personeel. In onze gemeente gaat het om de volgende posten:

- wachtgeldten gewezen bestuurders
- pensioenen wethouders
- opgebouwde vakantierechten

Opgebouwde vakantierechten

Per 1 januari 2017 heeft iedere medewerker de beschikking over het Individueel KeuzeBudget (IKB). Het IKB is een budget in geld dat elke medewerker maandelijks kan inzetten voor door hem gekozen doelen. De jaarlijkse vakantietoelage maakt hiervan onderdeel uit. Met het IKB krijgen medewerkers meer keuzevrijheid over de inhoud van hun arbeidsvoorwaardenpakket. De opbouw van het IKB vindt maandelijks plaats van januari tot en met december van een kalenderjaar en wordt uiterlijk in december uitbetaald. De kosten van het IKB zijn daardoor jaarlijks van ongeveer gelijke omvang en zijn in de begroting opgenomen.

Wachtgeldverplichtingen wethouders

Bestuurders hebben geen garantie dat zij na vier jaar hun zetel kunnen behouden. Hierdoor bestaat de mogelijkheid van wachtgeldverplichtingen. In de oude gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden werd verschillend met de wachtgeldverplichtingen omgegaan. In Zevenaar werden de verplichtingen in de begroting opgenomen op het moment dat tot werkelijke uitbetaling moest worden overgegaan. In Rijnwaarden werd in het jaar van ontstaan van de wachtgeldverplichting een voorziening gevormd voor de hele looptijd van de verplichting. In de paragraaf weerstandsvermogen van deze begroting is bij de risico's rekening gehouden met mogelijke wachtgeldverplichtingen en is daarvoor dus weerstandscapaciteit beschikbaar in de algemene reserve.

Pensioenen wethouders

In ongeveer twintig gevallen wordt een pensioenuitkering betaald aan (nabestaanden van) gewezen wethouders. Deze lasten zijn in de begroting opgenomen. Daarnaast bouwen de huidige wethouders pensioenrechten op. Hiervoor wordt een voorziening gevormd. In de begroting wordt in verband met de toename van de rechten jaarlijks rekening gehouden met een toevoeging aan deze voorziening.

BIJLAGEN

BELEIDSINDICATOREN

Naam	Jaar meting	Landelijk	Zevenaar	Begroting 2018
Bestuur en ondersteuning				
Apparaatskosten (in € per inwoner)	2018		468,00	468,00
Externe inhuur (kosten in % totale loonsom en inhuur externen)	2018		7,14	7,14
Overhead (in % van totale lasten)	2018		11,37	11,37
Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)	2018		5,36	5,36
Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)	2018		6,76	6,76
Economie				
Funciemenging (%)	2016	52,10	48,30	48,50
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)	2016	134,00	123,00	125,00
Bruto Gemeentelijk Product (verhouding verwacht en gemeten product)	2013	100,00	100,30	100,00
Onderwijs				
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (%) deelnemers aan VO en MBO)	2014	2,00	2,15	2,10
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2016	2,01	0,80	0,80
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2016	26,88	22,90	22,50
Sociaal domein				
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	2016	41,30	32,90	32,50
Jongeren met jeugdreclassering (% kinderen 12 tot 23 jaar)	2017	0,40	0,40	0,42
Achterstandsleerlingen (% 4 t/m 12 jarigen)	0	0,00	0,00	
Banen (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)	2016	744,00	690,00	700,00
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2016	1,20	1,11	1,10
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2017	8,80	9,77	9,70
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar)	2016	25,50	17,00	17,50
Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	2015	1,52	0,63	0,60
Kinderen in uitkeringsgezinnen (% kinderen tot 18 jaar)	2015	6,58	5,30	5,20
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	2015	1,45	0,81	0,80
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	2017	54,00	70,00	71,00
Netto arbeidsparticipatie (% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)	2016	68,80	63,25	64,00
Sport, cultuur en recreatie				
Niet sporters (%)	2016	48,70	50,40	50,00
Veiligheid				
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2016	2,30	1,30	1,30
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	2016	5,60	4,60	4,55
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)	2016	137,00	48,00	45,00
Diefstal uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	2016	3,30	2,10	2,10
Harde kern jongeren (aantal per 10.000 inwoners)	2014	1,30	1,12	1,10
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2016	5,30	2,55	2,50

Verkeer, vervoer en waterstaat

Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig (%)	2015	8,00	9,50	8,00
Ziekenhuisopname na vervoersongeval met fietser (%)	2015	9,00	10,20	10,20

Volksgezondheid en duurzaamheid

Omvang huishoudelijke restafval (kg/inwoner)	2015	200,00	134,22	130,00
Hernieuwbare elektriciteit (%)	2015	12,10	1,07	2,00

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde (per € 1.000)	2016	209,00	179,24	182,00
Demografische druk (%)	2017	69,00	77,40	78,00
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)	2017	723,00	677,90	677,90
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	2017	644,00	564,30	564,30
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2014	6,00	1,13	1,50

RESERVES EN VOORZIENINGEN

RESERVES

In onderstaand overzicht is het gespecificeerde verloop van de reserves weergegeven. In de eerste kolom is aangegeven vanuit welke oude gemeente (Rijnwaarden / Zevenaar) de reserve komt.

Bedragen x € 1.000															
Gm	Omschrijving	Pr	Stand 1-1-2018	Toevoe ging	Ottrek king	Stand 31-12- 2018	Toevoe ging	Ottrek king	Eind- saldo 2019	Toevoe ging	Ottrek king	Eind- saldo 2020	Toevoe ging	Ottrek king	Eind- saldo 2021
Algemene reserves															
Z	Algemene Reserve - vrij beschikbaar	0	12.525	1.243	-	13.768	1.248	-	15.016	1.248	-	16.264	1.248	-	17.512
R	Algemene reserve	0	3.575	-	-	3.575	-	-	3.575	-	-	3.575	-	-	3.575
Bestemmingsreserves															
Z	Versnelling woningbouw 2008	0	509			509			509			509			509
Z	Dekking betaald parkeren	2	146			146			146			146			146
Z	Visie en planvorming station Zevenpoort	2	32			32		32	0			0			0
Z	Plankosten en voorbereiding A15/A12	2	70			70			70			70			70
Z	Centrummanagement	3	140			140		46	94		46	48		46	2
Z	Revitalisering Tatelaar fase 2	3	500			500			500			500			500
Z	Claim werkzaamheden gemeentehuis	0	505			505		13	492		13	480		13	467
Z	Verhuizing peuterspeelzaalwerk	4	24			24			24			24			24
Z	Frictiekosten bezuinigingen 2011-2014 (Vernieuwingskosten)	0	503		100	403		100	303		100	203		100	103
Z	Extra inzet op re-integratie	6	80			80			80			80			80
Z	Herbezettingsgelden	0	8			8			8			8			8
Z	Risicoreserve	0	16.681			16.681			16.681			16.681			16.681
Z	Snelfietsroute F12	2	383		1	383		11	372		11	361		11	351
Z	Nazorg diverse complexen	8	115			115			115			115			115
Z	Plan van aanpak opwaardering openbare ruimte	3	21			21		3	18		3	15		3	12
Z	Vermarkten real-time parkeren	2	25			25		3	22		3	19		3	16
Z	Investeringsfonds sociaal domein	6	300	200		500			500			500			500
Z	Reiniging	7	240		0	240		8	232		11	221		11	210

Z	Riolering	7	147		147		147		147		147		147		
Z	Onderzoek kansrijke duurzame maatregelen	7	25		25		5	20		5	15		5	10	
Z	Voorbereiding Omgevingswet	8	50		10	40		10	30		10	20		10	10
Z	Kapitaallasten onderzoek randweg nabij A15	2	100			100		14	86		14	72		14	58
Z	Kapitaallasten ICT-plan herindeling	0	622			622		124	498		124	373		124	249
R	Opleiding personeel	0	30	-	-	30	-	-	30	-	-	30	-	-	30
R	Automatisering	0	132	-	-	132	-	-	132	-	-	132	-	-	132
R	Collegeprogramma 2014-2018	0	260	-	-	260	-	-	260	-	-	260	-	-	260
R	Duurzaamheidsleningen	0	135	-	-	135	-	-	135	-	-	135	-	-	135
R	Kapitaallasten reserve tbv balansverkorting	0	230	-	10	220	-	10	211	-	10	201	-	10	191
R	Kapitaallasten reserve onderwijshuisvesting	2	83	1	4	81	1	4	79	1	4	77	1	4	75
R	Kapitaallasten reserve 't Scathe	2	502	1	35	468	1	35	435	1	35	401	1	35	368
R	Volkshuisvesting	8	22	-	6	16	-	4	13	-	-	13	-	-	13
R	Bestemmingsplannen	8	198	-	-	198	-	-	198	-	-	198	-	-	198
R	Wegen	2	1.037	358	-	1.395	358	-	1.754	358	-	2.112	358	-	2.471
R	Organisatieontwikkeling	0	48	-	-	48	-	-	48	-	-	48	-	-	48
Totaal			40.005	1.804	164	41.644	1.609	421	42.832	1.609	388	44.053	1.609	388	45.274

VOORZIENINGEN

In onderstaand overzicht is het gespecificeerde verloop van de voorzieningen weergegeven. In de eerste kolom is aangegeven vanuit welke oude gemeente (Rijnwaarden / Zevenaar) de reserve komt.

Bedragen x € 1.000

Gm	Omschrijving	Pr	Stand 1-1-2018	Toevoe ging	Onttrek king	Stand 31-12- 2018	Toevoegi ng	Onttrek king	Eind- saldo 2019	Toevoegi ng	Onttrek king2	Eind- saldo 2020	Toevoe ging	Onttrek king	Eind- saldo 2021
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's															
R	WW verplichtingen	0	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2
R	Pensioenen wethouders	0	346	21	-	367	21	-	387	21	-	408	21	-	429
Z	Gemeentelijke onderwijsachterstandbeleid	4	22	-	-	22	-	-	22	-	-	22	-	-	22
Z	Pensioenaanspraken wethouders	0	1.459	50	190	1.319	50	190	1.179	50	190	1.039	50	190	899
Totaal voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's			1.828	71	190	1.709	71	190	1.590	71	190	1.471	71	190	1.352
Egalisatievoorzieningen															
R	Onderhoud gemeentegebouwen	0	218	55	-	273	55	-	329	55	-	384	55	-	439
R	ANWB-bewegwijzering	2	13	5	2	15	5	2	18	5	2	20	5	2	23
R	Openbare verlichting	2	470	-	-	470	-	-	470	-	-	470	-	-	470
Z	Groot onderhoud wegen	2	689	1.082	1.732	39	1.082	1.051	70	1.082	878	274	1.082	1.335	21
Z	Onderhoud openbare verlichting	2	158	26	-	184	26	200	9	26	-	35	26	-	61
Z	Groot onderhoud bruggen	2	38	18	53	3	18	10	10	18	32	-5	18	-	13
Z	Onderhoud gemeentelijke gebouwen	0	690	193	309	574	188	166	596	188	691	93	188	173	109
Z	Onderhoud begraafplaats	7	41	5	-	46	5	-	51	5	20	36	5	-	41
Totaal Egalisatievoorzieningen			2.317	1.384	2.096	1.604	1.378	1.430	1.553	1.378	1.623	1.308	1.378	1.510	1.176
Voorzieningen van derden verkregen middelen met specifieke besteding															
R	Riolen en rioolgemalen	7	847	762	895	714	756	895	575	757	895	437	760	895	302
R	Toekomstige vervangings- investeringen riolering	7	48	-	-	48	-	-	48	-	-	48	-	-	48
Z	Vervanging riolering	7	4.571	35	-	4.607	335	-	4.942	251	27	5.166	251	25	5.392
Z	Aanspraken overstromingen Riverparc	8	117	-	-	117	-	-	117	-	-	117	-	-	117
Totaal voorzieningen van derden verkregen middelen met specifieke besteding			5.583	797	895	5.485	1.091	895	5.682	1.008	922	5.768	1.011	920	5.859
Totaal voorzieningen			9.728	2.251	3.181	8.798	2.540	2.515	8.824	2.457	2.735	8.546	2.461	2.620	8.387

MEERJARENINVESTERINGSPLAN

In de Meerjarenbegroting 2017-2020 heeft de gemeente Zevenaar voor het eerst een meerjareninvesteringsplan (MIP) opgenomen. Het doel van het MIP is om de raad inzicht te geven in de investeringen in de komende periode van vier jaar. Voor deze meerjarenbegroting is dit meerjareninvesteringsplan verder uitgewerkt en wordt een totaaltabel per jaarschijf gepresenteerd van de te verwachte investeringen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving investering	2018			
	Investerings bedrag	Waarvan dekking	Wijze van dekking	Kapitaal-lasten
Herontwikkeling gebied Edisonstraat-A12	1.000	-	Exploitatie	48
Aanleg 2e viaduct 7Poort	2.000	-	Exploitatie	110
Aanpassing Babberichseweg en Dorpstraat	100	-	Exploitatie	6
Voorzieningenproject Spijk	400	200	Subsidies	11
Totaal investeringen 2018	3.500	200		175

Omschrijving investering	2019			
	Investerings bedrag	Waarvan dekking	Wijze van dekking	Kapitaal-lasten
Stedelijke herverkaveling	6.000	n.n.b.	Subsidies	n.n.b.
Totaal investeringen 2019	6.000			-

Omschrijving investering	2020			
	Investerings bedrag	Waarvan dekking	Wijze van dekking	Kapitaal-lasten
Renovatie Gemeentelijke gebouwen	176	-	Exploitatie	9
Capaciteitsaanpassing hoofdinfrastructuur a.g.v. wijziging aansluiting hoofdwegennet	5.000	-	Exploitatie	242
Doortrekken Regionale Weg/Witte Kruis	19.260	n.n.b.	Exploitatie / Subsidies	n.n.b.
Treffen bovenwettelijke maatregelen op vlak van lucht en geluid Arnhemseweg c.s	500	-	Exploitatie	28
Renovatie sportaccommodaties	353	-	Exploitatie	18
Totaal investeringen 2020	25.289	-		297

Omschrijving investering	2021			
	Investerings bedrag	Waarvan dekking	Wijze van dekking	Kapitaal-lasten
Aanleg noordelijke randweg	10.000	n.n.b.	Subsidies	n.n.b.
Realiseren zgn. ommetjes vanuit de woonomgeving naar het omliggende landschap	300	-	Exploitatie	15
Totaal investeringen 2021	10.300	-		15

Hieronder is een toelichting op bovenstaande investeringen opgenomen.

Herontwikkeling gebied Edisonstraat-A12

In het kader van de aanpassing van de weg Hengelder wordt ook de Edisonstraat aangepast. Daarnaast wordt een snelfietsroute langs de A12 uitgewerkt. De snelfietsroute komt daarmee over het terrein van het aanbiedstation en voetbalvereniging SDZZ. Dit maakt een aanpassing of verplaatsing van het aanbiedstation noodzakelijk en verplaatsing van SDZZ. Tevens dient er een vervangende locatie gevonden te worden voor de drie hondenverenigingen die vanwege de nieuwe aansluiting Zevenaar Oost moeten verplaatsen. Daarnaast is er een parkeerprobleem van Compaxo. Dit kan meegenomen worden in de herinrichting.

Aanleg 2e viaduct 7Poort

Er zijn diverse partijen die zich zorgen maken over de verkeersafwikkeling op het huidige viaduct, dit met name naar aanleiding van de beoogde komst van de Fashion Outlet in samenhang met de uitgifte van 7Poort. Met een tweede viaduct kunnen deze zorgen eventueel worden weggenomen. Wij zijn momenteel die mogelijkheden voor een 2e viaduct aan het onderzoeken. Het huidige viaduct voldoet. Bij een doortrekking van het Witte Kruis en een uitbreiding van de FOZ is een tweede viaduct *wel nodig*. Beide zaken zijn op dit moment nog niet aan de orde, maar het is wel al *toekomstgericht* en draagt bij aan een *optimale bereikbaarheid* van 7Poort en wellicht draagt het zelfs bij aan de *verkoopbaarheid* van de kavels. Omdat de mogelijke realisatie van een tweede viaduct verkeerskundig niet noodzakelijk blijkt te zijn, is hiervoor geen budget opgenomen in de grondexploitatie. Indien uit verkoop technisch oogpunt de wens bestaat om dit viaduct toch te realiseren, ontstaat een financieel risico, omdat het benodigde budget niet voorhanden is. In de eerstvolgende risicoanalyse voor de grondexploitatie wordt dit risico gewogen en meegenomen in het risicoprofiel. Een daadwerkelijke realisatie wordt ter afweging aan de raad bij de eerstvolgende mogelijkheid voorgelegd.

Aanpassing Babberichseweg en Dorpstraat

Provincie Gelderland heeft een verkenning uitgevoerd naar leefbaarheidsknelpunten in Babberich. In de verkenning zijn vier locaties benoemd waar maatregelen getroffen moeten worden. De toegang naar het Babborgaplein krijgt, komende vanuit het dorp, een lanksafvak. Achterop komend verkeer kan dan om de wachtende auto's heen rijden. De (school-)oversteek naar het Babborgaplein wordt vergroot en voorzien van een zig-zag beweging. Dan is er meer opstelruimte en is verkeer op de Dorpsstraat beter zichtbaar. Bij het Bettestraatje komen er mindergeleiders, om de oversteek voor fietsers in twee fasen mogelijk te maken en zo de verkeersveiligheid te verbeteren. Tevens komt er een stukje tweerichtingen fietspad aan de noordzijde, tussen het Bettestraatje en de Uiverstraat. Tenslotte zijn er nog aanpassingen aan Witte Kruis verkend, om verkeer verder van de woningen af te laten rijden. Uitvoering van de maatregelen kan mogelijk, onder voorbehoud van financiering, nog in 2018 starten. De gemeente Zevenaar is gevraagd een bijdrage in de kosten te leveren. De uitvoering van de aanpassingen aan Witte Kruis wordt gekoppeld aan de onderzoeken en besluitvorming over de mer-studie Witte Kruis.

Voorzieningenproject Spijk

Op 21 november 2017 heeft het college van B&W van Rijnwaarden de opdracht gegeven voor de uitvoering van het Project 'Voorzieningen-Spijk'. Dit is een project, in co-productie, met de Provincie Gelderland. Doel van het project is (1) meer activiteiten en (2) herallocatie van voorzieningen in het dorp.

De inventarisatiefase loopt van december 2017 tot en met februari 2018. Daarna volgt politieke besluitvorming voor een (mogelijke) uitvoeringsfase. Indien van toepassing zal dit gepaard gaan met gebruikmaking Provinciale middelen (€ 200.000,00) in combinatie met beschikbaar identiek gemeentelijk budget.

Stedelijke herverkaveling

Als gevolg van de nieuwe aansluiting op de A12 moet de weg Hengelder worden aangepast. Het huidige ontwerp, in opdracht van de provincie, is de meest optimale vormgeving binnen het huidige wegprofiel en de planning. De bereikbaarheid en vindbaarheid van bedrijven op Hengelder en Tatelaar laat echter te wensen over. Door de Edisonstraat te verleggen in westelijke richting kan een meer logische verkeersstructuur worden ontwikkeld.

Renovatie Gemeentelijke gebouwen

Volgens de meerjarenonderhoudsplanung die wij hanteren voor de gemeentelijke gebouwen dient voor de instandhouding van een pand gemiddeld één keer in de 40 jaar een renovatie plaats te vinden. Bij renovatie gaat het om het (gedeeltelijk) vernieuwen van het gebouw, zodat het comfort omhoog gaat en de levensduur verlengd wordt. Dit zijn werkzaamheden zoals het vervangen van een dak, sanitair, kozijnen, plafonds, vloeren, leidingen, etc.

In 2020 zullen de gebouwen van de brandweer Zevenaar, de garage werkplaats van de gemeentewerf en het Musiater worden gerenoveerd.

Capaciteitsaanpassing hoofdinfrastructuur a.g.v. wijziging aansluiting hoofdwegennet

Met de doortrekking van de A15, verbreding A12 en een nieuwe aansluiting op de A12 bij Zevenaar Oost veranderen de toegangen tot de kern Zevenaar ook. Verkeersbewegingen zullen veranderen en een aantal wegen krijgt te maken met een forse toename van het verkeer. In het kader van het project A15/A12 zijn afspraken gemaakt over de aanpassingen van het onderliggend wegennet in Zevenaar (aanvullende bestuursovereenkomst tussen RWS en provincie). Er dienen echter ook maatregelen genomen te worden die buiten de Aanvullende Bestuursovereenkomst vallen, afwaarderen Doesburgseweg, herinrichten Edisonstraat, verkeersveiliger maken van rotondes, afsluiting Platanenlaan e.d..

Doortrekken Regionale Weg/Witte Kruis

De gemeente is voornemens om de ontsluitingsweg van 7Poort door te trekken naar het Witte Kruis in Babberich. Door deze ontwikkeling kan het verkeer vanuit Rijnwaarden rechtstreeks naar de nieuwe aansluiting Hengelder aan de A12. Momenteel worden MER voorbereid, gefinancierd door Provincie Gelderland.

Treffen bovenwettelijke maatregelen op vlak van lucht en geluid Arnhemseweg c.s

Naar aanleiding van een motie is een plan van aanpak opgesteld om o.a. het geluid op diverse wegen in Zevenaar te monitoren. Na akkoord van het college kan uitvoering worden gegeven aan de monitor. De verwachte kosten voor de uitvoering van de monitor bedragen rond de € 100.000. Mogelijke kosten voortvloeiend uit de monitor (treffen van maatregelen aan woningen en openbare ruimte om geluid te verminderen) kunnen pas bepaald worden na de monitor. Hiervoor is een voorlopig bedrag geraamd van € 500.000.

Renovatie sportaccommodaties

Volgens de meerjarenonderhoudsplanung die wij hanteren voor de sportaccommodaties dient voor de instandhouding van een pand gemiddeld één keer in de 40 jaar een renovatie plaats te vinden. Bij renovatie gaat het om het (gedeeltelijk) vernieuwen van het gebouw, zodat het comfort omhoog gaat en de levensduur verlengt wordt. Dit zijn werkzaamheden zoals het vervangen van een dak, sanitair, kozijnen, plafonds, vloeren, leidingen, etc.

In 2020 staat de renovatie van sporthal Lentemorgen op de planning.

Aanleg noordelijke randweg

De gemeenteraad heeft in de raad van 23 september 2015 een amendement aangenomen waarin de noordelijke randweg (verbindingsweg van de Arnhemseweg naar de Griethse Poort) nader onderzocht moet worden. Voor deze onderzoekskosten is in de begroting 2017 – 2020 een bedrag opgenomen van € 100.000. Een mogelijk aanleg is voorzien na 2020.

Realiseren zgn. ommetjes vanuit de woonomgeving naar het omliggende landschap

De rijkdom van de gebieden rond de Zevenaarse kernen is groot. De versterking van de relaties tussen beiden is echter nog een aandachtspunt. De mogelijkheden tot het creëren van nieuwe ommetjes vanuit de woonomgeving is hierbij nadrukkelijk gewenst. Vooralsnog wordt uitgegaan van drie ommetjes, te weten Zwanenwaay, Rhederlaag en Koppenwaard.